

Азия/Еуропа

Ақпараттық сараптама журналы
Басылымның 5-ші жылы, №57, Желтоқсан (12) 2020

AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ'NÜN AYLIK YAYINIDIR ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ АЙ САЙЫН ШЫҒАТЫН БАСЫЛЫМЫ

POTENTIAL OF WIND ENERGY IN KAZAKHSTAN

ПОТЕНЦИАЛ ВЕТРОВОЙ ЭНЕРГИИ В КАЗАХСТАНЕ

INTERVIEW ИНТЕРВЬЮ

РАШАД ЭЙНАДДИН ОГЛЫ МАММАДОВ
ЧРЕЗВЫЧАЙНЫЙ И ПОЛНОМОЧНЫЙ ПОСОЛ
АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ
В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН

RASHAD EYNADDIN OGLU MAMEDOV
THE AMBASSADOR EXTRAORDINARY AND PLENIPOTENTIARY
OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN
IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

ALMANYA'NIN HİNT-PASİFİK
STRATEJİSİ VE ALMANYA-ÇİN
İLİŞKİLERİNİN GELECEĞİ

ГЕРМАНИЯНЫҢ ҮНДІ-ТЫНЫҚ МҰХИТЫ
СТРАТЕГИЯСЫ ЖӘНЕ ГЕРМАНИЯ-ҚЫТАЙ
ҚАТЫНАСЫНЫҢ БОЛАШАҒЫ

ÖMİRBEK HANAYI

**CREATIVE
ECONOMY**

КРЕАТИВНАЯ
ЭКОНОМИКА

GULNAR NADIROVA

Asya Avrupa / Азия Еуропа
(Haber – Yorum) / (Ақпараттық сараптама)

Avrasya Araştırma Enstitüsü Yayınıdır
Еуразия ғылыми-зерттеу институты басылымы

Sahibi / Меншік иесі
Ahmet Yesevi Üniversitesi Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü /
Ахмет Ясауи университеті Еуразия ғылыми-зерттеу институты директоры
Doç. Dr. Vakur Sümer

Genel Yayın Yönetmeni / Бас редактор
Zhengizkhan Zhanaltay

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Жауапты редактор
Dr. Suat Beylur

Haber Müdürü / Жаңалықтарға жауапты редактор
Dr. Zhandos Ranov

Tercüme Ekibi / Аудармашылар тобы
Omirbek Hanayi
Aigerim Manatkızı
Kanat Makhanov

Sekretarya / Хатшылық
Asel Ingaybekova

Metin Redaksiyon / Мәтінді өңдеу
Dr. Suat Beylur
Dauren Aben

Teknik Redaksiyon / Техникалық редактор
Kanat Makhanov

Yayın Kurulu / Редакция алқасы
Doç. Dr. Vakur Sümer
Zhengizkhan Zhanaltay
Dr. Suat Beylur
Dr. Zhandos Ranov
Dr. Gulnar Nadirova
Dauren Aben

Yönetim Merkezi / Басқару орталығы

Almalı Audanı, Mametova 48, 050004
Almaty, Kazakhstan
Tel. +7 (727) 279 97 94
Fax. +7 (727) 279 97 94
E-mail: info@eurasian-research.org

Sürelî yayın tescil belgesi No: 15793-Ж, tarihi: 27.01.2016.

Kazakistan Cumhuriyeti Haberleşme ve İletişim Bakanlığı tarafından verilmiştir.

Tüm hakları saklıdır. Mülakat, haber-yorum ve analizlerde ifade edilen görüşler yazarların kendi görüşleri olup Enstitü'nün yayın politikasını yansıtmamaktadır. Bu yayında yer alan yazılar ve fotoğraflar izinsiz, kaynak gösterilmeden kullanılamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir. Tiraj: 300 adet. Her ay yayınlanmaktadır. Dağıtımı Kazakistan Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti sınırlarını kapsamaktadır. Dağıtımı ücretsizdir.

Мерзімді баспасөз басылымын есепке қою туралы куәлік №: 15793-Ж, күні: 27.01.2016 ж.

Қазақстан Республикасы Ақпарат және коммуникациялар министрлігі тарапынан берілді.

Барлық құқықтар қорғалған. Сұхбат, ақпараттық сараптама мен талдауларда айтылған пікірлер тек авторлардың жеке көзқарастары болып табылады және Институттың ұстанымын білдірмейді. Бұл басылымда жарияланған мақалалар мен фотосуреттерді рұқсатсыз және дереккөзді көрсетпей пайдалануға тыйым салынады. Дереккөзді көрсетіп, сілтеме жасауға болады.

Тираж: 300 дана. Ай сайын жарияланады. Қазақстан Республикасы мен Түркия Республикасы аумағында тегін таратылады.

DOÇ. DR. VAKUR SÜMER

Kıymetli okuyucularımız,

Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi'ne bağlı Avrasya Araştırma Enstitüsü'nün aylık yayın organı olan Asya Avrupa'nın yeni bir sayısında sizlerle buluşmanın mutluluğunu yaşıyoruz.

Bilindiği üzere, 2020'nin son günlerini idraketmekte olduğumuz bu süreçte, koronavirüs nedeniyle tüm dünya önemli sınamalardan geçiyor. Büyük gayretlere konu olan aşı çalışmalarının nihayet umut vadeden bir düzeye erişmesi ile birlikte ekonomilerde toparlanma belirtileri gözlenmeye başladı. Petrol fiyatlarındaki toparlanma, özellikle buna bağlı pek çok Avrasya bölgesi ekonomisi için oldukça önemli ve olumlu bir gelişme. 2021 yılının ilk ayları büyük oranda virüsün etkisi altınca geçecek gibi görünse de, yılın ikinci yarısında büyük kitlelerin aşıya erişiminin sağlanabileceği düşünülüyor. Bu çerçevede, 2020'de çok büyük kayba uğrayan ekonomik sektörlerin başında gelen seyahat ve turizm sektörü bir iyileşme yaşayabilir ve 2021 yılı turizm sezonunun dünya çapında daha hareketli geçmesi beklenebilir. Bunun tetikleyeceği istihdam dalgasının, 2020 yılında gerçekleşen dev boyutlardaki işsizliğin etkilerini ne derece sileceği ise bir muamma.

Halihazırda koronavirüs Avrupa kıtası, Kuzey Amerika, ve Rusya'da çok ciddi boyutlarda seyretmeye devam ediyor. Pek çok ülkede yaşanan kısmi kapanma ve yavaşlamalar, dünya çapında 2020 yılının son çeyreğinde çok düşük ekonomik büyüme, veya küçülmeyi işaret ediyor. Dolayısıyla, tünelin sonunda ışık belirdiyse de, öncesinde, virüsün yarattığı zorlu bir sürecin tecrübe edilmesi gerekecek.

Bu sayımızda da Avrasya'nın farklı bölgelerinden, ilginizi çekeceğinizi umduğumuz analizler hazırladık. Asya Avrupa'nın güncel sayısındaki infografikte, Orta Asya ülkelerindeki afet risklerini ayrıntılı olarak ele alıyoruz. Ayrıca, her zaman olduğu gibi, Enstitümüz'ün düzenlediği etkinliklerin haberlerini de dergimizin bu sayısında okuyabileceksiniz. Orta Asya ve çevresindeki bölgelerdeki önemli gelişmeleri dikkatle incelemeyi, 2021'de de sürdürüyor olacağız.

Yeni sayımızda ve yeni yılda, görüşebilmek dileğiyle.

Құрметті оқырмандар,

Сіздермен Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетіне қарасты Еуразия ғылыми-зерттеу институтының ай сайынғы «Азия-Еуропа» журналының жаңа санында кездескенімізге қуаныштымыз.

Белгілі болғандай, 2020 жылдың соңғы күндері өтіп жатқан бұл кезеңде бүкіл әлем коронавирустың салдарынан маңызды қиындықтарды бастан кешуде. Үлкен күш сарп болған вакцина зерттеулері соңында үміт күттіретін деңгейге жеткендіктен, экономикаларда қалпына келу белгілері байқала бастады. Мұнай бағасының қалпына келуі, бұған байланысты болған Еуразия аймағының экономикасы үшін өте маңызды және жағымды жағдай болып табылады. 2021 жылдың алғашқы айлары вирустың ықпалында өтетін болып көрінсе де, екінші жартыжылдықта әлем халқының басым бөлігі вакцинаға қол жеткізе алады деп болжануда. Осы орайда, 2020 жылы үлкен шығынға ұшыраған экономикалық салалардың бірі болып табылатын туризм секторы жақсаруы мүмкін және 2021 жылдың туристік маусымы бүкіл әлемде белсенді болатынын күтуге болады. Бұған байланысты жұмыспен қамту толқыны 2020 жылы ұлғая түскен жұмыссыздықтың салдарын қаншалықты жоятыны әзірше белгісіз.

Қазіргі уақытта коронавирус Еуропада, Солтүстік Америкада және Ресейде өте ауқымды таралуда. 2020 жылдың соңғы тоқсанында көптеген елдердегі ішінара жабылу мен баяулау бүкіл әлем бойынша экономикалық өсудің төмендеуін немесе азайғанын көрсетеді. Сондықтан, үміт ұшқыны көрінсе де, алдымен вирус тудырған қиындықтардан тәжірибе қабылдай білуіміз қажет. Бұл сандағы Еуразия аймағы бойынша дайындаған түрлі қызықты талдауларымыз қызығушылықтарыңызды туғызады деген ойдамыз.

«Азия-Еуропа»-ның осы санындағы инфографикада Орталық Азия елдеріндегі апат қаупін егжей-тегжейлі қарастырамыз. Сонымен қатар, бұрынғыдай Институтымыз ұйымдастырған түрлі іс-шаралардың жаңалықтарын журналдың осы санынан оқи аласыз. 2021 жылы да Орталық Азиядағы және оның айналасындағы аймақтардағы маңызды оқиғаларды мұқият зерттеуді жалғастыратын боламыз.

Жаңа санда және Жаңа Жылда көріскенше.

ÖN SÖZ АЛҒЫСӨЗ

AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ
ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ ДИРЕКТОРЫ
DOÇ. DR. VAKUR SÜMER.....1

RÖPORTAJ СҰХБАТ

РАШАД ЭЙНАДДИН ОГЛЫ МАММАДОВ
ЧРЕЗВЫЧАЙНЫЙ И ПОЛНОМОЧНЫЙ ПОСОЛ
АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ
В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН
RASHAD EYNADDIN OGLU MAMEDOV
THE AMBASSADOR EXTRAORDINARY AND PLENIPOTENTIARY
OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN
IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN4

GÜNCEL ӨЗЕКТІ ПІКІР

POTENTIAL OF WIND ENERGY IN KAZAKHSTAN
ПОТЕНЦИАЛ ВЕТРОВОЙ ЭНЕРГИИ В КАЗАХСТАНЕ
SAULE AKHMETKALIYEVA16

ALMANYA'NIN HİNT-PASİFİK STRATEJİSİ VE ALMANYA-ÇİN
İLİŞKİLERİNİN GELECEĞİ
ГЕРМАНИЯНЫҢ ҮНДІ-ТЫНЫҚ МҰХИТЫ СТРАТЕГИЯСЫ ЖӘНЕ ГЕРМАНИЯ-
ҚЫТАЙ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСЫНЫҢ БОЛАШАҒЫ
OMIRBEK HANAYI.....23

CREATIVE ECONOMY
КРЕАТИВНАЯ ЭКОНОМИКА
GULNAR NADIROVA32

CONVERGENCE OR DIVERGENCE: COVID-19 CRISIS AS A CROSSROAD
FOR CENTRAL ASIA
КОНВЕРГЕНЦИЯ ИЛИ ДИВЕРГЕНЦИЯ: КРИЗИС
COVID-19 КАК ПЕРЕПУТЬЕ ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ
KANAT MAKHANOV39

TAIWAN'S CONCERNS AMID THE U.S.-CHINA STRAINS
ТРЕВОГИ ТАЙВАНЯ НА ФОНЕ АМЕРИКАНО-
КИТАЙСКИХ НАПРЯЖЕНИЙ
ALBINA MURATBEKOVA.....47

ANALYSIS OF BILATERAL TRADE BETWEEN RUSSIA AND UZBEKISTAN
АНАЛИЗ ВЗАИМНОЙ ТОРГОВЛИ МЕЖДУ
РОССИЕЙ И УЗБЕКИСТАНОМ
AZIMZHAN KHITAKHUNOV.....54

ARTIFICIAL INTELLIGENCE: CASE OF INDIAN DAIRY INDUSTRY
ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ: ПРИМЕР МОЛОЧНОЙ
ПРОМЫШЛЕННОСТИ ИНДИИ
ILANA DAUTOVA.....62

THE RISKS OF CORRUPTION: THE CASE OF CENTRAL ASIA
РИСКИ КОРРУПЦИИ: ПРИМЕР ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ
AZIMZHAN KHITAKHUNOV.....68

PRESIDENTIAL ELECTION IN MOLDOVA: A NEW TURN TO THE WEST
ПРЕЗИДЕНТСКИЕ ВЫБОРЫ В МОЛДОВЕ: НОВЫЙ ПОВОРОТ НА ЗАПАД
KANAT MAKHANOV76

RECENT DEVELOPMENTS ON THE IRANIAN NUCLEAR AGREEMENT
ПОСЛЕДНИЕ СОБЫТИЯ ПО ИРАНСКОМУ ЯДЕРНОМУ СОГЛАШЕНИЮ
ZHULDYZ KANAPIYANOVA.....84

ABAY KUNANBAYOĞLU'NUN KAZAKİSTAN'IN MODERNLEŞME
SÜRECİNDEKİ YERİ
АБАЙ КУНАНБАЙҰЛЫНЫҢ ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЖАҢҒЫРУ
ҮРДІСІНДЕГІ ОРЫНЫ
SUAT BEYLUR.....91

ETKİNLİKLER ІС-ШАРАЛАР

..... 100

İNFOGRAFİK ИНФОГРАФИКА

..... 118

RASHAD EYNADDIN OGLU MAMEDOV
THE AMBASSADOR EXTRAORDINARY
AND PLENIPOTENTIARY
OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN
IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

РАШАД ЭЙНАДДИН ОГЛЫ МАММАДОВ
 ЧРЕЗВЫЧАЙНЫЙ И ПОЛНОМОЧНЫЙ ПОСОЛ
 АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ
 В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН

Your Excellency Ambassador, at the beginning of our conversation, could you briefly tell us about yourself?

I was born in 1973 in the first capital of Azerbaijan, one of the oldest cities, the city of Ganja. I graduated from the Faculty of Law of the Baku State University. Then I served in the Armed Forces of Azerbaijan for eight years. Since 2000 I have been working at the Ministry of Foreign Affairs. In September 2008, I was appointed to the post of the acting Consul General of Azerbaijan in Aktau city, and later appointed to the current position. Since the end of 2015 (December 24th - ed.), I am the Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary of the Republic of Azerbaijan in the Republic of Kazakhstan. I received an additional education in economics at the Russian Economic Academy named after G.V. Plekhanov, and graduated with a PhD from the Al-Farabi Kazakh National University.

IN RECENT YEARS, KAZAKHSTAN AND AZERBAIJAN HAVE SUCCESSFULLY IMPLEMENTED A NUMBER OF LARGE MULTI-BILLION DOLLAR TRANSNATIONAL PROJECTS

ЗА ПОСЛЕДНИЕ ГОДЫ КАЗАХСТАНУ И АЗЕРБАЙДЖАНУ УДАЛОСЬ УСПЕШНО РЕАЛИЗОВАТЬ РЯД КРУПНЫХ МНОГОМИЛЛИАРДНЫХ ТРАНСНАЦИОНАЛЬНЫХ ПРОЕКТОВ

Уважаемый посол, в начале нашей беседы не могли бы Вы кратко рассказать о себе?

Родился я в 1973 году в первой столице Азербайджана, в одном из древнейших городов – городе Гянджа. Окончил юридический факультет Бакинского Государственного Университета. Затем на протяжении 8 лет проходил службу в рядах Вооруженных Сил Азербайджана. С 2000 года работаю в Министерстве Иностранных Дел. В сентябре 2008 года был назначен на пост исполняющего обязанности Генерального консула Азербайджана в городе Актау, а после утвержден в этой должности. С конца 2015 года (с 24 декабря – ред.) являюсь Чрезвычайным и Полномочным Послом Азербайджанской Республики в Республике Казахстан. Получил второе высшее образование в Российской экономической академии им. Г.В. Плеханова, а также окончил докторантуру (PhD) Казахского национально-

In your opinion, what is the level of relations between Kazakhstan and Azerbaijan at the moment?

Geographically, Kazakhstan and Azerbaijan have an important strategic and geopolitical location. This factor has predetermined the fate and nature of our relations, aimed at developing economic ties that meet the interests of not only our entire region, but also of Europe and South-East Asia. In recent years, Kazakhstan and Azerbaijan have successfully implemented a number of large multi-billion dollar transnational projects. As a result, railways Zhezkazgan-Beineu-Aktau and Baku-Tbilisi-Kars, seaports of Kuryk and Alat, highways Aktau-Atyrau and North-South, and new pipelines Baku-Tbilisi-Ceyhan, Baku-Supsa and Baku-Novorossiysk, connecting the Caspian Sea with the Black Sea, were built and launched. Last year, an agreement was signed on laying of a fiber-optic

го университета им. аль-Фараби.

По вашему мнению, на каком уровне находятся отношения между Казахстаном и Азербайджаном в настоящее время?

В географическом отношении Казахстан и Азербайджан, имеют важное стратегическое и геополитическое расположение. Этот фактор предопределил судьбу и характер наших отношений, направленных на развитие экономических связей, которые отвечают интересам не только всего нашего региона, но и Европы с Юго-Восточной Азией. За последние годы Казахстану и Азербайджану удалось успешно реализовать ряд крупных многомиллиардных транснациональных проектов. По их итогам были построены и запущены железные дороги Жезказган-Бейнеу-Актау и Баку-Тбилиси-Карс, морские порты Курык и Алят, автомобильные дороги Актау-А-

trans-Caspian cable under the sea, which will connect Kazakhstan with Azerbaijan and Europe with Southeast Asia. The scale of these projects allows us to earn a lot of financial resources by redirecting transit goods through our territory. The field of logistics and transport is relevant in the relations between our countries. Over the past two years, Azerbaijan has purchased rails, switches, wagons, locomotives from Kazakhstan for our Baku-Tbilisi-Kars railway, worth half a billion dollars. Azerbaijan imports grain and other grain crops, chemical products from Kazakhstan on a permanent basis. Unfortunately, the economic crisis caused by the coronavirus pandemic has negatively affected the volume of trade between our countries. However, if you look at the dynamics of our relations as a whole, they are developing rapidly, there are more and more new prospects, and there is every reason to expect new growth in many areas of economic cooperation in the future.

What are the successes of bilateral cooperation in the field of science and education? Do our countries have joint scientific and

тырау и «Север-Юг», новые трубопроводы Баку-Тбилиси-Джейхан, Баку-Супса и Баку-Новороссийск, соединяющие Каспийское море с Черным. В прошлом году было подписано соглашение о прокладке кибернетического транскаспийского кабеля по дну моря, который соединит Казахстан с Азербайджаном и Европу с Юго-Восточной Азией. Масштабы этих проектов позволяют зарабатывать нам достаточно много финансовых средств путем перенаправления через свою территорию транзитных грузов. Сфера логистики и транспорта является актуальной в отношениях между нашими странами. За последние два года Азербайджан закупил у Казахстана рельсы, стрелки, вагоны, локомотивы для нашей железной дороги Баку-Тбилиси-Карс на сумму полмиллиарда долларов. Азербайджан на постоянной основе импортирует зерно и другие зерновые культуры, товары химической промышленности из Казахстана. К сожалению, экономический кризис, вызванный пандемией коронавируса, отрицательно сказался на объемах товарооборота между нашими странами. Однако, если взглянуть

educational programs?

Following Kazakhstan, Azerbaijan has also joined the Bologna Process. Currently, universities of both countries are interested in mutually beneficial cooperation. With the participation of our diplomatic mission, agreements were signed between a number of universities on joint recognition of diplomas and on educational programs for training personnel. There is an agreement between the ministries of education of our countries, according to which, both sides present ten quotas. Starting this year, the Azerbaijan Institute of Theology has allocated one educational quota for Kazakhstan. We also created four centers for the study of the history and culture of Azerbaijan in four different universities of Kazakhstan: the KazNU named after al-Farabi, ENU named after L. Gumilyov, the Caspian University of Technology and Engineering named after Sh. Yessenov and the Atyrau State University named after Sh. H. Dosmukhamedov, which are equipped with the necessary literature, video library, other materials about Azerbaijan; thereby creating a good opportunity for young professionals planning to work in the fields of conflictology and study the experience of the Caucasus and Azerbaijan. We support the activities of these centers through the universities of Azerbaijan.

Please tell us about tourism between our countries. How many Azerbaijanis have been able to visit Kazakhstan in recent years?

Unfortunately, it is difficult to give an exact number, as Kazakhstan is home to a fairly large Azerbaijani diaspora, which is over 150,000 people. There are close economic ties between our countries, which is facilitated by the bilateral visa-free regime, which allows citizens of our states to stay without registration for one month,

“

OVER THE PAST TWO YEARS, AZERBAIJAN HAS PURCHASED RAILS, SWITCHES, WAGONS, LOCOMOTIVES FROM KAZAKHSTAN FOR OUR BAKU-TBILISI-KARS RAILWAY, WORTH HALF A BILLION DOLLARS

ЗА ПОСЛЕДНИЕ ДВА ГОДА АЗЕРБАЙДЖАН ЗАКУПИЛ У КАЗАХСТАНА РЕЛЬСЫ, СТРЕЛКИ, ВАГОНЫ, ЛОКОМОТИВЫ ДЛЯ НАШЕЙ ЖЕЛЕЗНОЙ ДОРОГИ БАКУ-ТБИЛИСИ-КАРС НА СУММУ ПОЛМИЛЛИАРДА ДОЛЛАРОВ

”

на динамику наших отношений в целом, то они бурно развиваются, появляются все больше и больше новых перспектив, и в будущем есть все основания ожидать новый рост во многих сферах экономического сотрудничества.

Каковы успехи двухстороннего сотрудничества в области науки и образования? Есть ли у наших стран совместные научные и образовательные программы?

Вслед за Казахстаном, Азербайджан также присоединился к Болонскому процессу. В настоящее время, вузы обеих стран заинтересованы во взаимовыгодном сотрудничестве. При участии нашей дипломатической миссии между рядами вузов были подписаны соглашения о совместных признаниях дипломов, по образовательным программам подготовки кадров. Между министерствами образования наших стран действует соглашение, согласно которому обе стороны представляют по 10 квот. Начиная с этого года Азербайджанский институт теологии выделил одну образовательную квоту для Казахстана. Также нами было создано 4 центра по изучению истории и культуры Азербайджана в 4 разных университетах Казахстана – КазНУ им. аль-Фараби, ЕНУ им. Л. Гумилева, Каспийском университете технологий и инжиниринга имени Ш. Есенова, Атырауском государственном университете им. Х. Досмухамедова, которые оснащены необходимой литературой, видеотекой, другими материалами об Азербайджане, тем самым создав хорошую возможность для молодых специалистов, планирующих заняться проблемами конфликтологии и изучением опыта Кавказа и Азербайджана. Мы поддерживаем деятельность этих центров через университеты Азербайджана.

and with registration for three months. Thus, our citizens are not burdened with the purchase of tourist visas. The flow of tourists between our countries is growing every year. This is primarily influenced by the holding of large-scale events such as Eurovision, major competitions in different sports, EXPO, which allows to mix business with pleasure, see the nature of our countries, and get to know the culture more closely.

As you know, many people from Kazakhstan visit Azerbaijan to get medical services. Can you reveal the reasons behind this trend?

In recent years, Azerbaijan has managed to achieve tangible success in the development of medicine. If earlier our citizens had to go to other countries (Russia, Turkey) to get qualified medical services, now Azerbaijan is gradually becoming a country that has started to receive medical tourists. A large number of our leading specialists have received medical education abroad. Returning to their homeland, they contributed to the growth of the level and quality of medicine. In recent years,

Расскажите, пожалуйста, о туризме между нашими странами. Скольким азербайджанцам за последние годы удалось посетить Казахстан?

К сожалению, точную цифру назвать сложно, поскольку в Казахстане проживает достаточно большая азербайджанская диаспора, численность которой превышает более 150 тысяч человек. Между нашими странами тесные экономические связи, чему способствует двухсторонний безвизовый режим, который позволяет гражданам наших государств пребывать без регистрации сроком на один месяц, а с регистрацией - 3 месяца. Тем самым наши граждане не обременены приобретением туристических виз. С каждым годом поток туристов между нашими странами растет. На это, в первую очередь влияет проведение таких масштабных мероприятий как Евровидение, крупные соревнования по разным видам спорта, ЭКСПО, которые позволяют совместить приятное с полезным, увидеть природу наших стран, более тесно познакомиться с культурой.

super modern clinics and medical centers have been built in Azerbaijan. Also, foreign citizens come to our country to receive resort treatment and sanatorium rest, in such well-known former Soviet Union hospitals as Naftalan, Istisu or Nakhchivan.

Please tell us about the history of the escalation of the Karabakh conflict and the military operations on the Azerbaijani-Armenian border in the current year.

On September 27th, 2020, the Armenian armed forces once again violated the ceasefire and began shelling the border villages located in the occupied territories of Azerbaijan, as a result of which, there were many wounded and killed among the civilian population. Azerbaijan immediately notified the world community about the treacherous attack by the Armenian Armed Forces, and in order to destroy the firing points from which Azerbaijani villages were fired, a counter-offensive aimed at liberating the territories of Azerbaijan was launched. Azerbaijan's actions were aimed at the implementation of four resolutions of the UN Security Council, which within the framework of international law, provides for the de-occupation of Azerbaijani territory, the return of refugees and internally displaced persons to their historical homeland.

In these difficult days, what kind of support do the Azerbaijani people feel from other states, especially from Turkic-speaking countries?

Azerbaijan is a self-sufficient state. We have a strong army that is reasonably well equipped, armed and trained. The Azerbaijani army does not need military material support, weapons and human resources. From the first days of the beginning of the operation, we announced that the Azerbaijani people and our state only

Как вы знаете, среди казахстанцев немало людей отправляются в Азербайджан, чтобы получить медицинские услуги. Можете раскрыть причины такой тенденции?

За последние годы Азербайджану удалось добиться ощутимых успехов в деле развития медицины. Если раньше наши граждане, чтобы получить квалифицированные медицинские услуги были вынуждены отправляться в другие страны (Россию, Турцию), то сейчас, Азербайджан постепенно превращается в страну, которая стала принимать медицинских туристов. Немалое количество наших ведущих специалистов получили медицинское образование за рубежом. Вернувшись на родину, они способствовали росту уровня и качества медицины. За последние годы в Азербайджане были построены суперсовременные клиники и медицинские центры. Также, иностранные граждане пребывают в нашу страну для получения курортного лечения и санаторного отдыха, в таких известных на весь бывший Советский Союз лечебницах как Нафалан, Истису или Нахичевань.

Пожалуйста, расскажите об истории эскалации Карабахского конфликта и военных действиях в текущем году на азербайджано-армянской границе.

27 сентября 2020 года вооруженные силы Армении в очередной раз нарушили режим прекращения огня и начали производить обстрел приграничных сел, расположенных на оккупированных территориях Азербайджана, в результате чего было много раненых и убитых среди мирного населения. Азербайджан незамедлительно оповестил мировое сообщество о вероломном нападении Вооруженных сил Армении, и в целях уничтожения

“

IF EARLIER OUR CITIZENS HAD TO GO TO OTHER COUNTRIES (RUSSIA, TURKEY) TO GET QUALIFIED MEDICAL SERVICES, NOW AZERBAIJAN IS GRADUALLY BECOMING A COUNTRY THAT HAS STARTED TO RECEIVE MEDICAL TOURISTS

ЕСЛИ РАНЬШЕ НАШИ ГРАЖДАНЕ, ЧТОБЫ ПОЛУЧИТЬ КВАЛИФИЦИРОВАННЫЕ МЕДИЦИНСКИЕ УСЛУГИ БЫЛИ ВЫНУЖДЕННЫ ОТПРАВЛЯТЬСЯ В ДРУГИЕ СТРАНЫ (РОССИЮ, ТУРЦИЮ), ТО СЕЙЧАС, АЗЕРБАЙДЖАН ПОСТЕПЕННО ПРЕВРАЩАЕТСЯ В СТРАНУ, КОТОРАЯ СТАЛА ПРИНИМАТЬ МЕДИЦИНСКИХ ТУРИСТОВ

”

need moral support from our brothers and friendly countries, calling on the rest of the world community to condemn the Armenian military aggression, which resulted in the occupation of Azerbaijani territories, to strongly demand the de-occupation of Azerbaijani lands and the withdrawal of the armed formations of the Armenian occupation forces from the territory of Azerbaijan, as well as demand the return of refugees and internally displaced persons to their homes, in other words, the implementation of the UN Security Council resolutions adopted in 1993.

Unfortunately, due to the lack of a mechanism for implementing these resolutions, their main provisions have not been implemented over the past 27 years, as a result of which, more than 1 million citizens of Azerbaijan continue to live in the status of refugees and internally displaced persons due to the occupation pol-

огневых точек, с которых производился обстрел азербайджанских сел, было начато контрнаступление, направленное на освобождение территорий Азербайджана. Действия Азербайджана были направлены на реализацию 4-х резолюций Совета Безопасности ООН, в рамках международного права, предусматривающего деоккупацию азербайджанской территории, возвращение беженцев и вынужденных переселенцев на свою историческую родину.

В эти нелегкие дни, какую поддержку чувствует азербайджанский народ от других государств, и в первую очередь от тюркоязычных стран?

Азербайджан – самодостаточное государство. Мы имеем сильную армию, которая достаточно хорошо оснащена, вооружена и подготовлена. Азербайджанская армия не нуждается в военно-материальной

ity of the neighboring state, Republic of Armenia. Our people were subjected to aggression on February 26th, 1992 and 613 Azerbaijanis were killed, including women, children and old people in Khojaly.

We demand from the world community and expect from our brothers, citizens of other countries, to demand the Armenian side to fulfill the resolutions of the UN Security Council and return refugees to their native lands.

What is the fate of these 1 million refugees? Where and in what conditions do they live? Has the Government of Azerbaijan provided them with financial assistance?

Since 1988, 250,000 ethnic Azerbaijanis have become refugees. As a result of the military aggression of Armenia and the occupation

поддержке, вооружении и человеческих ресурсах. С первых дней начала осуществления операции мы объявили о том, что азербайджанский народ и наше государство нуждается лишь в моральной поддержке со стороны наших братьев и дружественных стран, призвав остальное мировое сообщество к осуждению армянской военной агрессии, вылившейся в оккупацию азербайджанских территорий, решительно требовать деоккупации азербайджанских земель, вывода вооруженных формирований армянских оккупационных сил с территории Азербайджана, а также требовать возврата беженцев и вынужденных переселенцев в свои родные дома, иными словами, исполнения резолюций Совета Безопасности ООН, принятых еще в 1993 году.

К сожалению, из-за отсутствия механизма реализации данных резолюций, основные их положения так и не были осуществлены на протяжении последних 27 лет, в результате чего более 1 миллиона граждан Азербайджана продолжают жить в статусе беженцев и вынужденных переселенцев из-за оккупационной политики соседнего государства – Республики Армения. Наш народ был подвергнут агрессии 26 февраля 1992 года в Ходжалы 613 азербайджанцев убиты среди которых были женщины, дети и старики.

Мы требуем от мирового сообщества и ждем от своих братьев, от граждан других стран требований от армянской стороны выполнения резолюций Совета Безопасности ООН, возвращения беженцев к себе на родные земли.

Как сложилась судьба этого 1 миллиона беженцев, где и в каких условиях они живут? Оказало ли Правительство Азербайджана им материально-финансовую помощь?

Начиная с 1988 года 250 тысяч этнических азербайджанцев, они стали беженцами. В результате военной агрессии Армении и оккупации азербайджанских земель более 750 тысяч этнических азербайджанцев оказались в статусе вынужденных переселенцев, все они были изгнаны из Нагорно-

of Azerbaijani lands, more than 750,000 ethnic Azerbaijanis were displaced, all of them were expelled from Nagorno-Karabakh and seven surrounding areas. By 1994, when hostilities stopped, Azerbaijan faced a humanitarian catastrophe, every seventh resident of the country, in other words, 1 million out of 7 million people were have become refugees and internally displaced persons, they were placed in tent camps from UNHCR and other international organizations, children were placed in kindergartens, sanatoriums, boarding houses, and university dormitories. For over 15 years they lived in such difficult conditions. In the past ten years, Azerbaijan has begun to build small towns, equipped with the necessary infrastructure (kindergartens, schools, hospitals), in which our settlers were accommodated. However at the moment, about 30% of internally displaced persons live in temporary dwellings.

Dear Ambassador, please tell us about the latest events in Karabakh. How do you think this conflict will end?

As you know, Armenia occupied 20% of the territory of sovereign Azerbaijan. The world community has recognized this territory, since Azerbaijan joined the UN. This includes all of Nagorno-Karabakh and seven neighboring regions. As mentioned above, after the Armenian armed forces shelled our cities and towns, we launched a counter-offense operation. In the course of which, the Azerbaijani army successfully liberated a number of occupied lands. Our president, through the media, called on Armenia to withdraw its armed forces from the previously occupied territories. Azerbaijan fully accepts the main provisions of the Madrid Agreement, which provides for the de-occupation of Azerbaijani lands and the withdrawal of Armenian troops, the return of refugees and internally displaced persons to their homes, and provides a guarantee of security for the Armenian population living in this territory. Azerbaijan was ready for peace talks before the outbreak of hostilities. The world community had to unite efforts to restore the rights of 1 million ethnic Azerbaijanis who have the right to return to their native land. We did not vio-

го Карабаха и семи прилегающих районов. К 1994 году, к моменту остановки боевых действий, Азербайджан столкнулся с гуманитарной катастрофой, каждый седьмой житель страны, иными словами, из 7 миллионов 1 миллион пребывал в положении беженцев и вынужденных переселенцев, их разместили в палаточных лагерях от ЮНИСЕФ и других международных организаций, дети были размещены в детских садах, санаториях, пансионатах, университетских общежитиях. Более 15 лет они жили в таких трудных условиях. В последние 10 лет Азербайджан начал строить небольшие городки, оснащенные необходимой инфраструктурой (детскими садами, школами, больницами), в которых были размещены наши переселенцы. Но на данный момент около 30% вынужденных переселенцев живут во временных жилищах.

Уважаемый посол, расскажите, пожалуйста о последних событиях в Карабахе. Как вы думаете, чем завершится этот конфликт?

Как вы знаете, Армении оккупировала 20% территории суверенного Азербайджана. Эта территория была признана мировым сообществом, так как вместе с ней она вступила в ООН. В эти 20% входит Нагорный Карабах и прилегающие к нему 7 районов. Как уже было сказано выше, после обстрела вооруженными силами Армении наших городов и населенных пунктов, нами была начата контрнаступательная операция. В ходе нее азербайджанской армией были успешно освобождены ряд оккупированных земель. Наш президент путем обращения через СМИ призывал Армению вывести вооруженные силы с оккупированных ранее территорий. Азербайджан полностью принимает основные положения Мадридского соглашения, которое предусматривает деоккупацию азербайджанских земель и вывод армянских войск, возвращение беженцев и вынужденных переселенцев в свои родные дома, дает гарантию безопасности, проживающему на этой территории армянскому населению. Азербайджан был готов к мирным переговорам до начала боевых действий. Мировое сообщество должно было объединить

late the state border of Armenia. We did not wage a war against its peaceful citizens. We were fighting against the occupation forces.

November 10th is a historic day for our country, the Armenian-Azerbaijani Nagorno-Karabakh conflict ended. On that day, with the mediation of the President of the Russian Federation, Vladimir Putin, a trilateral agreement was signed, which became the last point in resolving the issue. This agreement was signed by the President of Azerbaijan, the President of Russia and the Prime Minister of Armenia.

According to this agreement, a complete ceasefire was declared and all hostilities were stopped in the Nagorno-Karabakh conflict zone from 00:00 Moscow time on November 10th, 2020. The Republic of Azerbaijan and the Republic of Armenia stopped at their current positions. Three occupied regions are returned to the Republic of Azerbaijan: the Aghdam region by November 20th, 2020, the Kelbajar region by November 25th, 2020 and the Lachin region by December 1st, 2020.

Along the line of contact in Nagorno-Karabakh and the Lachin corridor, in parallel with the withdrawal of the Armenian armed forces, a peacekeeping contingent of the Russian Federation of 1960 troops with small arms, 90 armored personnel carriers, 380 vehicles and special equipment are being deployed.

In order to increase the effectiveness of control over the implementation of the agreements by the parties of the conflict, a joint Russian-Turkish peacekeeping center is being deployed to monitor the ceasefire.

Internally displaced persons and refugees are returning to the territory of Nagorno-Karabakh and surrounding

THE WORLD COMMUNITY HAD TO UNITE EFFORTS TO RESTORE THE RIGHTS OF 1 MILLION ETHNIC AZERBAIJANIS WHO HAVE THE RIGHT TO RETURN TO THEIR NATIVE LAND

МИРОВОЕ СООБЩЕСТВО ДОЛЖНО БЫЛО ОБЪЕДИНИТЬ УСИЛИЯ, ЧТОБЫ ВОССТАНОВИТЬ ПРАВА 1 МИЛЛИОНА ЭТНИЧЕСКИХ АЗЕРБАЙДЖАНЦЕВ, КОТОРЫЕ ИМЕЮТ ПРАВО ВЕРНУТЬСЯ НА РОДНУЮ ЗЕМЛЮ

усилия, чтобы восстановить права 1 миллиона этнических азербайджанцев, которые имеют право вернуться на родную землю. Мы не нарушали государственную границу Армении, мы не вели войну против ее мирных граждан. Мы вели боевые действия против оккупационных войск.

И вот 10 ноября наступил исторический для нашей страны день - прекратился армяно-азербайджанский нагорно-карабахский конфликт. В этот день при посредничестве Президента Российской Федерации В.В.Путина было подписано трехстороннее заявление, которое становится последней точкой в деле решения вопроса. Данное заявление подписано Президентом Азербайджана, Президентом России и премьер-министром Армении.

Согласно этому заявлению было объявлено о полном прекращении огня и всех военных действий в зоне нагорно-карабахского конфликта с 00 часов 00 минут по московскому времени 10 ноября 2020 года. Азербайджанская Республика и Республика Армения останавливаются на занятых ими в настоящее время позициях. Азербайджанской Республике возвращаются три оккупированных района - до 20 ноября 2020 года Агдамский район, до 25 ноября 2020 года Кельбаджарский район, до 1 декабря 2020 года - Лачинский район.

Вдоль линии соприкосновения в Нагорном Карабахе и вдоль Лачинского коридора параллельно с выводом армянских вооруженных сил развертывается миротворческий контингент Российской Федерации в количестве 1960 военнослужащих со стрелковым оружием, 90 бронетранспортеров, 380 единиц автомобильной и специальной техники.

В целях повышения эффективности контроля за выполнением Сторо-

areas under the control of the Office of the United Nations High Commissioner for Refugees.

All economic and transport links in the region are being restored. The Republic of Armenia guarantees the safety of transport links between the western regions of the Republic of Azerbaijan and the Nakhchivan Autonomous Republic in order to organize the unimpeded movement of citizens, vehicles and goods in both directions.

According to the agreement of the parties, the construction of the new transportation links linking the Nakhchivan Autonomous Republic with the western regions of Azerbaijan will be provided.

This agreement has a historical significance. This agreement is our glorious victory. From September 27th to the present, the Azerbaijani Army has liberated about 300 settlements.

One of the reasons for signing this agreement is due to the bright victory on November 8th, our historic victory, the liberation of Shushi from occupation. Shusha is the crown of Karabakh! The liberation of Shushi has a great political, strategic and at the same time, great moral importance. We returned to Shusha, we returned Shusha, we will live in Shusha, and life will flourish on all other lands liberated from the occupation. People will return to these lands, will live there, putting an end to the 30-year long expectation of our citizens.

Azerbaijan is restoring its territorial integrity. How could there be more happiness?

We have not had and will not have problems with civilians. In the cities where the enemy is hiding, there is no strong destruction because we did not open fire on civilian targets. That is our difference.

The military stage is coming to an end, we are moving to a political stage. We can say that the signed document is the most beneficial one for us. Therefore, the issue has already been resolved.

Another important issue, which I would like to emphasize, is that this document establishes

нами конфликта договоренностей развертывается совместный российско-турецкий миротворческий центр по контролю за прекращением огня.

Внутренне перемещенные лица и беженцы возвращаются на территорию Нагорного Карабаха и прилегающие районы под контролем Управления Верховного комиссара ООН по делам беженцев.

Восстанавливаются все экономические и транспортные связи в регионе. Республика Армения гарантирует безопасность транспортного сообщения между западными районами Азербайджанской Республики и Нахчыванской Автономной Республикой с целью организации беспрепятственного движения граждан, транспортных средств и грузов в обоих направлениях.

По согласованию Сторон будет обеспечено строительство новых транспортных коммуникаций, связывающих Нахчыванскую Автономную Республику с западными районами Азербайджана.

Это заявление имеет историческое значение. Это заявление – наша славная победа. С 27 сентября по настоящее время Азербайджанская Армия освободила около 300 населенных пунктов.

Одна из причин подписания данного заявления связана с отмеченной 8 ноября яркой победой, нашей исторической победой – освобождением Шуши от оккупации, Шуша – корона Карабаха! Освобождение Шуши представляет большое политическое, стратегическое и одновременно очень большое моральное значение. Мы вернулись в Шушу, мы возвратили Шушу, мы будем жить в Шуше, жизнь будет кипеть на всех остальных освобожденных от оккупации землях. Люди вернутся на эти земли, будут жить там, приходит конец 30-летнему ожиданию наших граждан.

Азербайджан восстанавливает свою территориальную целостность. Разве может быть большее счастье!

У нас не было и не будет проблем с гражданскими лицами. В городах, где разместился, спрятался враг, нет сильных разрушений. Потому что мы не открывали огонь по граж-

the link between the Nakhchivan Autonomous Republic and the main part of Azerbaijan, opening all communications and roads and creating new transport and communication infrastructures. Thus, a historic step was taken to connect the Nakhchivan Autonomous Republic with Azerbaijan, the main part of our country.

This war showed the whole world how great the Azerbaijani people are, the unconquered people, the people with an iron will, the victorious people, and our victorious army!

Thank you for your precious time!

Thank you very much!

данским объектам. Вот в чем наше отличие. Военный этап заканчивается, мы переходим к политическому этапу. Можно сказать, что был подписан макси-

мально выгодный для нас документ. Поэтому решение вопроса уже обеспечено.

Другой важный вопрос, который я хочу отметить особо, в этом документе закреплена связь Нахчыванской Автономной Республики с основной частью Азербайджана. Открытие всех коммуникаций, дорог и создание новой транспортно-коммуникационной инфраструктуры. Таким образом, был предпринят исторический шаг по соединению сухопутным путем Нахчыванской Автономной Республики с Азербайджаном, основной частью нашей страны.

Эта война показала всему миру, насколько великим является азербайджанский народ – непокоренный народ, народ с железной волей, победоносный народ, наша победоносная армия!

Благодарим Вас за то, что уделили нам свое драгоценное время!

POTENTIAL OF WIND ENERGY IN KAZAKHSTAN

SAULE AKHMETKALIYEVA

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
SENIOR RESEARCH FELLOW

ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
СТАРШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

ПОТЕНЦИАЛ ВЕТРОВОЙ ЭНЕРГИИ В КАЗАХСТАНЕ

Kazakhstan is a country rich both in fossil fuels and renewable energy sources. However, in the light of recent global developments such as unstable energy market, limited amounts of fossil fuels and deteriorating environmental conditions, the country took a course of developing renewable energy sources. The basic principle of the use of renewable energy is that it is extracted from continuous environmental processes. Renewable energy is derived from natural resources that are replenished naturally without human interaction. Therefore, renewable energy sources are attractive due to the inexhaustible resources, regardless of the prices on the global energy markets. Moreover, with the rapid development of the world economy, the demand for electricity is continuously increasing, while the reserves of non-renewables are depleting. Thanks to the advantageous geographical location and features, Kazakhstan has a great green energy potential, especially when it comes to wind power with wind corridors with an average wind speed of 5-6 meters per second (m/s) (Antonov, 2014).

Wind energy is one of the most dynamically developed renewable ener-

USING WIND POWER IS ECONOMICALLY FEASIBLE COMPARED TO THE COST OF ELECTRICITY TRANSMISSION GENERATED BY COAL AND GAS-FIRED POWER PLANTS

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЭНЕРГИИ ВЕТРА ЭКОНОМИЧЕСКИ ЦЕЛЕСООБРАЗНО ПО СРАВНЕНИЮ СО СТОИМОСТЬЮ ПЕРЕДАЧИ ЭЛЕКТРОЭНЕРГИИ, ВЫРАБАТЫВАЕМОЙ УГОЛЬНЫМИ И ГАЗОВЫМИ ЭЛЕКТРОСТАНЦИЯМИ

Казахстан – страна, богатая ископаемыми видами топлива и возобновляемыми источниками энергии. Однако в свете недавних глобальных событий, таких как нестабильность энергетического рынка, ограниченное количество ископаемого топлива и ухудшение экологических условий, страна взяла курс на развитие возобновляемых источников энергии. Основной принцип использования возобновляемой энергии заключается в том, что она извлекается из непрерывных экологических процессов. Возобновляемая энергия извлекается из природных ресурсов, которые восполняются естественным образом без участия человека. Поэтому возобновляемые источники энергии привлекательны неисчерпаемостью ресурсов вне зависимости от цен на мировых энергетических рынках. Более того, в связи с быстрым развитием мировой экономики спрос на электроэнергию постоянно растет, а запасы невозобновляемых источников энергии истощаются. Благодаря выгодному географическому положению и географическим особенностям, Казахстан обладает большим потенциалом зеленой энергии, в особенности ветровой энергии в связи с наличием ветровых коридоров со средней скоростью ветра 5-6 метров в секунду (м / с) (Антонов,

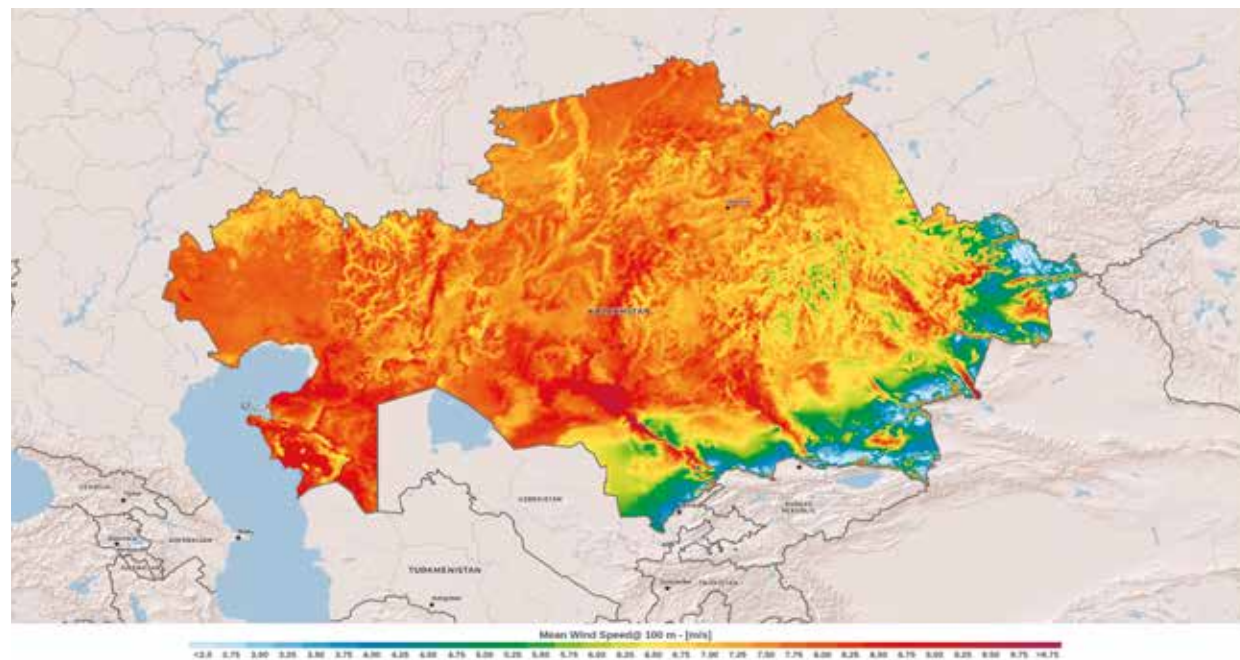
gy sources. Due to the advantages of wind power and due to the potential of contributing to the energy security of the country, this type of renewables is being widely introduced. Wind resources are widely spread over the territory of Kazakhstan. Moreover, electricity transmission over large distances has proven itself to be inefficient due to losses caused by aging infrastructure and by theft. Therefore, using wind power is economically feasible compared to the cost of electricity transmission generated by coal and gas-fired power plants. Hence, from the economic standpoint, building wind farms in the areas with high wind potential, in the long run, is comparable to building and transmitting energy from a new coal-fired power plant. As for the environmental aspect of wind energy, an installation of a wind farm with a capacity of 500 megawatt (MW) that is capable of producing 1.5 million MW per hour energy annually is to prevent emissions of 1.5 million tons of greenhouse gas, 12 thousand tons of

2014).

Энергия ветра является одним из наиболее динамично развивающихся возобновляемых источников энергии. Благодаря преимуществам энергии ветра и потенциальному вкладу в энергетическую безопасность страны, этот тип возобновляемых источников энергии широко внедряется. Ветровые ресурсы широко распространены на территории Казахстана. Более того, передача электроэнергии на большие расстояния неэффективна из-за потерь, вызванных устаревшей инфраструктурой и воровством. Следовательно, использование энергии ветра экономически целесообразно по сравнению со стоимостью передачи электроэнергии, вырабатываемой угольными и газовыми электростанциями. Следовательно, с экономической точки зрения, в долгосрочной перспективе, строительство ветряных электростанций в районах с высоким ветровым потенциалом сопоставимо со строительством и пере-

Figure 1. Wind atlas of Kazakhstan (Source: windenergy.kz).
Рисунок 1. Ветровой атлас Казахстана (Источник: windenergy.kz).

sulfur oxide, 7.8 thousand tons of nitrogen oxide, 12.6 thousand tons of ash and 420 thousand tons of solid waste (UNDP/GEF and Government of Kazakhstan, 2006). Also, in 2014, the government of Kazakhstan approved tariffs on electricity generated by renewable energy sources, establishing the rate of 22.68 Kazakhstani tenge (KZT) (\$0.05) per one kWh of electricity from wind power plants (BRK, 2014).

The climate in Kazakhstan is favorable for wind farm constructions due to the existence of wind corridors with a wind speed above 5 m/s, which is essential for the operation of wind turbines. Caspian region, central and northern Kazakhstan, and southern and south-eastern Kazakhstan have the highest wind energy potential. According to the Ministry of Industry and New Technologies of Kazakhstan, wind power potential of the country is estimated at 920 billion kWh of electricity annually. More-

THE CLIMATE IN KAZAKHSTAN IS FAVORABLE FOR WIND FARM CONSTRUCTIONS DUE TO THE EXISTENCE OF WIND CORRIDORS WITH A WIND SPEED ABOVE 5 M/S

КЛИМАТ В КАЗАХСТАНЕ БЛАГОПРИЯТЕН ДЛЯ СТРОИТЕЛЬСТВА ВЕТРЯНЫХ ЭЛЕКТРОСТАНЦИЙ ИЗ-ЗА НАЛИЧИЯ ВЕТРОВЫХ КОРИДОРОВ СО СКОРОСТЬЮ ВЕТРА БОЛЕЕ 5 М/С

дачей энергии от новой угольной электростанции. Что касается экологического аспекта ветроэнергетики, установка ветряной электростанции мощностью 500 мегаватт (МВт), способной ежегодно производить 1,5 миллиона МВт энергии в час, предотвратит выбросы 1,5 миллиона тонн парниковых газов, 12 тысяч тонн оксида серы, 7,8 тысячи тонн оксида азота, 12,6 тысячи тонн золы и 420 тысяч тонн твердых отходов (ПРООН / ГЭФ и Правительство Казахстана, 2006). Также в 2014 году правительство Казахстана утвердило тарифы на электроэнергию, вырабатываемую возобновляемыми источниками энергии, установив ставку в 22,68 казахстанских тенге (тенге) (\$0.05) за 1 кВтч электроэнергии вырабатываемой ветряными электростанциями (БРК, 2014).

Климат в Казахстане благоприятен для строительства ветряных электростанций из-за наличия ветровых коридоров со скоростью ветра более 5 м/с, что необходимо для

over, the results of the "Kazakhstan – Initiative of Wind Power Market Development" project have shown that the average wind speed of 5-6 m/s suitable for the successful implementation of wind power plant projects is present across the country (Antonov, 2014).

There are several wind farms in operation and construction. The first wind power plant (WPP) in Kazakhstan, Korday WPP, started its operation in 2011 in Zhambyl region with an energy capacity of 1500 kW. Construction of a new wind power plant in Yereimentau located in the Akmola region, three kilometers away from the capital of Kazakhstan, Nur-sultan was started in 2013, and started supplying electricity before the EXPO-2017. Produced electricity is transferred to the national electricity line via eight kilometers long line. However, the amount of energy produced at the plant comprises less than 1% of the total electricity demand of the country. Currently, the plant has a capacity of 80 million kW per hour. It is planned to increase the capacity by more than two times. The increased capacity will aid to save up to 100 thousand tons of coal (24 khabar, 2016). At the beginning of 2020, Italian energy company, Eni, launched 48 MW Badamsha wind farm located in

работы ветряных турбин. Каспийский регион, центральный и северный Казахстан, а также южный и юго-восточный Казахстан обладают самым высоким потенциалом ветровой энергии. По данным Министерства промышленности и новых технологий Казахстана, ветроэнергетический потенциал страны оценивается в 920 млрд. кВтч электроэнергии ежегодно. Более того, результаты проекта «Казахстан - Инициатива развития рынка ветроэнергетики» показали, что средняя скорость ветра 5-6 м/с, подходящая для успешной реализации проектов ветряных электростанций, присутствует по всей стране (Антонов, 2014).

В эксплуатации и строительстве находятся несколько ветряных электростанций. Первая ветряная электростанция (ВЭС) в Казахстане, Кордайская ВЭС, была введена в эксплуатацию в 2011 году в Жамбылской области с энергетической мощностью 1500 кВт. Строительство новой ветряной электростанции в Ерейментау, расположенной в Акмолинской области, в трех километрах от столицы Казахстана Нурсултан, было начато в 2013 году и начало подавать электроэнергию в преддверии ЭКСПО-2017. Произведенная электроэнергия передается в национальную линию электропереда-

north-west part of Kazakhstan. The wind farm is expected to provide the region with annual power generation of about 198 GWh, reducing carbon dioxide (CO₂) emissions by coal-fired power plants by 172 thousand tons annually (Mavrokefalidis, 2020). Moreover, recently, construction of the new Zhanatas WPP in the south of the country was announced. The wind farm is to produce 100 MW of energy and save 262 thousand tons of CO₂ emissions by coal-fired power plants annually (Kazinform, 2020).

Overall, large scaled wind power plants are planned to be constructed on ten sites selected by the Ministry of Industry and New Technologies of the Republic of Kazakhstan. One of the most perspective sites in terms of wind power resources is the Zhungar corridor with a capacity of 17 billion kWh per square meter. Table 1 shows potential sites for the construction of wind power plants based on the available meteorological data, according to the Program of Development of Electric Power Industry until 2030.

To avoid environmental pollution caused by coal-fired power plants, it is important for Kazakhstan to develop green energy technologies. In addition, the development of renewable energy sources would diversify economic and energy sectors of the country, while improving the environment and human health. To conclude, other than being environmentally friendly, development of renewable energy generation as a whole gives an

чи по восьмикилометровой линии. Однако количество энергии, производимой на станции, составляет менее 1% от общей потребности страны в электроэнергии. В настоящее время завод имеет мощность 80 млн кВт в час. Планируется увеличить мощность более чем в два раза. Увеличение мощности позволит сэкономить до 100 тысяч тонн угля (24 хабара, 2016). В начале 2020 года итальянская энергетическая компания Eni запустила ветряную электростанцию Бадамша мощностью 48 МВт, расположенную в северо-западной части Казахстана. Ожидается, что ветряная электростанция обеспечит регион годовой выработкой электроэнергии примерно 198 ГВтч, сократив выбросы углекислого газа (CO₂) угольными электростанциями на 172 тысячи тонн в год (Маврокефалидис, 2020). Кроме того, недавно было объявлено о строительстве новой Жанатасской ВЭС на юге страны. Ожидается, что ветряная электростанция будет производить 100 МВт энергии и сокращать ежегодные выбросы CO₂ угольными электростанциями на 262 тысячи тонн (Казинформ, 2020).

Всего крупномасштабные ветряные электростанции планируется построить на десяти площадках, выбранных Министерством индустрии и новых технологий Республики Казахстан. Одним из наиболее перспективных участков с точки зрения ветроэнергетических ресурсов является Жунгарский коридор мощностью 17 млрд кВтч на квадратный метр. В таблице 1 по-

Table 1. Potential sites for the construction of wind power plants (constructed based on CarNet, n.d. and Antonov, 2014).

Таблица 1. Потенциальные площадки для строительства ветряных электростанций (на основе CarNet, н.д. и Антонов, 2014).

Potential sites / Потенциальные площадки	Power, MW / Мощность, МВт
Zhungar WPP / Жунгар ВЭС	40
Shelek WPP / Шелекская ВЭС	140
Saryozekskaya WPP / Сарыозекская ВЭС	140
Alakolskaya WPP / Алакольская ВЭС	140
Karoyskaya WPP / Каройская ВЭС	20
Shengeldinskaya WPP / Шенгельдинская ВЭС	20
Kurdayskaya WPP / Курдайская ВЭС	20

opportunity for Kazakhstan to build a strong economy and to meet its energy consumption demand. Unfortunately, despite all of the benefits of wind power generation, the main disadvantage of wind energy is the intermittent nature of wind. Therefore, the wind energy needs to be paired with another energy type that can be produced according to a schedule. Wind energy can be viewed as a complementary source of energy, not as an independent one.

References:

- Antonov Oleg (2014). Green energy of Kazakhstan in the 21st century: myths, reality and prospects. Review materials as of 2014.
- BRK (2014). Overview of the electric power industry of the Republic of Kazakhstan in 2013. Kazakhstan Development Bank.
- CarNet (n.d.). Energy and renewable energy sources in Kazakhstan. The regional Environmental Center for Central Asia.
- Kazinform (2020). EBRD, AIIB, ICBC and GCF provide US\$ 95.3 million for wind farm

WIND POWER POTENTIAL OF THE COUNTRY IS ESTIMATED AT 920 BILLION KWH OF ELECTRICITY ANNUALLY

ВЕТРОЭНЕРГЕТИЧЕСКИЙ ПОТЕНЦИАЛ СТРАНЫ ОЦЕНИВАЕТСЯ В 920 МЛРД. КВТЧ ЭЛЕКТРОЭНЕРГИИ ЕЖЕГОДНО

казаны потенциальные площадки для строительства ветряных электростанций на основании имеющихся метеорологических данных в соответствии с Программой развития электроэнергетики до 2030 года.

Казахстану важно развивать экологически чистые энергетические технологии для избежания загрязнения окружающей среды, вызываемого угольными электростанциями. Кроме того, развитие возобновляемых источников энергии диверсифицирует экономический и энергетический секторы страны, при этом улучшая окружающую среду и здоровье человека. В заключение, развитие возобновляемой энергетики в целом, дает Казахстану возможность построить сильную экономику и удовлетворить свой спрос на потребление энергии. К сожалению, несмотря на все преимущества ветроэнер-

in Kazakhstan. Retrieved from https://www.inform.kz/en/ebd-aiib-icbc-and-gcf-provide-us-95-3-million-for-wind-farm-in-kazakhstan_a3710920. Accessed on 24.11.2020.

5. Mavrokefalidis Dimitris (2020). Eni launches wind energy production in Kazakhstan. Retrieved from <https://www.energylivenews.com/2020/03/27/eni-launches-wind-energy-production-in-kazakhstan/>. Accessed on 24.11.2020.
6. UNDP/GEF & Government of Kazakhstan (2006). Report: Prospective of wind power development in Kazakhstan. UNDP/GEF and Government of Kazakhstan wind power project.
7. 24 khabar (2016). In details. Wind power plants in Kazakhstan. Retrieved from <http://24.kz/ru/tv-projects/v-detalyakh/item>. Accessed on 25.11.2020.

гетики, основным недостатком энергии ветра является прерывистый характер ветра. Следовательно, энергию ветра необходимо сочетать с другим видом энергии, который может производиться по графику. Энергию ветра можно рассматривать как дополнительный источник энергии, а не как самостоятельный.

THE DEVELOPMENT OF RENEWABLE ENERGY SOURCES WOULD DIVERSIFY ECONOMIC AND ENERGY SECTORS OF THE COUNTRY, WHILE IMPROVING THE ENVIRONMENT AND HUMAN HEALTH

РАЗВИТИЕ ВОЗобновляемых Источников Энергии Диверсифицирует Экономический И Энергетический Секторы Страны, При Этом Улучшая Окружающую Среду И Здоровье Человека

Источники:

1. Антонов Олег (2014). Зеленая энергетика Казахстана в 21 веке: мифы, реальность и перспективы. Материалы обзора по состоянию на 2014 г.
2. БРК (2014). Обзор электроэнергетической отрасли Республики Казахстан в 2013 году. Банк Развития Казахстана.
3. CarNet (н.д.). Энергетика и возобновляемые источники энергии в Казахстане. Региональный экологический центр Центральной Азии.
4. Казинформ (2020). ЕБРР, АБИИ, ИСБС и ГСФ выделяют 95,3 миллиона долларов США на ветряную электростанцию в Казахстане. Доступно по адресу: https://www.inform.kz/en/ebd-aiib-icbc-and-gcf-provide-us-95-3-million-for-wind-farm-in-kazakhstan_a3710920. Дата обращения: 24.11.2020.
5. Маврокефалидис Димитрис (2020). Eni запускает производство энергии ветра в Казахстане. Доступно по адресу: <https://www.energylivenews.com/2020/03/27/eni-launches-wind-energy-production-in-kazakhstan/>. Дата обращения: 24.11.2020.
6. ПРООН / ГЭФ и Правительство Казахстана (2006). Отчет: Перспективы развития ветроэнергетики ПРООН / ГЭФ и Правительства Казахстана.
7. 24 хабар (2016). В деталях. Ветровые электростанции Казахстана. Доступно по адресу: <http://24.kz/ru/tv-projects/v-detalyakh/item/115135-v-detalyakh-vetrovye-elektrostantsii-kazakhstana>. Дата обращения: 24.11.2020.

ALMANYA'NIN HİNT-PASİFİK STRATEJİSİ VE ALMANYA-ÇİN İLİŞKİLERİNİN GELECEĞİ

ÖMİRBЕК HANAYI

AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ
UZMAN ARAŞTIRMACI

ЕУРАЗІЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ
ИНСТИТУТЫ, АҒА ҒЫЛЫМИ ҚЫЗМЕТКЕР

ГЕРМАНИЯНЫҢ ҮНДІ-ТЫНЫҚ МҰХИТЫ СТРАТЕГИЯСЫ ЖӘНЕ ГЕРМАНИЯ-ҚЫТАЙ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСЫНЫҢ БОЛАШАҒЫ

2 Eylül 2020 tarihinde Almanya Federal Hükümeti, "Almanya - Avrupa - Asya: 21. Yüzyılı Birlikte Şekillendirmek" başlıklı Hint-Pasifik bölgesi ile ilgili politika doktrinlerini kabul etti. Hint-Pasifik bölgesine yönelik Alman dış politikasının çıkarları, ilkeleri ve hedeflerinin stratejik çerçevesini çizen yeni doktrinlerde, Almanya'nın Hint-Pasifik bölgesiyle özellikle barış ve güvenlik, çok kutupluluk, deniz yollarının serbestliği, açık piyasa ve serbest ticaret, dijitalleşme ve bağlanabilirlik (konnektivite), iklim değişikliği ve insan hakları alanlarında işbirliğini çeşitlendirmeye ve derinleştirmeye odaklanacağı açıklandı (Auswärtiges Amt, 2020).

Peki, tüm dünyayı sarsan COVID-19 salgınının gölgesinde küresel ve bölgesel dinamiklerin çok hızlı değişim gösterdiği bir dönemde, Almanya neden daha önce kullanmadığı Hint-Pasifik kavramıyla yeni bir strateji açıkladı? Berlin, salgın sonrası değişmekte olan dünya jeopolitiğinde yeni bir rol oynamayı mı hedefliyor? Almanya'nın Hint-Pasifik yaklaşımı, önümüzdeki dönemde Almanya-Çin ilişkilerini nasıl etkileyebilir? gibi bazı sorulara, bu yazıda cevap aramaya çalışacağız.

Hint-Pasifik ülkelerinin, mevcut du-

BÖLGESEL VE KÜRESEL DEĞİŞİMLER ALMANYA BAŞTA OLMAK ÜZERE AB'NİN DIŞ POLİTİKA YAKLAŞIMININ YENİDEN DEĞERLENDİRİLMESİNE NEDEN OLMAKTADIR

АЙМАҚТЫҚ ЖӘНЕ ЖАҒАНДЫҚ ӨЗГЕРІСТЕР ГЕРМАНИЯ БАСТАҒАН ЕО-НЫ СЫРТҚЫ САЯСАТТАҒЫ КӨЗҚАРАСТАРЫН ҚАЙТА ҚАРАУҒА МӘЖБҮР ЕТТІ

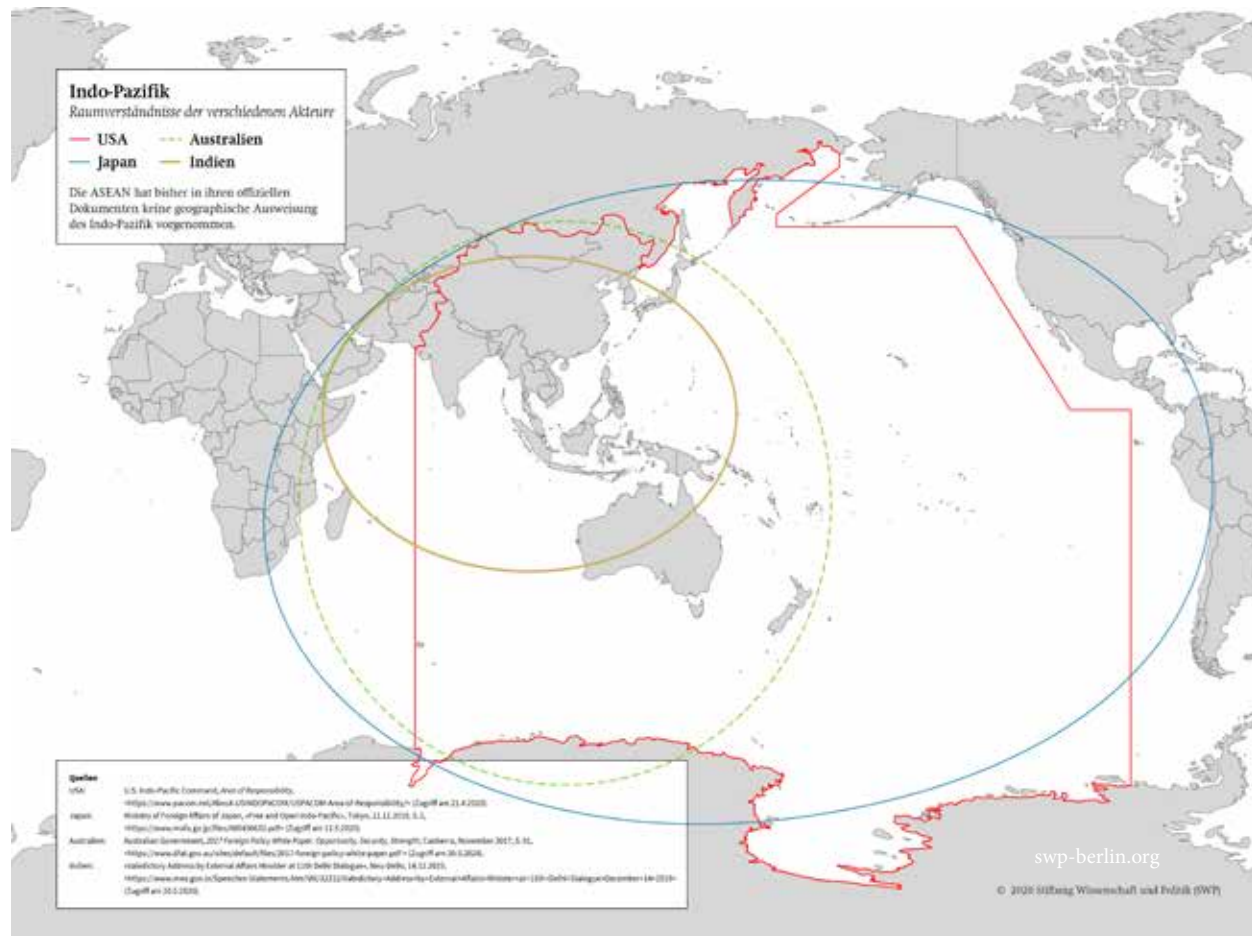
2020 жылдың 2 қыркүйегінде Германия федералды үкіметі Үнді-Тынық мұхиты аймағына қатысты «Германия - Еуропа - Азия: XXI ғасырды бірге қалыптастыру» атты стратегиялық тұжырымдамасын қабылдады. Германияның Үнді-Тынық мұхиты аймағына бағытталған сыртқы саясатының негізгі мүдделері, қағидалары мен мақсаттарының стратегиялық басым бағыттарын айқындаған жаңа доктринада Германияның Үнді-Тынық мұхиты аймағымен, әсіресе, бейбітшілік пен қауіпсіздік, көпжақтылық, теңіз жолдарының еркіндігі, ашық нарық пен еркін сауда, цифрландыру және өзара байланыс, климаттың өзгеруі және адам құқықтары салаларындағы ынтымақтастықты әртараптандыруға және тереңдетуге басымдық беретіні жарияланды (Auswärtiges Amt, 2020).

Сонымен, бүкіл әлемді дүр сілкіндірген COVID-19 эпидемиясының көлеңкесінде жаһандық және аймақтық үрдістер өте тез өзгеріп жатқан кезеңде, Германия неге бұрын-сыңды қолданбаған Үнді-Тынық мұхиты тұжырымдамасымен жаңа стратегия жариялады? Берлин эпидемиядан кейін өзгере бастаған әлемдік геосаясатта жаңа рөл ой-

rumda büyük çoğunluğunda var olan istikrara rağmen, bölgenin genel yapısı ve güç dengesinin küresel ve bölgesel önemli gelişmeler karşısında bir değişim halinde olduğu vurgulanan stratejik belgede, bölgeye yönelik Alman politikasının 7 önemli başlığı aşağıdaki gibi belirtilmiştir: çok taraflılığın güçlendirilmesi, iklim değişikliğiyle mücadele ve çevrenin korunması, barışın, güvenliğin ve istikrarın pekiştirilmesi, insan hakları ve hukukun üstünlüğünün sağlanması, kurallara dayalı, adil ve sürdürülebilir serbest ticaretin güçlendirilmesi, pazarda ve sanayide dijital dönüşümün hızlandırılması, toplumlar arası kültür, eğitim ve bilim ilişkilerinin güçlendirilmesi. Ayrıca, Hint-Pasifik bölgesindeki ekonomiden güvenliğe, serbest ticaretten çok taraflılığa kadar bir çok alanda Berlin'in daha etkin rol oynamasını öngören belgede, Almanya'nın başta Güneydoğu Asya Uluslar Birliği (ASEAN) ülkeleri olmak üzere bölge ülkeleriyle daha yakın işbirliğine gideceği ifade

науды мақсат етіп отыр ма? Германияның Үнді-Тынық мұхиты аймағына ойысуы алдағы кезеңде Германия-Қытай қарым-қатынасына қалай әсер етуі мүмкін? Осы мақалада осындай ішінара сұрақтарға жауап беруге тырысамыз.

Стратегиялық құжатта Үнді-Тынық мұхиты елдерінің көпшілігінде салыстырмалы түрде жоғары тұрақтылық байқалса да, аймақтағы жалпы құрылым мен күш тепе-теңдігі маңызды жаһандық және аймақтық оқиғаларға байланысты өзгеріс жағдайында екендігі баса айтылып, Германияның аймаққа бағытталған саясатының 7 маңызды тармағы төмендегідей көрсетілген: көпжақтылықты нығайту; климаттың өзгеруі мен қоршаған ортаны қорғау; бейбітшілікті, қауіпсіздік пен тұрақтылықты нығайту; адам құқықтары мен заңның үстемдігін қамтамасыз ету;

edilmiştir.

Öncelikle, Berlin'in böylesi bir dış politika stratejisini gündeme getirmesinin, özelde Almanya'nın, genelde Avrupa Birliği'nin (AB) son yıllardaki jeopolitik ve jeostratejik yaklaşımından kaynaklandığı söylenebilir. Uzun yıllardır bölgesel siyasi, ekonomik ve kurumsal bütünleşme çabalarının yanı sıra, kendi iç sorunlarıyla uğraşan AB, küresel alanda jeostratejiden ziyade daha çok jeoekonomik hedeflere odaklanmaktaydı. Fakat, bir yandan son yıllardaki mülteci krizi, ekonomik durgunluk ve Brexit gibi sorunlar, diğer yandan Ukrayna Krizi, AB-Rusya Gerginliği, İran Nükleer Anlaşması, Çin'in Kuşak ve Yol Girişimi, ABD ve Çin arasındaki ticaret savaşı ve teknolojik rekabet gibi bölgesel ve küresel değişimler Almanya başta olmak üzere AB'nin dış politika yaklaşımının yeniden değerlendirilmesine neden olmaktadır. Ayrıca, ABD ile AB arasındaki geleneksel ittifakın zayıflamaya başlaması, Almanya'nın başını çektiği AB'nin artık ABD ve NATO'dan bağımsız bir güvenlik aktörü olmasına ilişkin tartışmaları hızlandırmaktadır. Özellikle, AB'nin lokomotif ülkesi olan Almanya'nın Brexit sonrasında hem ekonomik hem de diplomatik sorumluluğunun giderek artması, Berlin'in jeopolitik uyanışını etkilemektedir. Örneğin, Ağustos 2018'de 16. Büyükkelçiler Konferansı'nda açılış konuşması yapan Almanya Dışişleri Bakanı Heiko Maas, Alman dış politikasının yeni vizyonunu açıklayarak, ülkesinin çok taraflı dünya düzeninin korunmasında önemli rol oynamayı hedeflediğine işaret etmişti (Auswärtiges Amt, 2018). Nitekim 2018'de birçok Alman ve Batılı bilim insanlarının Almanya'nın AB ile birlikte uluslararası arenada önemli jeopolitik ve jeoekonomik aktör olarak küresel inovas-

ALMANYA'NIN, NEREDEYSE DÜNYA NÜFUSUNUN YAKLAŞIK ÜÇTE İKİSİNİ VE KÜRESEL GSYİH'İN %40'INI OLUŞTURAN HİNT-PASİFİK BÖLGESİNE YÖNELİK ÖZEL BİR STRATEJİ BELİRLEMESİ, BERLİN'İN YENİ DİŞ POLİTİKA ARAYIŞININ ÖNEMLİ BİR GÖSTERGESİ OLARAK KABUL EDİLEBİLİR

GERMANYANYN ҚАЛАЙ БОЛҒАНДА ДА ӘЛЕМ ХАЛҚЫНЫҢ ҮШТЕН ЕКІ БӨЛІГІ МЕН ЖАҒАНДЫҚ ЖІӨ-НІҢ 40%-ЫН ҚҰРАЙТЫН ҮНДІ-ТЫНЫҚ МҰХИТЫ АЙМАҒЫНА ҚАТЫСТЫ НАҚТЫ СТРАТЕГИЯ БЕЛГІЛЕУІ, БЕРЛИННІҢ СЫРТҚЫ САЯСАТТАҒЫ ЖАҢА БЕТАЛЫСЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ КӨРСЕТКІШІ БОЛЫП ОТЫР

ережелерге негізделген, әділ және тұрақты еркін сауданы дамыту; нарық пен өндірісті цифрландыруды жеделдету; мәдени, білім беру және ғылыми байланыстарды күшейту. Сөйтіп, Үнді-Тынық мұхиты аймағында экономикадан қауіпсіздікке, еркін саудадан көпжақты саясатқа дейінгі көптеген салаларда неғұрлым белсенді рөл ойнауды көздейтін құжатта Германияның Оңтүстік-Шығыс Азия халықтары одағы (АСЕАН) елдері бастаған аймақ елдерімен тіпті де тығыз ынтымақтастықта болатыны көрсетілген.

Ең алдымен, Берлиннің осындай сыртқы саясат стратегиясын қабылдауы, әсіресе, Германияның және жалпы Еуропалық Одақтың (ЕО) соңғы жылдардағы геосаяси және геостратегиялық беталысына байланысты деуге болады. Ұзақ жылдар бойы аймақтық саяси, экономикалық және құрылымдық ықпалдастықты орынқтыруға күш салумен қатар, өзінің ішкі мәселелерімен басы қатқан ЕО жаһандық аренадағы геостратегиядан гөрі геοэкономикалық мақсаттарға көбірек назар аударып келген болатын. Бірақ, бір жағынан, соңғы жылдардағы босқындар дағдарысы, экономикалық бәсеңдеу және Brexit сияқты мәселелер, екінші жағынан, Украина дағдарысы, ЕО-Ресей шиеленісі, Иран ядролық келісім дағдарысы, Қытайдың «Белдеу және жол» бастамасы, АҚШ пен Қытай арасындағы сауда соғысы мен технологиялық бәсекелестік сияқты аймақтық және жаһандық өзгерістер Германия бастаған ЕО-ны сыртқы саясаттағы көзқарастарын қайта қарауға мәжбүр етті. Сонымен қатар, АҚШ пен ЕО арасындағы дәстүрлі одақтастықтың әлсірей бастауы да Германия

yon lideri olduğunu savunması da oldukça dikkat çekicidir (Techau, 2018; Gates, 2018). Tüm bunlara ek olarak Ocak 2020 itibarıyla küresel bir salgına dönüşen COVID-19'un giderek derinleşen olumsuz jeoekonomik etkilerinin dünya jeopolitiğinde uzun vadede kalıcı iz bırakma riski, diğer ülkeler gibi, Almanya dahil AB'nin de jeoekonomik ve jeopolitik stratejisini gözden geçirmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Böylesi bir eğilim ortadayken, Almanya'nın, neredeyse dünya nüfusunun yaklaşık üçte ikisini ve küresel GSYİH'nin %40'ını oluşturan Hint-Pasifik bölgesine yönelik özel bir strateji belirlemesi, Berlin'in yeni dış politika arayışının önemli bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Kaldı ki Asya'nın siyasi ve ekonomik yükselişiyle beraber küresel jeopolitiğin ağır-

бастаған ЕО елдерінің өз алдына АҚШ пен НАТО-ға тәуелсіз қауіпсіздік ойыншысына айналуы керектігіне қатысты пікірталастарды үдете түсті. Атап айтқанда, ЕО жетекші елі саналатын Германияның Brexit-тен кейінгі экономикалық және дипломатиялық жауапкершілігінің барған сайын артуы Берлиннің геосаяси тұрғыдан қайта оянуына әсер етті. Мысалы, 2018 жылдың тамызында өткен XVI Елшілер конференциясында ашылу сөзін сөйлеген Германия Сыртқы істер министрі Хайко Маас Германияның сыртқы саясатының жаңа бағыттарын жариялай отырып, көпжақты әлемдік тәртіпті қорғауда маңызды рөл ойнауды мақсат етіп отырғандарын жеткізген болатын (Auswärtiges Amt, 2018). Ал, 2018 жылы бірқатар неміс және батыс ғалымдары

лық меркезін Hint-Pasifik'e kaydıғы gerekçesiyle söz konusu bölgenin 21. yüzyılda uluslararası düzeni şekillendirmenin anahtarı olacağı vurgulanan stratejik belgede, Almanya'nın Hint-Pasifik bölgesinin şekillenmesine büyük önem göstereceği belirtilmiştir (Auswärtiges Amt, 2020).

Aslında, Hint Okyanusu ve Pasifik Okyanusu'nu birbirine bağlayan geniş coğrafyayı tek bir jeopolitik ve jeostratejik bölge olarak tanımlayan Hint-Pasifik kavramı, ilk olarak 1924'te ünlü Alman jeopolitik uzmanı general Karl Haushofer tarafından kullanılmıştır (Haushofer, 1924). Son yıllarda ise, özellikle ABD, Avustralya, Japonya ve Hindistan arasında "Quad" olarak bilinen dörtlü ittifakın "Özgür ve Serbest Hint-Pasifik" girişimiyle birlikte ülkelerini resmi stratejik belgelerinde kullanılmaya başlayan Hint-Pasifik kavramı, Asya-Pasifik kavramının yerini almaktadır (Heiduk ve Wacker, 2020). Söz konusu ülkelerin Hint-Pasifik yaklaşımının temelinde Hindistan'a vurgu yapılarak, Çin'in bölgede giderek artan siyasi ve ekonomik etkisini engelleme amacının bulunduğu da aşikardır. Bu açıdan bakıldığında, Almanya'nın Hint-Pasifik'e yönelik stratejisinin, önümüzdeki dönemde Almanya-Çin ilişkilerinin yanı sıra, AB-Çin ilişkilerini de etkileyeceği tahmin edilebilir.

Almanya'nın söz konusu stratejisinde yer alan "Hint-Pasifik bölgesinde güçlülerin kuralının değil, ancak kuralların gücünün belirleyici olması gerekir" ifadesi de, Berlin'in bölgede kurallara dayalı dünya düzeninin savunucusu olacağını göstermektedir (Auswärtiges Amt, 2020). Almanya'dan önce, Mayıs 2019'da Fransa da Hint-Pasifik bölgesine yönelik "Fransa ve Hint-Pasifik Güvenliği" başlıklı stratejisini açıklamıştır. Fransa'nın, söz konusu stratejide başta ABD, Hindis-

ALMANYA VE FRANSA'NIN ABD, AVUSTRALYA, JAPONYA VE HİNDİSTAN'I TAKİBEN ASYA-PASİFİK YERİNE HİNT-PASİFİK STRATEJİSİNİ BELİRLEMESİ, ÖNCELİKLE ÇİN'E BİR CEVAP NİTELİĞİNDEDİR

GERMANYA MEN FRANCIYANNIŃ DA AQŞ, AVSTRALIYA, JAPONIYA MEN YNDİSTANNAN KEYİN AZIYA-TYNIQ MUXITI ATAUYINIŃ ORNIYA YNDİ-TYNIQ MUXITI ATAUYI MEN STRATEGIYA QABYLDAUYI EŃ ALDYI MEN QYTAIŃA QARATQAN QANDAY DA BİR JAUAŃ BOLYP TABYLAĐY

Германияның ЕО-мен бірге халықаралық аренадағы маңызды геосаяси және геοэкономикалық ойыншы ретінде жаһандық инновациялық көшбасшы екендігі туралы қызықты пікір айтқан еді (Techau, 2018; Gates, 2018). Осылармен қатар, 2020 жылдың қаңтарынан бастап жақандық эпидемияға айналған COVID-19 вирусының барған сайын тереңдеген жағымсыз геοэкономикалық әсерінің ұзақ мерзімде әлемдік геосаясатқа да тұрақты әсер ету қаупін ойлаған Германия мен ЕО елдері өздерінің геοэкономикалық және геосаяси стратегиясын қайта қарау қажеттілігін сезінді.

Мұндай өзгерістерге орай, Германияның қалай болғанда да әлем халқының үштен екі бөлігі мен жаһандық ЖІӨ-нің 40%-ын құрайтын Үнді-Тынық мұхиты аймағына қатысты нақты стратегия белгілеуі, Берлиннің сыртқы саясаттағы жаңа беталысының маңызды көрсеткіші болып отыр. Стратегиялық құжатта онсыз да Азияның саяси және экономикалық күшеюімен қатар әлемдік геосаясаттың орталығы Үнді-Тынық мұхиты аймағына ауыса бастағанына байланысты аталмыш аймақтың ХХІ ғасырда халықаралық тәртіпті қалыптастырудың кілті болатыны атап көрсетіліп, Германияның Үнді-Тынық мұхиты аймағына ерекше мән беретіні айтылады (Auswärtiges Amt, 2020).

Шынын қуғанда, Үнді мұхиты мен Тынық мұхитын бір-біріне жалғайтын өте кең географиялық аймақты біртұтас геосаяси және геостратегиялық аймақ ретінде қарастыратын «Үнді-Тынық мұхиты» тұжырымдамасын алғаш рет 1924 жылы әйгілі неміс геосаясатшысы, генерал Карл Хаусхофер қолданған болатын (Haushofer, 1924). Соңғы жылдары АҚШ, Австралия, Жапония және

тан, Австралия, Жапония ve Malezya, Singapur, Yeni Zelanda, Endonezya ve Vietnam olmak üzere ortaklarıyla birlikte Hint-Pasifik'te çıkarlarını savunmak ve bölgenin istikrarına katkıda bulunmak istediğini vurgulaması, bölge siyaseti için önemli değerlendirilebilir (Gouv.fr, 2019). Hint-Pasifik'e yönelik Almanya'nın politikaya odaklanan stratejisini Fransa'nın güvenlik konusuna ağırlık veren stratejisi ile birlikte, AB'nin olası Hint-Pasifik stratejisinin genel çerçevesi olarak da değerlendirmek mümkündür. ABD-Çin arasındaki küresel rekabetin giderek arttığı ve Hint-Pasifik'te ABD önderliğinde Çin'e karşı ittifakin oluşmaya başladığı bir dönemde, hem NATO'nun önemli üyeleri hem de AB'nin en güçlü iki ülkesi olan Almanya ve Fransa'nın ABD, Австралия, Жапония ve Hindistan'ı takiben Asya-Pasifik yerine Hint-Pasifik stratejisini belirlemesi, öncelikle Çin'e bir cevap niteliğindedir.

Bilindiği gibi, uzun zamandır ticari-ekonomik yaklaşıma odaklanarak, Pekin'in demokratik bir rejime ve serbest piyasa ekonomi-

Үндістан арасындағы «төрттік одақтың» «Егемен және еркін Үнді-Тынық мұхиты» бастамасына орай, Үнді-Тынық мұхиты тұжырымдамасы аталмыш елдердің ресми стратегиялық құжаттарында «Азия-Тынық мұхиты» атауының орнына қолданыла бастады (Heiduk, Wacker, 2020). Жоғарыда аталған елдердің Үнді-Тынық мұхиты тұжырымдамасының астарында Үндістанның маңызын көрнектілендіре отырып, Қытайдың аймақтағы барған сайын артқан саяси және экономикалық ықпалын тежеу мақсаты жатқаны да анық. Осы тұрғыдан алғанда, Германияның Үнді-Тынық мұхиты аймағына қатысты стратегиясы алдағы кезеңдегі Германия-Қытай қарым-қатынасына және ЕО-Қытай қарым-қатынастарына әсер ететінін болжауға болады.

Германияның аталған стратегиясындағы «Үнді-Тынық мұхиты аймағында күштілердің ережесі емес, ережелердің күші шешуші рол атқару керек» деген тұжырымы алда Берлиннің ережелерге негізделген әлемдік тәртіптің қорғаушы

sine doğru ilerleyeceğini bekleyen Brüksel'in son yıllarda Çin karşısında ciddi bir hayal kırıklığına uğradığını söylemek mümkündür. Aynı zamanda, ekonomik olarak yükselen Çin'in Kuşak ve Yol girişimi çerçevesindeki altyapı ve yatırım projeleriyle AB'deki, özellikle de Doğu Avrupa ülkelerindeki ekonomik etkisini giderek derinleştirmeye çalışması, AB yöneticilerini ziyadesiyle endişeye sevk etmiştir. Hatta Çin'in Avrupa üzerinde giderek artan ekonomik ve diplomatik etkisini göz önünde bulunduran Avrupalı bilim insanları, neredeyse "orta ve uzun vadede Çin'in Avrupa için Rusya'dan çok daha büyük bir sorun" olacağı üzerinde durmaktadır (Techau, 2018). Her ne kadar Çin'in, AB ülkelerinin en önemli ticari ve ekonomik ortağı olmasına rağmen Brüksel, bazı alanlarda, özellikle Hong Kong, Tibet ve Doğu Türkistan ile ilgili insan hakları konusunda Pekin'i eleştirmekten çekinmemektedir.

Özet olarak, siyasi ve ekonomik açıdan AB'yi şekillendiren bir güç olan Almanya'nın Hint-Pasifik stratejisini gündeme getirmesi, Berlin'in jeostratejik ve jeopolitik atılımı olarak nitelendirilebilir. Küresel düzeyde bir ticaret ülkesi olarak, dünya ticaretinin can damarı olan en önemli deniz yollarını barındıran Hint-Pasifik bölgesinde aktif rol oynamayı hedefleyen Almanya'nın bölgede birçok sorunla karşı-karşıya kalacağına kesin gözle bakılmaktadır. Çünkü, bölgesel ve küresel jeoekonomik ve jeostratejik çıkarlarını çatıştığı Hint-Pasifik'te, Güney Çin Denizi Sorunu, Tayvan Sorunu, Çin-Japonya Ada Tartışmaları ve Çin-Hindistan Sınır Anlaşmazlığı gibi süregelen büyük sorunlar bulunmaktadır. Ayrıca, Çin, Kuşak ve Yol girişimi çerçevesinde Hint-Pasifik ve ötesindeki ülkeleri de büyük yatırım ve kredi projeleriyle birbirine bağlamaya çalış-

ALMANYA'NIN HİNT-PASİFİK YAKLAŞIMI, BERLİN İLE PEKİN VE BRÜKSEL İLE PEKİN ARASINDAKİ İLİŞKİLERİ DE OLUMSUZ ETKİLEYEBİLİR

GERMANYANYN ҮНДІ-ТЫНЫҚ МҰХИТЫ АЙМАҒЫНА ҚАРАТҚАН СТРАТЕГИЯСЫ БЕРЛИН МЕН ПЕКІН, СОНДАЙ-АҚ, БРЮССЕЛЬ МЕН ПЕКІН АРАСЫНДАҒЫ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСТАРҒА ДА КЕРІ ӘСЕРІН ТІГІЗУІ МҰМКІН

болуға күш салатынын көрсетеді (Auswärtiges Amt, 2020). Германияға бұрын, 2019 жылдың мамырында Франция Үнді-Тынық мұхиты аймағына арналған «Франция және Үнді-Тынық мұхиты аймағының қауіпсіздігі» атты стратегиясын жариялаған еді. Францияның аталмыш стратегиясында, әсіресе, АҚШ, Үндістан, Австралия, Жапония, Малайзия, Сингапур, Жаңа Зеландия, Индонезия және Вьетнам сияқты серіктестерімен бірге Үнді-Тынық мұхиты аймағында өз мүдделерін қорғап, аймақтағы тұрақтылыққа үлес қосқысы келетіндігін атап көрсетуі, аймақтық саясат үшін маңызды деп санауға болады. (Gouv.fr, 2019). Үнді-Тынық мұхиты аймағына байланысты Германияның саясатқа басымдық берген стратегиясы мен Францияның қауіпсіздікке бағытталған стратегиясын бірлікте қарастырғанда, екі стратегияны ЕО-ның Үнді-Тынық мұхиты аймағына қатысты болашақ стратегиясының негізі ретінде қарауға болады. АҚШ пен Қытайдың арасындағы жаһандық бәсекелестік күшейген және АҚШ-тың бастауымен Үнді-Тынық мұхит аймағында Қытайға қарсы одақ құрыла бастаған уақытта, НАТО-ның маңызды мүшелері әрі ЕО-ның ең мықты екі елі санлатын Германия мен Францияның да АҚШ, Австралия, Жапония мен Үндістаннан кейін Азия-Тынық мұхиты атауының орнына Үнді-Тынық мұхиты атауымен стратегия қабылдауы ең алдымен Қытайға қаратқан қандай да бір жауап болып табылады.

Ұзақ уақыт бойы сауда-экономикалық қарым-қатынасқа баса назар аударып, Пекиннің біртіндеп болсын демократиялық режим мен еркін нарықтық экономикаға қарай ойысатыннан үміттенген Брюсселдің соңғы жылдары Қытайдан

maktadır. Dikkat çekicidir ki Almanya ve diğer AB ülkeleri de bu projeye dahildir. Buna rağmen Almanya'nın Hint-Pasifik yaklaşımı, Berlin ile Pekin ve Brüksel ile Pekin arasındaki ilişkileri de olumsuz etkileyebilir. Ancak, küresel jeopolitikte hayati önem taşıyan Hint-Pasifik bölgesinde önemli rol oynamayı hedefleyen Almanya'nın önümüzdeki dönemde, bölgede Fransa ve diğer AB ortaklarıyla beraber hareket ederek, başta Hindistan, ASEAN ülkeleri ve Japonya gibi diğer ülkelerle daha çok stratejik ortaklığa gideceği tahmin edilebilir.

Kaynaklar:

1. Auswärtiges Amt (2020). Hint-Pasifik Yönergeleri. Almanya - Avrupa - Asya: 21. Yüzyılı Birlikte Şekillendirmek. Alınan yer: https://www.auswaertiges-amt.de/blob/2380514/f9784f7_e3b3fa1bd7c5446d274a-4169e/200901-indo-pazifik-leitlinien--1--data.pdf. Erişim tarihi: 26.10.2020.
2. Auswärtiges Amt (2018). Dışişleri Bakanı Heiko Maas'ın 16. Büyükelçiler Konferansı Açılış Konuşması. Alınan yer: <https://www.auswaertiges-amt.de/de/newsroom/maas-wirtschaftstag-botschafterkonferenz/2130302>. Erişim tarihi: 27.10.2020.
3. Gates, Bill (2018). Küresel inovasyon lideri olarak Almanya. Alınan yer: <https://deutschland-und-die-welt-2030.de/de/beitrag/deutschland-als-weltweiter-innovationsfuehrer/>. Erişim tarihi: 27.10.2020.
4. Gouv.fr (2019). France and Security in the Indo-Pacific. Alınan yer: <https://www.defense.gouv.fr/layout/set/print/content/download/532754/9176250/version/3/file/France+and+Security+in+the+Indo-Pacific+-+2019.pdf>. Erişim tarihi: 29.10.2020.
5. Haushofer, Karl (1924). Pasifik Okyanusu Jeopolitiği - Coğrafya ve Tarih Arasındaki İlişkilere Yönelik Çalışmalar. Berlin: Kurt Vowinckel basımevi, S. 452.
6. Heiduk, Felix; Wacker, Gudrun (2020). From Asia-Pacific to Indo-Pacific: Significance, Implementation and Challenges. Alınan yer: <https://www.swp-berlin.org/10.18449/2020RP09/>. Erişim tarihi: 28.10.2020.
7. Techau, Jan (2018). Stratejik Yetenek ve Dünya Sorunu. 2030'a Kadar Alman Dış Politikası. Alınan yer: <https://deutschland-und-die-welt-2030.de/de/beitrag/strategieaehigkeit-und-weltschmerz-die-deutsche-aussenpolitik-bis-2030/>. Erişim tarihi: 27.10.2020.

қатты көңілі қалғаны да белгілі. Сонымен қатар, экономикасы күшейе түскен Қытайдың «Белдеу және жол» бастамасы аясындағы инфрақұрылымдық және инвестициялық жобалары арқылы ЕО-дағы, әсіресе, Шығыс Еуропа елдеріндегі эконо-

микалық ықпалын тереңдетуге тырысуы, ЕО басшыларын барған сайын алаңдата бастады. Тіпті, еуропалық ғалымдар Қытайдың Еуропаға экономикалық және дипломатиялық ықпалының күшейе түскенін ескере отырып, «алдағы орта және ұзақ мерзімде Еуропа үшін Ресейге қарағанда Қытай әлдеқайда үлкен қауіп» болатынын атап көрсетеді (Techau, 2018). Қытай мейлі ЕО елдерінің ең маңызды сауда-экономикалық серіктесі болғанына қарамастан, Брюссель кейбір мәселелерде, атап айтқанда Гонконг, Тибет және Шыңжаңдағы адам құқығы мәселесінде Пекинді сынаудан онша тартынған емес.

Қорытып келгенде, саяси және экономикалық тұрғыдан ЕО-ның жетекші күші болып табылатын Германияның Үнді-Тынық мұхиты стратегиясын қабылдауы, Берлиннің геостратегиялық және геосаяси серпілісі деуге болады. Әлемдік сауданың күре тамыры саналатын маңызды теңіз жолдары өтетін Үнді-Тынық мұхиты аймағында ірі сауда елі ретінде белсенді рөл ойнауды мақсат еткен Германияның аймақта көптеген мәселелерге дүп келері де сөзсіз. Өйткені аймақтық және жаһандық геэкономикалық және геостратегиялық мүдделер тоғысқан Үнді-Тынық мұхит аймағында Оңтүстік Қытай теңізі мәселесі, Тайвань мәселесі, Қытай-Жапония арасындағы арал дауы және Қытай-Үндістан шекара дауы сияқты ұзақ жылдар бойы жалғасып келе жатқан үлкен мәселелер де бар. Сонымен қатар, Қытай өзінің «Белдеу және жол» бастамасы аясында Үнді-Тынық мұхиты аймағы мен одан тысқары елдерді де ірі инвестициялық және несиелік жобалар арқылы өзара байланыстыруға тырысуда. Германия мен ЕО-ның басқа елдері де осы жобаға қатысқанын атай кеткен жөн. Осыған қарамастан, Германияның Үнді-Тынық мұхиты аймағына қаратқан стратегиясы Берлин мен Пекин, сондай-ақ, Брюссель мен Пекин арасындағы қарым-қатынастарға да кері әсерін тигізуі мүмкін. Алайда, жаһандық геосаясатта ерекше маңызға ие Үнді-Тынық мұхиты аймағында маңызды рөл

bild.de

ойнаууды мақсат еткен Германияның алдағы уақытта аймақта Франциямен және ЕО құрамындағы басқа серіктестерімен бірлесіп әрекет етіп, Үндістанмен, АСЕАН елдерімен және Жапония сияқты басқа да аймақ елдерімен тіпті де тығыз стратегиялық серіктестік орнататынын болжауға болады.

Дереккөз:

1. Auswärtiges Amt (2020). Германия - Еуропа - Азия: XXI ғасырды бірге қалыптастыру. Сілтеме: <https://www.auswaertiges-amt.de/blob/2380514/f9784f7e3b3fa1bd7c5446d274a4169e/200901-indo-pazifik-leitlinien--1--data.pdf>. Қаралған уақыты: 26.10.2020.
2. Auswärtiges Amt (2018). Германия Сыртқы істер министрі Хайко Маастың XVI Елшілер конференциясында сөйлеген сөзі. Сілтеме: <https://www.auswaertiges-amt.de/de/newsroom/maas-wirtschaftstag-botschafterkonferenz/2130302>. Қаралған уақыты: 27.10.2020.
3. Gates, Bill (2018). Германия - жаһандық инновациялық көшбасшы. Сілтеме: <https://deutschland-und-die-welt-2030.de/de/beitrag/deutschland-als-weltweiter-innovationsfuehrer/>. Қаралған уақыты: 27.10.2020.

und-die-welt-2030.de/de/beitrag/deutschland-als-weltweiter-innovationsfuehrer/. Қаралған уақыты: 27.10.2020.

4. Gouv.fr (2019). France and Security in the Indo-Pacific. Сілтеме: <https://www.defense.gouv.fr/layout/set/print/content/download/532754/9176250/version/3/file/France+and+Security+in+the+Indo-Pacific+-+2019.pdf>. Қаралған уақыты: 29.10.2020.
5. Haushofer, Karl (1924). Тынық мұхиты аймағының геосаясаты - География мен тарихтың байланысы туралы зерттеулер. Берлин: «Kurt Vowinckel» баспасы, 452б.
6. Heiduk, Felix; Wacker, Gudrun (2020). From Asia-Pacific to Indo-Pacific: Significance, Implementation and Challenges. Сілтеме: <https://www.swp-berlin.org/10.18449/2020RP09/>. Қаралған уақыты: 28.10.2020.
7. Techau, Jan (2018). Стратегиялық қабілет және әлемдік мәселелер: Германияның 2030 жылға дейінгі сыртқы саясаты. Сілтеме: <https://deutschland-und-die-welt-2030.de/de/beitrag/strategieaehigkeit-und-weltschmerz-die-deutsche-aussenpolitik-bis-2030/>. Қаралған уақыты: 27.10.2020.

CREATIVE ECONOMY

PROF. GULNAR NADIROVA

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
SENIOR RESEARCH FELLOW

ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
СТАРШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

КРЕАТИВНАЯ ЭКОНОМИКА

Knowledge and creativity are the new “oil” of the 21st century, and this opinion is increasingly recognized. New industries have been born revolving around these concepts, building what is known today as the creative economy. The development of the definition of the creative economy is still an ongoing process. The United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD) sees the creative economy as knowledge-based economic activities upon which the “creative industries” are based. Creative industries, according to the UN (2008), are the ones that require creativity and intellectual capital as primary inputs, including advertising, architecture, arts and crafts, design, fashion, film, video, photography, music, performing arts, publishing, research & development, software, computer games, electronic publishing, and TV/radio. This definition and the subsequent list may vary from country to country but it provides some relatively solid ground for further discussion.

The creative economy has come to light due to several major advantages, the main one being economic. Creative industries are generally associated with faster than average growth and the creation of new jobs [Daubaraitė and Startienė, 2015]. For instance, according to the UK government (2020), economic growth of creative industries has occurred at a

**KNOWLEDGE AND
CREATIVITY ARE THE
NEW “OIL” OF THE
21ST CENTURY**

**ЗНАНИЕ И
ТВОРЧЕСТВО - ЭТО
НОВАЯ «НЕФТЬ»
21 ВЕКА**

Знания и творчество - это новая «нефть» 21 века, и это определение получает все более широкое признание. Возникли целые отрасли, вращающиеся вокруг этих концепций, создав то, что сегодня известно как креативная экономика. Разработка всеобъемлющей дефиниции креативной экономики все еще продолжается. Конференция Организации Объединенных Наций по Торговле и Развитию (ЮНКТАД) рассматривает креативную экономику как основанную на знаниях экономическую деятельность, на которой базируются «креативные индустрии». Согласно ООН (2008), креативные индустрии - это те отрасли, которые требуют творчества и интеллектуального капитала в качестве основных ресурсов, включая рекламу, архитектуру, искусство и ремесла, дизайн, моду, кино, видео, фотографию, музыку, исполнительское искусство, издательское дело, исследования и разработки, программное обеспечение, компьютерные игры, электронные публикации и телевидение / радио. Это определение и последующий список могут различаться от страны к стране, но оно предоставляет относительно прочный фундамент для дальнейшего обсуждения.

Креативная экономика стала заметной благодаря нескольким основным преимуществам, главное

rate of 7,4% per annum in 2018, which was five times the growth rate of the economy overall. Moreover, creative industries are also usually defined by higher than average income, with 34,9% difference between wages in creative spheres and national average private-sector wages in the United States [Dolfman et al., 2007]. According to Potts and Cunningham (2008), a similar situation was observed in Australia, where the average income of workers in creative industries was 31% higher than the national average income. Another important factor is that the creative economy is relatively accessible to any community, as it does not require any particular natural resources, geographical position, or other external factors of competitive advantage. It only requires human knowledge and talent.

However, the development of the creative economy generates not only profit but some significant non-monetary value too. According to the UN report (2013), creative and cultural industries contribute heavily to the inclusive and sustainable development of communities by increasing overall well-being, individual self-esteem, and quality of life of people. Three main cultural domains of human development are recognized within the creative economy: cultural expression, cultural heritage, and urban planning and architecture.

Cultural expression within the creative economy implies the manifestation of cultural or

из которых - экономическое. Креативные отрасли обычно ассоциируются с более быстрым, чем в среднем, ростом и созданием новых рабочих мест (Даубарайте, Гразина, 2015). Например, по данным правительства Великобритании (2020 г.), рост экономики креативных отраслей в 2018 году составил 7,4% в год, что в пять раз превышало темпы роста экономики в целом. Более того, креативные отрасли также обычно характеризуются доходом выше среднего, например, заметна разница в 34,9% между заработной платой в творческих сферах и средней заработной платой в частном секторе в США (Долфман и пр., 2007). Согласно Поттсу и Каннингему (2008), аналогичная ситуация наблюдалась в Австралии, где средний доход работников творческих отраслей был на 31% выше, чем средний доход по стране. Еще одним важным фактором является то, что креативная экономика относительно доступна для любого сообщества, поскольку не требует каких-либо конкретных природных ресурсов, выгодного географического положения или других внешних факторов конкурентного преимущества. Для этого нужны только знания и таланты.

Однако развитие креативной экономики приносит не только прибыль, но и значительную немонетарную ценность. Согласно отчету ООН (2013), творческие и культурные индустрии вносят большой вклад в инклюзивное и устойчивое развитие сообществ.

creative concepts through artistic activities (dancing, singing, etc). The group nature of some of these practices creates a social value that includes increased social capital as people get to know each other better in the process, improved physical and mental well-being of participants, as well as emotional engagement of different groups of people. Another significant factor is that the development of cultural expression within the creative economy also contributes to the freedom of expression overall, providing people a platform to speak and to be heard, which is especially important for various underrepresented parts of societies. Therefore, cultural expression also reinforces the necessary inclusivity of a society.

The intangible cultural heritage, which is defined by UNESCO as practices, representations, expressions, knowledge and skills that communities recognize as part of their cultural heritage, is associated with such non-monetary values as community awareness and identity affirmation, concepts especially valuable for younger, developing nations and communities [UNESCO, 2003]. The tangible cultural heritage, such as historical cultural artifacts, is already widely used as a tool of tourist attraction, however, it can also provide insights to the environment and circumstances within which it was originally developed, therefore contributing to the understanding

ществ, повышая общее благосостояние, индивидуальную самооценку и качество жизни людей. В креативной экономике выделяются три основные культурные области человеческого развития: культурное самовыражение, культурное наследие и городское планирование и архитектура.

Культурное самовыражение в креативной экономике подразумевает манифестацию культурных и творческих концепций посредством художественной деятельности (танцы, пение и т. д.). Групповой характер некоторых из этих практик создает социальную ценность, которая включает в себя увеличение социального капитала по мере того, как люди лучше узнают друг друга в процессе, улучшение физического и психического благополучия участников, а также эмоциональную вовлеченность различных групп людей. Еще одним важным фактором является то, что развитие культурного самовыражения в креативной экономике также способствует свободе выражения мнений в целом, предоставляя людям платформу, чтобы говорить и быть услышанными, что особенно важно для различных непредставленных частей общества. Следовательно, культурное самовыражение также усиливает необходимую инклюзивность общества.

of the importance of interdependence and conservation of local ecological networks.

Urban planning and architecture are closely tied to the creative economy, as the creative types of activities experience their most rapid expansion within developed urban areas. Cities then, in the framework of the creative economy, are not just the places to live or work but are also the tools of preservation of memory, conservation of artistic and architectural achievements. Creative industries help to shape the urban areas by principles of balance with nature, balance with tradition, appropriate technologies, conviviality, efficiency, human factor, an opportunity for personal and social development, regional integration, balanced transport systems and institutional integrity. Therefore, creative industries and cities are in a state of symbiotic relationship, positively influencing each other's development.

Nowadays the creative economy is seen as one of the promising directions of growth and some of the most developed countries in the world make efforts to expand and reinforce their creative sectors. However, due to the blurred definition and framework of the creative economy, the process of creating supportive policies is a complex and non-trivial one, lacking easy solutions and tools. The uncertainty of the current policy and the rel-

Нематериальное культурное наследие, которое определяется как практики, представления, выражения, знания и навыки, которые общины признают частью своего культурного наследия, связано с такими нематериальными ценностями, как осведомленность и утверждение своей идентичности, понятиями, особенно ценными для молодых, развивающихся наций и сообществ. Материальное культурное наследие, такое как исторические культурные артефакты, уже широко используется в качестве инструмента для привлечения туристов, однако оно также может дать представление об окружающей среде и обстоятельствах, в которых оно было первоначально создано, тем самым способствуя пониманию важности взаимозависимости и сохранения локальных экологических сетей.

Городское планирование и архитектура тесно связаны с креативной экономикой, поскольку творческие виды деятельности наиболее активно распространяются в развитых городских районах. Таким образом, в рамках креативной экономики, города это не только места для жизни или работы, но также инструменты и площадки для сохранения памяти, презервации художественных и архитектурных достижений. Творческие индустрии помогают формировать городские районы на основе принципов баланса с природой, баланса с традициями, использования релевантных технологий, эффективности, человеческого фактора, возможностей для личного и социального развития, региональной интеграции, сбалансированных транспортных систем и институциональной целостности. Таким образом, креативные индустрии и города находятся в состоянии симбиотических отношений, положительно влияя на развитие друг друга.

В настоящее время креативная экономика рассматривается как одно из многообещающих направлений роста, и некоторые из наиболее развитых стран мира прилагают усилия для расширения и укрепления своих креативных секторов. Однако из-за нечеткости определения и рамок креативной экономики процесс создания поддерживающей политики является

ative novelty of the field imply that even the developed countries have less advantage in this area, leaving room for growth for developing nations.

It can be seen that the topic of the creative economy is gradually entering the governmental agenda as well. For instance, the municipality of Almaty paid attention to the issue in 2019, adding the creative economy development as one of the strategic goals for the next 30 years, which aims to increase the share of creative enterprises to 12% within the city, effectively doubling it [SEC "Almaty", 2019]. Later, a plan to build a park of creative industries was announced, and the creative industry committee was established. Currently, the committee is developing the comprehensive "Creative Almaty" strategy. These are the broadest plans presented by the government representatives regarding the creative industries in Kazakhstan, though they still lack details. Another important project to mention is the Tselinny Center of Contemporary Culture (TSCC). TSCC is currently being implemented in Almaty and has a goal of getting its audience acquainted with local and international cultural processes in the reconstructed building of the former cinema [TSCC, 2020]. It is evident that the topics of creativity and culture are expanding within the public agenda; however, the exact results of that discourse are still distant and vague.

Currently it is quite difficult to estimate precisely the effectiveness and sufficiency of such measures. The fact that the creative industry needs support is undeniable. The function of the state in the potential success of creative industries is crucial, as it has a significant role to play in all of the main factors related to the development of the field, such as the educational level, economic diversification, infrastructure, etc [Zhusupova, 2020]. This is especially important during the ongoing crisis due to the

SOME OF THE MOST DEVELOPED COUNTRIES OF THE WORLD MAKE EFFORTS TO EXPAND AND REINFORCE THEIR CREATIVE SECTORS

НЕКОТОРЫЕ ИЗ НАИБОЛЕЕ РАЗВИТЫХ СТРАН МИРА ПРИЛАГАЮТ УСИЛИЯ ДЛЯ РАСШИРЕНИЯ И УКРЕПЛЕНИЯ СВОИХ КРЕАТИВНЫХ СЕКТОРОВ

сложным и нетривиальным, в нем отсутствуют простые решения и инструменты. Неопределенность текущей политики и относительная новизна области подразумевают, что даже развитые страны имеют меньше преимуществ в этой области, оставляя место для роста развивающимся странам. Например, несмотря на то, что Великобритания считается мировым лидером в секторе творческих индустрий, темпы роста экспорта креативных товаров и услуг из развивающихся стран Азии превышали темпы роста экспорта развитых стран Запада в 2000-х годах (ООН, 2008).

Заметно, что тема креативной экономики постепенно входит и в локальную государственную повестку. Муниципалитет Алматы обратил внимание на этот вопрос в 2019 году, добавив развитие креативной экономики в качестве одной из стратегических целей на следующие 30 лет. Данная цель включает в себя увеличение доли креативных предприятий до 12% в городе, то есть фактическое удвоение их объема (СПК «Алматы», 2019). Позже был объявлен план создания парка креативных индустрий и создан комитет креативных индустрий. В настоящее время комитет разрабатывает комплексную стратегию «Творческий Алматы». Это самые обширные планы, презентованные представителем правительства в отношении креативных индустрий в Казахстане, хотя им все еще не хватает детализированности. Еще один важный проект, о котором стоит упомянуть, - это Центр Современной Культуры Целинный. Проект в настоящее время реализуется в Алматы и имеет цель познакомить аудиторию с местными и международными культурными процессами в реконструированном здании бывшего кинотеатра (ЦСКЦ, 2020). Очевидно, что темы творчества и культуры расширяются в рамках общественной повест-

pandemic, which has hit some of the creative industries. For instance, the cinemas were not able to reopen for more than half a year [Gorbunova, 2020].

Overall, it can be concluded that the creative economy is a promising and rapidly growing sector, offering economic, social, and societal benefits to those who recognize, research, and invest in it.

References:

1. Daubaraite Ugne, Grazina Startiene (2015). Creative industries impact the national economy concerning sub-sectors. Retrieved from <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042815057626>. Accessed on 20.10.2020.
2. Department for Digital, Culture, Media & Sport (2020). UK's Creative Industries contributes almost £13 million to the UK economy every hour. Retrieved from <https://www.gov.uk/government/news/uks-creative-industries-contributes-almost-13-million-to-the-uk-economy-every-hour>. Accessed on 19.10.2020.
3. Dolfman Michael, Holden Richard, Fortier Wasser (2007). The economic impact of the creative arts industries: New York and Los Angeles. Retrieved from <https://www.bls.gov/opub/mlr/2007/10/art3full.pdf>. Accessed on 20.10.2020.
4. Gorbunova Arina (2020). RK cinemas have lost 20 billion tenge. When will they open?. Retrieved from https://forbes.kz/finances/markets/20_mlr_denge_poteryali_kinoteatryi_rk_kogda_oni_otkroyutsya/. Accessed on 19.10.2020.

ки; однако конкретные результаты этого дискурса все еще далеки и туманны.

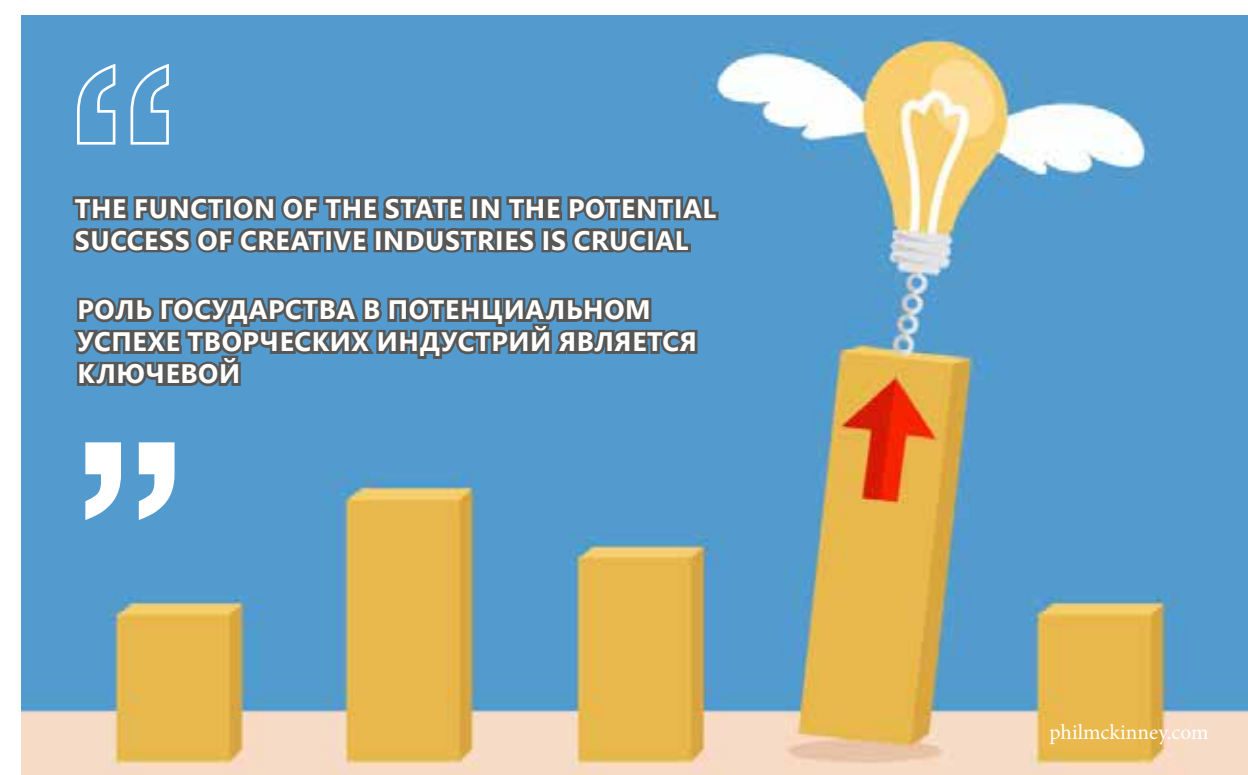
В настоящее время достаточно сложно точно оценить эффективность и достаточность принимаемых мер. Тот факт, что креативная индустрия нуждается в поддержке, неоспорим. Функция государства в обеспечении потенциального успеха творческих индустрий имеет решающее значение, поскольку государство играет важную роль во всех основных факторах, связанных с развитием отрасли, таких как уровень образования, экономическая диверсификация, инфраструктура и т. д. (Жусупова, 2020). Это особенно важно во время текущего кризиса, вызванного пандемией, драматически отразившегося на некоторых творческих отраслях. Например, кинотеатры не могли открыться более полугода (Горбунова, 2020).

В целом, можно сделать вывод, что креативная экономика является многообещающим и быстрорастущим сектором, предлагающим экономические и социальные выгоды тем, кто проявляет внимание к сфере, исследует и инвестирует в нее.

THE FUNCTION OF THE STATE IN THE POTENTIAL SUCCESS OF CREATIVE INDUSTRIES IS CRUCIAL

РОЛЬ ГОСУДАРСТВА В ПОТЕНЦИАЛЬНОМ УСПЕХЕ ТВОРЧЕСКИХ ИНДУСТРИЙ ЯВЛЯЕТСЯ КЛЮЧЕВОЙ

5. Potts Jason, Cunningham Stuart (2008). Four Models of the Creative Industries. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/227355977_Four_Models_of_the_Creative_Industries. Accessed on 18.10.2020.
6. Pratt Andy, Simpson Yuan, Shayakhmet Dana (2018). Mapping of the creative industries in Kazakhstan. Retrieved from https://spk-almaty.kz/download/strategy-default/files/bc_rus-compressed_0.pdf. Accessed on 19.10.2020.
7. Socio-entrepreneurial corporation "Almaty" (2019). The strategy of development of Almaty 2050. Retrieved from <https://spk-almaty.kz/download/strategy-razvitiya-almaty>. Accessed on 18.10.2020.
8. Tselinny Center of Contemporary Culture (2020). What is Tselinny Online? Retrieved from <https://www.tselinny.org/en/aboutus>. Accessed on 20.10.2020.
9. United Nations (2008). Creative Economy Report 2008. Retrieved from https://unctad.org/system/files/official-document/ditc20082cer_en.pdf. Accessed on 18.10.2020.
10. United Nations, UNDP, UNESCO (2013). Creative Economy Report 2013. Retrieved from <http://www.unesco.org/culture/pdf/creative-economy-report-2013.pdf>. Accessed on 19.10.2020.
11. Zhussupova Ayman (2020). Development of the creative economy: why do we need it? Retrieved from <https://ekonomist.kz/zhussupova/razvitie-kreativnoy-ekonomiki/>. Accessed on 18.10.2020.

Источники:

1. Горбунова Арина (2020). Кинотеатры РК потеряли 20 млрд тенге. Когда они откроются? Доступно по адресу: https://forbes.kz/finances/markets/20_mlr_tenge_poteryali_kinoteatryi_rk_kogda_oni_otkroyutsya/. Дата обращения: 19.10.2020.
2. Даубарайте Угне, Грацина Стариене (2015). Влияние креативных индустрий на национальную экономику по подсекторам. Доступно по адресу: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042815057626>. Дата обращения: 20.10.2020.

3. Департамент цифровых технологий, культуры, медиа и спорта. (2020). Креативные Индустрии Великобритании вносят в экономику Великобритании почти 13 миллионов фунтов стерлингов каждый час. Доступно по адресу: <https://www.gov.uk/government/news/uks-creative-industries-contributes-almost-13-million-to-the-uk-economy-every-hour>. Дата обращения: 19.10.2020.
4. Дольфман Майкл, Холден Ричард, Фортье Вассер (2007). Экономическое влияние индустрии искусства: Нью-Йорк и Лос-Анджелес. Доступно по адресу: <https://www.bls.gov/opub/mlr/2007/10/art3full.pdf>. Дата обращения: 20.10.2020.
5. Жусупова Айман (2020). Развитие креативной экономики: зачем оно нам? Доступно по адресу: <https://ekonomist.kz/zhussupova/razvitie-kreativnoy-ekonomiki>. Дата обращения: 18.10.2020.
6. ООН (2008). Отчет о креативной экономике за 2008 г. Доступно по адресу: https://unctad.org/system/files/official-document/ditc20082cer_en.pdf. Дата обращения: 18.10.2020.
7. ООН, ПРООН, ЮНЕСКО (2013). Отчет о творческой экономике за 2013 год. Доступно по адресу: <http://www.unesco.org/culture/pdf/creative-economy-report-2013.pdf>. Дата обращения: 19.10.2020.
8. Поттс Джейсон, Каннингем Стюарт (2008). Четыре модели творческих индустрий. Доступно по адресу: https://www.researchgate.net/publication/227355977_Four_Models_of_the_Creative_Industries. Дата обращения: 18.10.2020.
9. Прайт Энди, Симпсон Юан, Шаяхмет Дана (2018). Картографирование креативных индустрий Казахстана. Доступно по адресу: https://www.britishcouncil.kz/sites/default/files/bc_rus-compressed_0.pdf. Дата обращения: 19.10.2020.
10. Социально-предпринимательская корпорация «Алматы». (2019). Стратегия развития Алматы 2050. Доступно по адресу: <https://spk-almaty.kz/download/strategy-razvitiya-almaty>. Дата обращения: 18.10.2020.
11. Центр современной культуры Целинный. (2020). Что такое Целинный Онлайн? Доступно по адресу: <https://www.tselinny.org/en/aboutus>. Дата обращения: 20.10.2020.

CONVERGENCE OR DIVERGENCE: COVID-19 CRISIS AS A CROSSROAD FOR CENTRAL ASIA

KANAT MAKHANOV

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
SENIOR RESEARCH FELLOW

ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
СТАРШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

КОНВЕРГЕНЦИЯ ИЛИ ДИВЕРГЕНЦИЯ: КРИЗИС COVID-19 КАК ПЕРЕПУТЬЕ ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ

The COVID-19 pandemic has caused a tremendous global economic shock jeopardizing the development and economic growth accumulated in recent years. According to the latest World Bank's economic prospects, the world is about to face a 5.2% of global GDP decline in 2020, which would be the most severe recession since World War II [World Bank, 2020]. The IMF's latest October 2020 projections foresee a 4.4% world GDP contraction [IMF, 2020]. Despite unprecedented measures of support and monetary injections, it has become evident that the global recession would be overwhelming, leading to enormous pressure on health care and devastating effects on trade, tourism service sector and other spheres of economy worldwide. The staggering economic impacts will hit all types of economies including those of high-income developed ones, industrialized export-oriented economies and commodity exporters.

On the other hand, it should be kept in mind that the current recession characteristics and figures of future economic growth differ significantly from country to country. First of

**THE POLICY
MEASURES TAKEN
DURING THE CRISIS
AND AFTERWARDS
DO MATTER IN
DETERMINING THE
CURRENT COURSE
OF THE CRISIS
AND ITS FUTURE
CONSEQUENCES**

**ПОЛИТИЧЕСКИЕ
МЕРЫ, ПРИНЯТЫЕ
ВО ВРЕМЯ КРИЗИСА
И ПОСЛЕ НЕГО,
ИМЕЮТ ЗНАЧЕНИЕ
ДЛЯ ОПРЕДЕЛЕНИЯ
ТЕКУЩЕГО ХОДА
КРИЗИСА И
ЕГО БУДУЩЕГО
ПОСЛЕДСТВИЯ**

Пандемия COVID-19 вызвала колоссальный глобальный экономический шок, поставив под угрозу развитие и экономический рост, накопленные за последние годы. Согласно последним экономическим прогнозам Всемирного банка, в 2020 году мир столкнется с падением мирового ВВП на 5,2%, что станет самой серьезной рецессией со времен Второй мировой войны [Всемирный банк, 2020]. Согласно последним прогнозам МВФ от октября 2020 года, мировой ВВП сократится на 4,4% [МВФ, 2020]. Несмотря на беспрецедентные меры поддержки и денежные вливания, становится очевидно, что глобальная рецессия будет огромной, что приведет к огромному давлению на здравоохранение и разрушительным последствиям для международной торговли, сектора туристических услуг и других сфер экономики во всем мире. Ошеломляющие экономические последствия коснутся всех типов экономики, включая экономику развитых стран с высоким уровнем дохода, промышленно развитые страны с экспортной ориентацией и стран-экспортеров сырьевых товаров.

Table 1. World Bank Global Economic Prospects June 2020

Таблица 1. Глобальные экономические прогнозы Всемирного банка, июнь 2020 г.

	2019 (est.) (пред.)	2020 (proj.) (прог.)	2021 (proj.) (прог.)
Advanced economies Страны с развитой экономикой	1.6	-7.0	3.9
Emerging market and developing economies Страны с формирующимся рынком и развивающиеся страны	3.5	-2.5	4.6
Central Asia Центральная Азия	5.1	-1.7	3.7
Kazakhstan Казахстан	4.5	-3.0	2.5
Kyrgyz Republic Кыргызстан	4.5	-4.0	5.6
Tajikistan Таджикистан	7.5	-2.0	3.7
Turkmenistan Туркменистан	6.3	0.0	4.0
Uzbekistan Узбекистан	5.6	1.5	6.6

World
Средний мировой

2.4 **-5.2** **4.2**

Source: World Bank, 2020

Источник: Всемирный банк, 2020

all, the rate of exposure to the effects of the COVID-19 was different all across the world depending on the spread of the disease, public health care systems, measures of social distancing, demographic factors, geographic features, etc. Secondly, it is important to emphasize that, although, many factors determining the spread and severity of the virus were practically unmanageable in very short-term timeframes, the policy measures taken during the crisis and afterwards do matter in determining the current course of the crisis and its future consequences. In fact, the most recent data from different countries already show that countries started to recover at different rates as soon as they reopened after the massive lockdown in spring of 2020 [IMF, 2020].

Advanced and high-income economies are expected to contract the most in relative terms in 2020 because of sharp reduction in domestic demand and supply, trade and overall economic activity. The World Bank projects a 7.0% GDP decline in advanced economies [World Bank, 2020] while the

С другой стороны, следует иметь в виду, что текущие характеристики рецессии и цифры будущего экономического роста значительно различаются от страны к стране. Во-первых, степень воздействия COVID-19 была разной во всем мире в зависимости от распространения болезни, систем здравоохранения, мер социального дистанцирования, демографических факторов, географических особенностей и т.д. Важно подчеркнуть, что, хотя многие факторы, определяющие распространение и серьезность вируса, были практически неуправляемыми в очень короткие сроки, политические меры, принятые во время кризиса и после него, имеют значение для определения текущего хода кризиса и его будущего последствия. Фактически, самые последние данные из разных стран уже показывают, что страны начали восстанавливаться разными темпами, как только они снова открылись после массовых карантинных мер весной 2020 года [IMF, 2020].

Ожидается, что в 2020 году экономики стран с высоким уровнем дохода сокра-

IMF's forecasts for advanced economies is 5.8% of downturn [IMF, 2020]. However, both the World Bank and IMF forecast better outcomes for developing economies. Emerging market and developing economies are expected to have on average a 2.5% GDP drop according to the World Bank and 3.3% contraction according to IMF. Comparatively smaller share of services in the GDP and reliance on exports rather than internal demand are the main reasons for developing economies to have smaller economic downturns compared to high income advanced economies. According to all projections, on the other hand, the global economy is expected to have a rather strong economic rebound in 2021 mainly due to unprecedented fiscal and monetary support measures taken in many countries.

However, the consequences of the COVID-19 crisis should be put in a broader context and larger time-

**ONE OF THE
RISING CONCERNS
REGARDING
THE ECONOMIC
IMPACT OF THE
COVID-19 CRISIS
IS THE POTENTIAL
POLARIZATION OF
GDP GROWTH RATES**

**ОДНОЙ ИЗ
ГРЯДУЩИХ
ПРОБЛЕМ,
СВЯЗАННЫХ С
ЭКОНОМИЧЕСКИМ
ВОЗДЕЙСТВИЕМ
КРИЗИСА COVID-19,
ЯВЛЯЕТСЯ
ПОТЕНЦИАЛЬНАЯ
ПОЛЯРИЗАЦИЯ
ТЕМПОВ РОСТА ВВП**

тятся в относительном выражении в наибольшей степени из-за резкого сокращения внутреннего спроса и предложения, торговли и общей экономической активности. Всемирный банк прогнозирует снижение ВВП на 7,0% в странах с развитой экономикой [Всемирный банк, 2020], в то время как прогнозы МВФ для стран с развитой экономикой составляют 5,8% спада [МВФ, 2020]. Однако и Всемирный банк, и МВФ прогнозируют более лучшие результаты для развивающихся стран. Ожидается, что страны с формирующимся рынком и развивающиеся страны будут иметь падение ВВП в среднем на 2,5% по данным Всемирного банка и на 3,3% по данным МВФ. Сравнительно меньшая доля услуг в ВВП и зависимость от экспорта, а не внутреннего спроса, являются основными причинами меньшего экономического спада в развивающихся странах по сравнению с развитыми

frames in order to properly evaluate its economic consequences. One of the rising concerns regarding the economic impact of the COVID-19 crisis is the potential polarization of GDP growth rates and upsurge of long-lasting divergent trends as countries around the world will recover in very different paces [KPMG, 2020]. Although many economic projections forecast more moderate scenarios of GDP decline for middle-income and developing economies than for advanced economies, the recovery trajectories of countries will be influenced by their socio-economic capacities and capabilities in managing the spread of the virus. We have already seen many advanced economies spend up to 15-20% of their GDP as fiscal stimulus packages whereas most developing economies are directing a very insignificant amount of resources to stimulate recovery. The signs of early divergence in macroeconomic indicators can even be seen among different European nations with more or less similar development indicators [Gräbner et al., 2020].

When it comes to Central Asia as a whole, the region is projected to see a 1.7% of GDP decline, according to the World Bank, which is a substantially better scenario than in most other parts of the world. Apart from objective economic reasons inside the country, the region will be exposed to negative spillover effects from Europe as well as Russia and China, which are the key trading partners of Central Asian states. Stringent restrictions of labor mobility and contraction in labor markets in Russia are also significant negative factors that are going to affect the region as remittance channels get squeezed. Nevertheless, the World Bank forecasts 1.5% of GDP growth in Uzbeki-

STARTING FROM PROJECTED GLOBAL RECOVERY IN 2021, FOR THE FIRST TIME IN MANY YEARS THE CENTRAL ASIAN REGION CAN STEP ON THE PATH OF DIVERGENCE IN TERMS OF ECONOMIC GROWTH RELATIVE TO THE REST OF THE WORLD

НАЧИНАЯ С ПРОГНОЗИРУЕМОГО ГЛОБАЛЬНОГО ВОССТАНОВЛЕНИЯ В 2021 ГОДУ, ВПЕРВЫЕ ЗА МНОГИЕ ГОДЫ ЦЕНТРАЛЬНО-АЗИАТСКИЙ РЕГИОН МОЖЕТ ВСТАТЬ НА ПУТЬ ДИВЕРГЕНЦИИ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА ПО ОТНОШЕНИЮ К ОСТАЛЬНОМУ МИРУ

странами с высокими доходами. С другой стороны, согласно всем прогнозам, в мировой экономике ожидается довольно сильный экономический подъем в 2021 году в основном благодаря беспрецедентным мерам фискальной и денежно-кредитной поддержки, принятым во многих странах.

Однако последствия кризиса COVID-19 следует рассматривать в более широком контексте и в более длительные сроки, чтобы более точно оценить его экономические последствия. Одной из грядущих проблем, связанных с экономическим воздействием кризиса COVID-19, является потенциальная поляризация темпов роста ВВП и всплеск долгосрочных противоположных тенденций, по мере того, как страны во всем мире будут восстанавливаться очень разными темпами [KPMG, 2020]. Хотя во многих экономических прогнозах прогнозируются более умеренные сценарии снижения ВВП для стран со средним уровнем дохода и развивающихся стран, чем для стран с развитой экономикой, на траектории восстановления экономик будут влиять их социально-экономические возможности и возможности по борьбе с распространением вируса. Мы уже видели, что многие страны с развитой экономикой тратят до 15-20% своего ВВП на меры экономической поддержки, тогда как большинство развивающихся стран направляют очень незначительные ресурсы на стимулирование восстановления. Признаки раннего расхождения макроэкономических показателей можно увидеть даже среди европейских стран с более или менее схожими показателями развития [Gräbner et al., 2020].

Если говорить о Центральной Азии

stan and 0% growth in Turkmenistan. The rest of the countries of the region are projected to contract: Kazakhstan -3.0%, Kyrgyzstan -4.0% and Tajikistan -2.0% [World Bank, 2020]. If we put the projections into a larger time frame, the figures appear to be quite dramatic. Except for Kyrgyzstan, the negative GDP growth rates in Central Asian states would take place for the first since the 1990s. Moreover, there are other reliable projections by the EBRD, where it forecasts more severe scenarios with overall 3.3% GDP drop and all five Central Asian states having negative figures of economic growth [EBRD, 2020]. An important point in the official projections of the economic consequences for Central Asia is that all forecasts agree that the region will lag behind in terms of GDP growth compared to the rest of the world. That is, starting from projected global recovery in 2021, for the first time in many years the Central Asian region can step on the path of divergence in terms of economic growth relative to the rest of the

в целом, по данным Всемирного банка, прогнозируется снижение ВВП на 1,7%, что является существенно лучшим сценарием, чем в большинстве других частей мира. Помимо объективных экономических причин внутри страны, регион будет подвержен негативным влияниям со стороны Европы, а также России и Китая, которые являются ключевыми торговыми партнерами государств Центральной Азии. Жесткие ограничения мобильности рабочей силы и сокращение рынков труда в России также являются значительными негативными факторами, которые будут влиять на регион, поскольку каналы денежных переводов сокращаются. Тем не менее, Всемирный банк прогнозирует 1,5% роста ВВП в Узбекистане и 0% в Туркменистане. Остальные страны региона, согласно прогнозам, сократятся: Казахстан -3,0%, Кыргызстан -4,0% и Таджикистан -2,0% [Всемирный банк, 2020]. Если мы поместим прогнозы в более крупные временные рамки, цифры кажутся весьма

Figure 1. Central Asia's average GDP per capita in current dollars compared to middle income states and world average

Рисунок 1. Средний ВВП на душу населения в Центральной Азии в текущих долларах в процентах от ВВП стран с развитой экономикой, стран со средним уровнем дохода и среднемирового показателя

Source: World Bank data, 2020.

Источник: данные Всемирного банка, 2020 г.

world. In other words, Central Asian states are likely to have slower GDP growth rates during post-COVID-19 period compared to other countries.

As we can see from Figure 1, since 2013, the Central Asian states were in decline in terms of GDP per capita measured in current dollars relative to the rest of the world, including even high-income states that tend to grow at slow rates. Depreciation of the national currencies and moderate inflation rates helped the region to keep growing in terms of GDP per capita measured in PPP. However, with the slowdown of the real GDP growth relative to the rest of the world will lead to decline of income and welfare in the region compared to other countries. In this regard, the worst scenario for the region would be the consolidation of the sluggish recovery after the COVID-19 crisis into a longer-term trend, which would lead to accumulation of poverty resulting and economic backwardness with far-reaching social consequences.

In spite of the fact that the effects

THE WORST SCENARIO FOR THE REGION WOULD BE THE CONSOLIDATION OF THE SLUGGISH RECOVERY AFTER THE COVID-19 CRISIS INTO A LONGER-TERM TREND, WHICH WOULD LEAD TO ACCUMULATION OF POVERTY

НАИХУДШИМ СЦЕНАРИЕМ ДЛЯ РЕГИОНА БУДЕТ КОНСОЛИДАЦИЯ МЕДЛЕННОГО ВОССТАНОВЛЕНИЯ ПОСЛЕ КРИЗИСА COVID-19 В БОЛЕЕ ДОЛГОСРОЧНУЮ ТЕНДЕНЦИЮ, ЧТО ПРИВЕДЕТ К НАКОПЛЕНИЮ БЕДНОСТИ И ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ОТСТАЛОСТИ

драматичными. За исключением Кыргызстана, отрицательные темпы роста ВВП в государствах Центральной Азии будут иметь место впервые с 1990-х годов. Более того, есть и другие надежные прогнозы ЕБРР, в которых он прогнозирует более серьезные сценарии с общим падением ВВП на 3,3% и всеми пятью странами Центральной Азии с отрицательными показателями экономического роста [ЕБРР, 2020]. Важным моментом в официальных прогнозах экономических последствий для Центральной Азии является то, что все прогнозы сходятся в том, что регион будет отставать с точки зрения роста ВВП по сравнению с остальным миром. То есть, начиная с прогнозируемого глобального восстановления в 2021 году, впервые за многие годы центральноазиатский регион может встать на путь дивергенции экономического роста по отношению к остальному миру. Другими словами, страны Центральной Азии, вероятно, будут иметь более медленные темпы роста ВВП в период после COVID-19 по сравнению с другими странами.

Как видно из рисунка 1, с 2013 года в государствах Центральной Азии наблюдалось снижение ВВП на душу населения, измеренного в текущих долларах, по сравнению с остальным миром, включая даже государства с высоким уровнем дохода, которые имеют тенденцию к медленному росту. Обесценивание национальных валют и умеренные темпы инфляции помогли региону продолжить рост ВВП на душу населения по ППС. Однако при замедлении роста реального ВВП относительно остального мира это приведет к снижению доходов и благосостояния в регионе по сравнению с другими странами. В этом отношении наихудшим сце-

of the crisis were more severe in advanced and developed economies, their capacities to manage the consequences of the crisis through fiscal and monetary means were much greater compared to developing economies, including the Central Asian states. The projections show that the stark difference in the scale of measures countering the crisis are about to create a global momentum of divergence of economic growth between high-income and developing economies. Establishment and extension of this pattern threatens to turn the global economic growth patterns from the path of convergence to that of divergence. The possibility of this scenario poses a threat to the economic development of the Central Asian states.

References:

1. EBRD (2020). Regional Economic Prospects. Retrieved from <https://www.ebrd.com/news/2020/ebrd-revises-down-economic-forecasts-amid-continuing>

нарием для региона будет консолидация медленного восстановления после кризиса COVID-19 в более долгосрочную тенденцию, что приведет к накоплению бедности и экономической отсталости с далеко идущими социальными последствиями.

Несмотря на то, что последствия кризиса были более серьезными в странах с развитой и развивающейся экономикой, их возможности управлять последствиями кризиса с помощью фискальных и денежных средств были намного выше по сравнению с развивающимися странами, включая государства Центральной Азии. Прогнозы показывают, что резкое различие в масштабах мер по противодействию кризису вот-вот создаст глобальный импульс расхождения экономического роста между странами с высокими доходами и развивающимися странами. Установление и расширение этой модели угрожает свернуть модели глобального экономического роста с пути конвергенции

hanoveradvisorsinc.com

- ing-coronavirus-uncertainty.html#:~:text=The%20EBRD%20is%20now%20forecasting,4.8%20per%20cent%20in%202021. Accessed on 17.11.2020.
2. Gräbner Claudius, Philipp Heimberger and Jakob Kapeller (2020). Pandemic Pushes Polarisation: the Corona Crisis and Macroeconomic Divergence in the Eurozone, Nature Public Health Emergency Collection No. 10: 1–14.
 3. IMF (2020). World Economic Outlook International Monetary Fund: A Long and Difficult Ascent. Retrieved from <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/09/30/world-economic-outlook-october-2020>. Accessed on 12.11.2020.
 4. KPMG (2020). COVID-19 and the Global Economy. Retrieved from <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2020/06/covid-19-and-the-global-economy.html>. Accessed on 17.11.2020.
 5. World Bank (2020). Global Economic Prospects. Retrieved from <https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects>. Accessed on 12.11.2020.
 6. World Bank data (2020). GDP per capita (current US\$). Retrieved from <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>. Accessed on 12.11.2020.

на путь дивергенции. Возможность этого сценария представляет угрозу экономическому развитию государств Центральной Азии.

Источники:

1. ЕБРР (2020). Региональные экономические перспективы. Доступно по адресу: <https://www.ebrd.com/news/2020/ebd-revises-down-economic-forecasts-amid-continuing-coronavirus-uncertainty.html#:~:text=The%20EBRD%20is%20now%20forecasting,4.8%20per%20cent%20in%202021>. Дата обращения: 17.11.2020.
2. Gräbner Claudius, Philipp Heimberger, Jakob Kapeller (2020). Пандемия подталкивает к поляризации: коронный кризис и макроэкономическая дивергенция в еврозоне, Nature Public Health Emergency Collection No.10: 1–14.
3. МВФ (2020). Перспективы развития мировой экономики Международный валютный фонд: долгий и трудный подъем. Доступно по адресу: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/09/30/world-economic-outlook-october-2020>. Дата обращения: 12.11.2020.
4. KPMG (2020). COVID-19 и мировая экономика. Доступно по адресу: <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2020/06/covid-19-and-the-global-economy.html>. Дата обращения: 17.11.2020.
5. Всемирный банк (2020). Перспективы мировой экономики. Доступно по адресу: <https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects>. Дата обращения: 12.11.2020.
6. Данные Всемирного банка (2020). ВВП на душу населения (в тек. Долл. США). Доступно по адресу: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>. Дата обращения: 12.11.2020.

TAIWAN'S CONCERNS AMID THE U.S.-CHINA STRAINS

ALBINA MURATBEKOVA

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
JUNIOR RESEARCH FELLOW

ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
МЛАДШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

ТРЕВОГИ ТАЙВАНЯ НА ФОНЕ АМЕРИКАНО- КИТАЙСКИХ НАПРЯЖЕНИЙ

China's military maneuvers in the Taiwanese airspace in mid-September 2020 act as a reminder that cross-strait relations remain among the important issues in the Asia Pacific. Triggered by the visit of the U.S. high-level delegation to Taiwan, the People's Liberation Army's demonstrative flight made the Taiwanese government worry about the security of the island. Here we consider Taiwan as a "bargaining chip" in the U.S.-China relations and scrutinize the recent developments in the Taiwan-China-U.S. triangle.

On September 18 and 19, 2020, Chinese military fighters flew on the Taiwanese territory across the median line that has long been recognized as an unofficial border. Nineteen Chinese aircrafts formed a double envelopment designed to attack the enemy from the front, rear, and both flanks. Taiwan's Ministry of National Defense reacted to air incursions by mobilizing surveillance and air defense assets, as well as issuing radio warnings [Focus Taiwan, 2020]. In response, later, the Chinese Foreign Ministry spokesperson denied the existence of the so-called median line of the strait and claimed that Taiwan was an inalienable part of China,

THE U.S. ADMINISTRATION CONCEIVED TO DEEPEN ITS TIES WITH TAIWAN BY PROPOSING MULTIPLE ARMS DEALS AND OPENING A NEW DE FACTO EMBASSY IN TAIPEI, WHICH IS WORTH \$250 MILLION

АДМИНИСТРАЦИЯ США ПЛАНИРУЕТ РАСШИРИТЬ СВЯЗИ С ТАЙВАНЕМ, ПРЕДЛОЖИВ НЕСКОЛЬКО СДЕЛОК ПО ПОСТАВКАМ ОРУЖИЯ И ОТКРЫВ ДЕ-ФАКТО НОВОЕ ПОСОЛЬСТВО В ТАЙБЭЕ, КОТОРОЕ СТОИТ 250 МИЛЛИОНОВ ДОЛЛАРОВ США

Военные маневры Китая в тайваньском воздушном пространстве в середине сентября 2020 года, служат напоминанием о том, что отношения между двумя сторонами пролива остаются одной из важных проблем в Азиатско-Тихоокеанском регионе. Спровоцированный визитом американской делегации высокого уровня на Тайвань, демонстративный полет Народно-освободительной армии Китая заставило тайваньское правительство побеспокоиться безопасностью острова. Поэтому, рассматривая Тайвань как «разменную карту» в американо-китайских отношениях, мы изучаем последние события в треугольнике Тайвань-Китай-США.

18 и 19 сентября 2020 года, китайские военные истребители пролетели над тайваньской территорией через срединную линию, которая давно признана неофициальной границей. Девятнадцать китайских самолетов образовали двойную зону действия, предназначенную для атаки противника с фронта, тыла и с обоих флангов. Министерство национальной обороны Тайваня отреагировало на воздушные вторжения, мобилизовав средства наблюдения и противовоздушной

which added more tension to the cross-strait relations [Chen, 2020].

As mentioned earlier, the last incursions coincided with the visit of two U.S. officials: Health and Human Services Secretary, Alex Azar, and Under Secretary of State, Keith Krach, the highest-ranking U.S. officials that landed in Taiwan since the recognition of the People's Republic of China (PRC) in 1979 [Ruwitich, 2020]. In retrospect, in 1979, after termination of official relations with the Republic of China (Taiwan) as the government of China, the U.S. Congress passed the "Taiwan Relations Act" affirming unofficial ties with the country. The Act grants Taiwan the same privileges as a sovereign nation and allows selling arms to Taiwan for self-defense. In 1982, the United States signed another "Joint Communiqué" with the PRC. The document stated that the U.S. would sell less arms than the amount sold before 1979. However, arms sales continued at a steady or even increasing pace [Asia for Educators, 2020]. In October 2020, the U.S. government approved a potential sale of arms to Taiwan including sensors, missiles, and artillery worth \$1.8 billion. Moreover, the U.S. administration conceived to deepen its ties with Taiwan by proposing multiple arms deals and opening

обороны, а также выпустив радио предупреждения [Focus Taiwan, 2020]. Позже, в ответ, представитель МИД Китая заявил, что так называемой срединной линии пролива не существует и что Тайвань является неотъемлемой частью Китая, которое в свою очередь усилило напряженность в отношениях между двумя сторонами пролива [Чен, 2020].

Как упоминалось ранее, последние вторжения совпали с визитом двух официальных лиц США: министра здравоохранения и социальных служб Алекса Азара и заместителя госсекретаря Кита Краха, высших должностных лиц США, прибывших на Тайвань с момента признания Китайской Народной Республики (КНР) в 1979 г. [Рувич, 2020]. Оглядываясь назад, можно сказать, что в 1979 году, после прекращения официальных отношений с Китайской Республикой (Тайвань) в качестве правительства Китая, Конгресс США принял «Закон об отношениях с Тайванем», подтвердив неофициальные связи между странами. Закон предоставляет Тайваню те же привилегии, что и суверенное государство, а также разрешает продавать Тайваню оружие в целях самообороны. В 1982 году, США подписали еще одно «Совместное

a new de facto embassy in Taipei, which is worth \$250 million [Albert, 2020]. Undoubtedly, those actions seen as the involvement of the U.S. to the internal affairs of China alarm Beijing.

In turn, Taiwanese President, Tsai Ing-wen, stated that Taiwan would continue to modernize its defense capabilities in order to "deal with military expansion and provocation from the other side of the Taiwan Strait" [Al Jazeera, 2020]. Overall, in the period of 1979 to 2018, Taiwan ranked as the ninth-largest recipient of arms in the world, majority of its supplies coming from the United States [Albert, 2020].

In fact, the Taiwan-U.S. relationship always irritates Beijing. Nevertheless collaboration between the two countries has been deepening in the last decades. An unprecedented congratulatory phone call received by President Trump from President Tsai Ing-wen shortly after the 2016 elections is one of the latest examples [Taylor, 2020]. However, Trump's willingness to strengthen unofficial ties with Taiwan was followed by the U.S.-China trade war, where Taiwan was caught as a "bargaining card". Even though the U.S. has long been a political shield of Taiwan, it is likely that the U.S. will not provide full support in case of direct confrontation with China. Therefore, Taiwan is precariously welcoming relations with the U.S.

On the other hand, considering the assertive strategy of Beijing both externally and internally, especially in the light of the new national security law in Hong Kong, the prospect of unification of Taiwan with Mainland China appears more remote. President Xi's attempt to control dissent in Hong Kong unified the Taiwanese people with the government against the mainland, while the pro-inde-

CONSIDERING THE ASSERTIVE STRATEGY OF BEIJING BOTH EXTERNALLY AND INTERNALLY, ESPECIALLY IN THE LIGHT OF THE NEW NATIONAL SECURITY LAW IN HONG KONG, THE PROSPECT OF UNIFICATION OF TAIWAN WITH MAINLAND CHINA APPEARS MORE REMOTE

УЧИТЫВАЯ НАПОРИСТУЮ СТРАТЕГИЮ ПЕКИНА КАК ВО ВНЕШНЕЙ, ТАК И ВО ВНУТРЕННЕЙ ПОЛИТИКЕ, ОСОБЕННО В СВЕТЕ НОВОГО ЗАКОНА О НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В ГОНКОНГЕ, ПЕРСПЕКТИВА ОБЪЕДИНЕНИЯ ТАЙВАНЯ С МАТЕРИКОВЫМ КИТАЕМ ПРЕДСТАВЛЯЕТСЯ БОЛЕЕ ЧЕМ ОТДАЛЕННОЙ

коммунике» с КНР. В документе говорилось, что США обязуются продавать меньше оружия чем до 1979 года. Тем не менее, продажи оружия продолжались стабильными или даже увеличивающимися темпами [Asia for Educators, 2020]. В октябре 2020 года, правительство США одобрило потенциальную продажу оружия Тайваню, включая датчики, ракеты и артиллерию на сумму более 1,8 миллиарда долларов США. Более того, администрация США планирует расширить связи с Тайванем, предложив несколько сделок по поставкам оружия и открыв де-факто новое посольство в Тайбэе, которое стоит 250 миллионов долларов США [Альберт, 2020]. Несомненно, эти действия рассматриваются как участие США во внутренних делах Китая и вызывают тревогу у Пекина.

В свою очередь, президент Тайваня Цай Инвэнь заявила, что Тайвань продолжит модернизацию своего оборонного потенциала, чтобы «справиться с военной экспансией и провокациями с другой стороны Тайваньского пролива» [Аль-Джазира, 2020]. В целом, в период с 1979 по 2018 год, Тайвань занимал девятое место в мире по объемам поставок оружия, большая часть которого поступала из Соединенных Штатов [Альберт, 2020].

На самом деле, общеизвестно что отношения Тайваня с США всегда раздражают Пекин. Тем не менее, сотрудничество между ними в последние десятилетия процветает. Один из недавних примеров - беспрецедентный поздравительный телефонный звонок, полученный президентом Трампом от президента Цай Инвэнь вскоре после выборов 2016 года [Тэйлор, 2020]. Однако, за желанием Трампа укре-

pendence forces have been pressing President Tsai to act decisively. She is a member of the Democratic Progressive Party, which favors independence from China, and was elected in 2016 and reelected earlier this year. During her tenure, political tensions with the mainland have been rising, although she is trying to avoid advocating independence.

Meanwhile, in January 2019, President Xi announced a "Message to Compatriots in Taiwan", where he outlined that China "must be and will be reunified" under the "one country, two systems" approach that would "safeguard the interests and well-being of Taiwanese compatriots". However, China will not wait indefinitely and efforts for independence could be met with force. President Tsai responded by outlining that sides could proceed only if Beijing recognizes Taiwan as an equal [Chindia Alert, 2019].

Despite those strategic divergences, cross-strait economic relations have been flourishing. Since the early 1990s, China has been the largest market and top investment destination of Taiwan, with a total investment of \$14.6 billion. Currently, the Taiwanese government is trying to cut the investments in China and bring them home. President Tsai aims to attract hi-tech companies back from China. Majority of electronics manufacturers in China are Taiwanese businesses that could serve for the prosperity of the Taiwanese economy [Zhou, 2020].

Although economically Taiwan has an interdependent relationship with China, security and political issues raise disturbances for the Taiwanese, which forces them to rely on the U.S. administration. Despite that the probability of direct confrontation is not expected, the unification is also

ALTHOUGH ECONOMICALLY TAIWAN HAS AN INTERDEPENDENT RELATIONSHIP WITH CHINA, SECURITY AND POLITICAL ISSUES RAISE DISTURBANCES FOR THE TAIWANESE, WHICH FORCES THEM TO RELY ON THE U.S. ADMINISTRATION

ХОТЯ В ЭКОНОМИЧЕСКОМ ОТНОШЕНИИ ТАЙВАНЬ ПОДДЕРЖИВАЕТ ВЗАИМОЗАВИСИМЫЕ ОТНОШЕНИЯ С КИТАЕМ, ВОПРОСЫ БЕЗОПАСНОСТИ И ПОЛИТИЧЕСКИЕ ВОПРОСЫ ВЫЗЫВАЮТ БЕСПОКОЙСТВО У ТАЙВАНЬЦЕВ, ЧТО ВЫНУЖДАЕТ ИХ ПОЛАГАТЬСЯ НА ПРАВИТЕЛЬСТВО США

пить неофициальные связи с Тайванем последовала торговая война между США и Китаем, в которой Тайвань оказался «разменной картой». Несмотря на то, что США долгое время были политическим щитом Тайваня, вполне вероятно, что США не окажут полной поддержки в случае прямой конфронтации с Китаем. Поэтому, Тайвань осторожно приветствует отношения с США.

С другой стороны, учитывая напористую стратегию Пекина как во внешней, так и во внутренней политике, особенно в свете нового закона о национальной безопасности в Гонконге, перспектива объединения Тайваня с материковым Китаем представляется более чем отдаленной. Попытка президента Си контролировать несогласие в Гонконге объединила тайваньский народ с правительством против материкового Китая, в то время как силы, выступающие за независимость Тайваня, призывают президента Цая действовать более решительно. Она является членом Демократической прогрессивной партии, которая выступает за независимость от Китая, была избрана в 2016 году и переизбрана в начале этого года. За время ее пребывания в должности, политическая напряженность в отношениях с материковым Китаем нарастает, хотя она старается избегать пропаганды независимости.

Между тем, в январе 2019 года, президент Си представил свое «Послание к соотечественникам на Тайване», в котором указал, что Китай «должен быть и будет воссоединен» в соответствии с политикой «одной страны, две системы», который «защищает интересы и благополучие тайваньских соотечественников». Однако, Китай не

not foreseen in the near future. Even the public is disappointed with China's promises. According to the survey of Academia Sinica, only 23% of Taiwan's residents regarded China as a "friend of Taiwan," compared with 38% last year [Hernández and Myers, 2020]. Thus, although China intends to bring Taiwan under its umbrella, its policies in China prevent the support of the Taiwanese. The United States is also pursuing its own political interests, contributing to the already tense cross-strait relation.

References:

1. Albert, Eleanor (2020). China-Taiwan Relations. Retrieved from <https://www.cfr.org/background/china-taiwan-relations>. Accessed on 21.10.2020.
2. Al Jazeera (2020). US approves \$1.8bn in potential arms sales to Taiwan. Retrieved from <https://www.aljazeera.com/news/2020/10/21/us-state-dept-approves-1-8bn-in-potential-arms-sales-to-taiwan>. Accessed on 21.10.2020.
3. Asia for Educators (2020). Taiwan and U.S.- China Relations. Retrieved from http://afe.easia.columbia.edu/special/china_1950_taiwan.htm. Accessed on 21.10.2020.
4. Chen, Kelvin (2020). China denies existence of median line in Taiwan Strait. Retrieved from <https://www.taiwannews.com.tw/en/news/4014231>. Accessed on 21.10.2020.

будет ждать бесконечно, поэтому усилия по достижению независимости могут быть получены силой. Президент Цай ответила, что стороны могут действовать только в том случае, если Пекин признает Тайвань равным партнером [Chindia Alert, 2019].

Несмотря на указанные стратегические расхождения, экономические отношения между двумя сторонами пролива процветают. С начала 1990-х годов, материковый Китай является крупнейшим рынком и основным направлением инвестиций Тайваня с общим объемом инвестиций в 14,6 миллиарда долларов США. В настоящее время, тайваньское правительство пытается сократить вложения в Китай. Президент Цай стремится привлечь обратно высокотехнологичные компании из Китая. Большинство производителей электроники в Китае - это тайваньские предприятия, которые могут способствовать процветанию тайваньской экономики [Чжоу, 2020].

Хотя в экономическом отношении Тайвань поддерживает взаимозависимые отношения с Китаем, вопросы безопасности и политические вопросы вызыва-

5. Chindia Alert (2019). Xinhua Headlines: Xi says "China must be, will be reunified" as key anniversary marked. Retrieved from <https://chindia-alert.org/2019/01/03/xinhua-headlines-xi-says-china-must-be-will-be-reunified-as-key-anniversary-marked/>. Accessed on 21.10.2020.
6. Focus Taiwan (2020). Fleet of 19 Chinese warplanes flies near Taiwan in pincer formation. Retrieved from <https://focustaiwan.tw/cross-strait/202009190007>. Accessed on 21.10.2020.
7. Hernández, Javier C. and Myers, Steven Lee (2020). As China Strengthens Grip on Hong Kong, Taiwan Sees a Threat. Retrieved from <https://www.nytimes.com/2020/07/01/world/asia/taiwan-china-hong-kong.html>. Accessed on 21.10.2020.
8. Ruwitch, John (2020). How Trump Is Winning Hearts And Minds In Taiwan — Risking China's Wrath. Retrieved from <https://www.npr.org/2020/10/21/925528931/taiwans-u-s-friendship-comes-with-benefits-and-china-s-wrath>. Accessed on 21.10.2020.
9. Taylor, Adam (2020). Would the U.S. protect Taiwan from China? Taiwan's new envoy hopes for 'clarity'. Retrieved from <https://www.washingtonpost.com/world/2020/10/15/taiwan-china-trump-tensions/>. Accessed on 21.10.2020.
10. Zhou, Cissy (2020). Taiwan manufacturers come home from China, as trade war feeds into economic debate at election. Retrieved from <https://www.scmp.com/economy/china-economy/article/3045493/taiwan-manufacturers-come-home-china-trade-war-feeds-economic>. Accessed on 21.10.2020.

ALTHOUGH CHINA INTENDS TO BRING TAIWAN UNDER ITS UMBRELLA, ITS POLICIES IN CHINA PREVENT THE SUPPORT OF THE TAIWANESE

НЕСМОТРЯ НА ТО, ЧТО КИТАЙ НАМЕРЕВАЕТСЯ ПРИСОЕДИНИТЬ ТАЙВАНЬ ПОД СВОЙ ЗОНТ, ЕГО ПОЛИТИКА В КИТАЕ ПРЕПЯТСТВУЕТ ПОДДЕРЖКЕ ТАЙВАНЬЦЕВ

ют беспокойство у тайваньцев, что вынуждает их полагаться на правительство США. Несмотря на то, что вероятность прямого противостояния не ожидается, объединение в ближайшее время также не предвидится. Общественность также разочарована обещаниями Китая. Согласно опросу Academia Sinica, только 23% жителей Тайваня считают Китай «другом Тайваня» по сравнению с 38% в прошлом году [Эрнандес, Майерс, 2020]. Таким образом, несмотря на то, что Китай намеревается присоединить Тайвань под свой зонт, его политика в Китае препятствует поддержке тайваньцев. Соединенные Штаты также преследуют свои собственные политические интересы, которое раздражает и без того напряженные отношения между двумя сторонами пролива.

Источники:

1. Аль-Джазира (2020). США одобряют потенциальную продажу оружия Тайваню на сумму 1,8 млрд долларов. Доступен по адресу: <https://www.aljazeera.com/>

news/2020/10/21/us-state-dept-approves-1-8bn-in-potential-arms-sales-to-taiwan. Дата обращения: 21.10.2020.

2. Альберт, Элеонора (2020). Китайско-тайваньские отношения. Доступен по адресу: <https://www.cfr.org/background/china-taiwan-relations>. Дата обращения: 21.10.2020.
3. Asia for Educators (2020). Тайвань и отношения США и Китая. Доступен по адресу: http://afe.easia.columbia.edu/special/china_1950_taiwan.htm. Дата обращения: 21.10.2020.
4. Чен, Кельвин (2020). Китай отрицает наличие срединной линии в Тайваньском проливе. Доступен по адресу: <https://www.taiwannews.com.tw/en/news/4014231>. Дата обращения: 21.10.2020.
5. Chindia Alert (2019). Заголовок Синьхуа: Си говорит, что «Китай должен воссоединиться, будет воссоединен» в связи с важной годовщиной. Доступен по адресу: <https://chindia-alert.org/2019/01/03/xinhua-headlines-xi-says-china-must-be-will-be-reunified-as-key-anniversary-marked/>. Дата обращения: 21.10.2020.
6. Focus Taiwan (2020). Флот из 19 китайских боевых самолетов пролетает возле Тайваня в клешне. Доступен по адресу: <https://focustaiwan.tw/cross-strait/202009190007>. Дата обращения: 21.10.2020.

21.10.2020.

7. Эрнандес, Хавьер К. и Майерс, Стивен Ли (2020). По мере того как Китай усиливает контроль над Гонконгом, Тайвань видит угрозу. Доступен по адресу: <https://www.nytimes.com/2020/07/01/world/asia/taiwan-china-hong-kong.html>. Дата обращения: 21.10.2020.
8. Рувич, Джон (2020). Как Трамп завоевывает сердца и умы на Тайване - рискуя вызвать гнев Китая. Доступен по адресу: <https://www.npr.org/2020/10/21/925528931/taiwans-u-s-friendship-comes-with-benefits-and-china-s-wrath>. Дата обращения: 21.10.2020.
9. Тейлор, Адам (2020). Защитит ли США Тайвань от Китая? Новый посланник Тайваня надеется на «ясность». Доступен по адресу: <https://www.washingtonpost.com/world/2020/10/15/taiwan-china-trump-tensions/>. Дата обращения: 21.10.2020.
10. Чжоу, Сисси (2020). Тайваньские производители возвращаются домой из Китая, поскольку торговая война усиливает экономические дебаты на выборах. Доступен по адресу: <https://www.scmp.com/economy/china-economy/article/3045493/taiwan-manufacturers-come-home-china-trade-war-feeds-economic>. Дата обращения: 21.10.2020.

ANALYSIS OF BILATERAL TRADE BETWEEN RUSSIA AND UZBEKISTAN

AZIMZHAN KHITAKHUNOV

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
JUNIOR RESEARCH FELLOW

ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
МЛАДШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

АНАЛИЗ ВЗАИМНОЙ ТОРГОВЛИ МЕЖДУ РОССИЕЙ И УЗБЕКИСТАНОМ

Trade is an important factor that links countries and industries. Moreover, it stimulates economic growth, reduces poverty and drives globalization. Trade ties play an important role for forming regional trade agreements. Many countries develop special trade stimulating programs. In Central Asia, countries pay special attention to the development of export-oriented models and consider trade as one of the basic growth drivers.

Uzbekistan, the most populous country in Central Asia, is an important exporter of agricultural products. The country implements an open economic policy and is interested in new markets. As the Central Asian region is limited due to both size and economic indicators such as income, the country needs alternative markets. Russia remains an important trade partner of the region, despite many claims about its diminishing role. Moreover, its bilateral relations with Uzbekistan improved. During a visit of Vladimir Putin to Uzbekistan in 2018, the parties signed commercial deals worth \$27 billion [Eurasianet, 2020], which will affect the country's industrialization and its trade patterns. Moreover, Uzbekistan has become an observer state in the Eur-

**RUSSIA REMAINS AN
IMPORTANT TRADE
PARTNER OF CENTRAL
ASIA, DESPITE MANY
CLAIMS ABOUT ITS
DIMINISHING ROLE**

**РОССИЯ ОСТАЕТСЯ
ВАЖНЫМ ТОРГОВЫМ
ПАРТНЕРОМ
ЦЕНТРАЛЬНОЙ
АЗИИ, НЕСМОТЯ НА
МНОГИЕ ЗАЯВЛЕНИЯ
ОБ УМЕНЬШЕНИИ ЕЕ
РОЛИ**

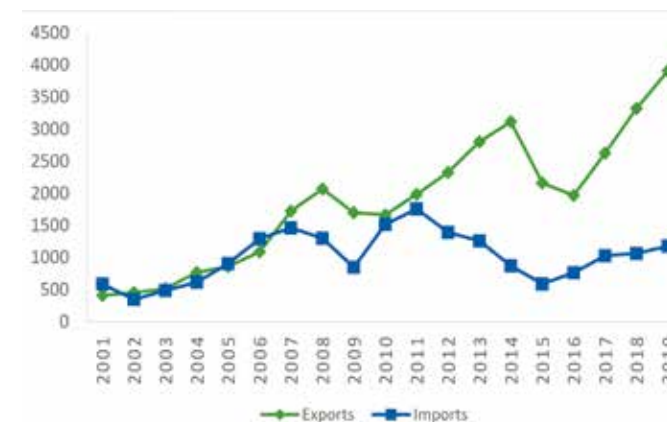

В августе 2020 года, Министерство иностранных дел Казахстана объявило, что некоммерческое акционерное общество "Казахстанское агентство содействия международному развитию KazAID" планирует начать работу в сентябре [Абдуллаева, 2020]. Хотя намерение создать KazAID было инициировано еще в 2016 году, а проект постановления правительства был открыт для общественного обсуждения в 2018 году, общественность негативно восприняла эту новость. Причиной послужило то, что внутреннее развитие Казахстана, особенно во время пандемии COVID-19, ставит под сомнение актуальность инициативы по оказанию помощи другим, когда стране самой необходимо поддерживать свои социально-экономические условия. Несмотря на это, МИД считает, что пандемия, с другой стороны, продемонстрировала потребность в международном сотрудничестве, поэтому ожидается, что агентство станет одним из ключевых инструментов внешней политики Казахстана. В связи с этим, в статье анализируются механизмы помощи Казахстана и цели, поставленные в основе дан-

asian Economic Union (EAEU), which allows it to participate in open meetings of the union and receive non-confidential documents [Hashimova, 2020]. The EAEU promises both benefits and costs. If the former is associated mainly with better conditions for Uzbekistan's migrants and new export opportunities, the latter is mainly linked to independence of the country's trade policy and intense competition from companies of Russia [Bhutia, 2020]. Consequently, these factors will affect the future of bilateral trade between the countries. Therefore, in order to understand the future perspectives of trade, it is important to analyze past dynamics of bilateral trade flows between Russia and Uzbekistan.

Calculations based on the International Trade Centre (ITC, 2020) data show that mutual trade between the countries demonstrated significant growth during the last two decades. The volumes of trade increased from almost \$1 billion in 2001 to more than \$5 billion in 2019. It is important to note that in 2001 Uzbekistan's exports exceeded its imports. While it supplied goods to Russia worth \$584 million, its imports amounted to \$409 million. The global financial crisis negatively affected the bilateral trade flows. Up

Figure 1. Russia's exports to and imports from Uzbekistan, million \$
Рисунок 1. Экспорт и импорт из России в Узбекистан, миллионов \$.

Source: The Author's compilation based on the ITC (2020) data
Источник: Составлено автором на основе данных МЦТ (2020).

ной инициативы.

После распада Советского Союза, как и другие постсоциалистические государства, Казахстан столкнулся с последствиями перехода к рыночной экономике, страна нуждалась в финансовой поддержке для создания своих суверенных институтов и экономической системы. Казахстан был включен в список стран-получателей официальной помощи развития (ОПР) в 1992 году и начал взаимодействовать с различными международными донорами, которые внесли свой вклад в социально-экономическое развитие страны. Как показано на рисунке ниже, с первых лет независимости Казахстан привлек значительный объем ОПР, в то время как доход от ОПР коррелируется с уровнем роста ВВП и ценами на нефть.

При этом, благодаря динамичному росту ВВП за счет экспорта нефти, урана, пшеницы и других природных ресурсов, Казахстан одновременно становится страной-донором. В 1999 году, тогдашний президент Казахстана Нурсултан Назарбаев объявил о намерении снизить зависимость от международных институтов и сократить количество кредитов. В результате, с 1999 по 2013 годы, Казахстан выделил 64,6 миллиона долларов на деятельность по оказанию помощи по сравнению с 5,27 миллионами долларов полученной помощи [Де Кордые, 2014]. Судя по статистике полученной ОПР, с 2010-х годов страна планомерно сокращает объем получаемой помощи.

Между тем, согласно классификации Всемирного банка, в 2006 году Казахстан вошел в число стран с уровнем дохода выше среднего и занял 51-ое место в отчете Всемирного банка о конкурентоспособности мировой экономики в 2012 году. Эти достижения подтолкнули правительство к объявлению новой «Стратегии Казахстана - 2050», которая ставит целью войти в число 50 ведущих развитых стран мира и вступить в Организацию экономического

to 2011, excluding the period of the crisis-induced trade shocks, mutual trade between the countries was balanced and gaps between exports and imports were not significant. However, since 2011 Uzbekistan's exports to Russia started to decrease, while Russian trade figures continued their growth. These changes occurred after the creation of the Customs Union between Belarus, Kazakhstan and Russia and might stem from new accounting. Trade data shows that while exports of Uzbekistan to Russia started to decrease, its supplies of goods to Kazakhstan increased significantly. For instance, in 2010 Russia imported from Uzbekistan vegetables and fruits worth \$139.3 million and \$288.6 million, respectively. For the same products, in 2012 the volume of imports decreased to \$26.2 million and \$104.1 million, respectively and continued to decline in the

**UZBEKISTAN
HAS BECOME AN
OBSERVER STATE
IN THE EURASIAN
ECONOMIC UNION**

**ЎЗБЕКИСТАН СТАЛ
ГОСУДАРСТВОМ-
НАБЛЮДАТЕЛЕМ
В ЕВРАЗИЙСКОМ
ЭКОНОМИЧЕСКОМ
СОЮЗЕ**

сотрудничества и развития (ОЭСР) [Шарифзода и Темиров, 2019]. Одним из основных требований для этого было создание и предоставление ОПР.

Для этого, в 2011 году, правительство начало консультации с Организацией Объединенных Наций, национальными и международными партнерами и донорами для создания механизмов ОПР, чтобы стать страной-донором. В результате, в апреле 2013 года была утверждена Концепция Республики Казахстан в области официальной помощи развитию. Концепция включает четыре раздела: видение развития ОПР; основные принципы и общие подходы; нормативные акты и правовая база; и финансирование ОПР [Zakon.kz, 2013]. Кроме того, в 2014 году правительство приняло Закон об ОПР, в котором

storage.kun.uz

storage.kun.uz

following years. In 2014, Russia's imports of fruits dropped to low \$4 million. At the same time, in 2010, Kazakhstan imported from Uzbekistan vegetables and fruits worth \$42.2 million and \$30.6 million. In the following years, its imports started to rise with high pace. In 2012, the corresponding imports equaled \$65 million and \$198.6 million. In 2014, Kazakhstan's purchases of fruits amounted to \$284.2 million. It is important to note that in 2009, Kazakhstan's imports of vegetables and fruits correspondingly equaled \$0.9 million and \$1.3 million. Consequently, in 2014, Uzbekistan's exports of fruits to Kazakhstan increased by 218.6 times. This surge in exports causes doubt about reliability of data.

Mirror statistics also show significant differences in trade flows. For instance, according to Russian sources, the country imported from Uzbekistan products worth \$1.2 billion, while sources of Uzbekistan report that the country's exports to Russia exceeded \$2 billion revealing the difference, amounted to \$800 million. The same gaps exist for the previous years. In 2018, the difference between two sources of data equaled almost \$600 million.

определены основные цели и задачи, принципы, отраслевые приоритеты, нормативные положения и организационные вопросы деятельности Казахстана по ОПР [Zakon.kz, 2014]. Закон также обеспечил правовую основу для создания агентства по международному развитию - KazAID, деятельность которого координируется Министерством иностранных дел. В целом, Казахстан обязался предоставлять 0,01% своего валового национального дохода (ВНД) на ОПР, в первую очередь, странам ближайшего соседства [Инсебаева, 2020].

Поскольку Казахстан не является членом Комитета содействия развитию ОЭСР (КСР) и как бывшая страна-получатель, продвигает себя в рамках сотрудничества Юг-Юг, основанное на взаимной солидарности и равенстве партнеров. Кроме того, ключевое отличие ОПР Казахстана заключается в ее политическом нейтралитете: страна не учитывает демократию, права человека и другие вопросы при оказании помощи стране-получателю.

Therefore, since the creation of the Customs Union statistics became inaccurate and requires additional research, which is restricted by data unavailability. It should be noted that data from Uzbekistan's sources available only from 2017, when the country started its open economic policy. The Figure 1 was compiled based on data from Russian sources.

In total, Russia's share in Uzbekistan's total imports decreased from 22% in 2017 to 18% in 2019. However, the imports in nominal terms increased from \$2.6 billion to \$3.9 billion for the same period. Uzbekistan's share in Russia's total exports was insignificant and varied from 0.7% to 0.9%. At the same time, according to data from Russia's sources, the country's share in Uzbekistan's total exports decreased from 10.2% to 8.2% for the reported period. However, calculations based on Uzbekistan's data show that the indicator varies from 14.4% to 15%.

Uzbekistan's economy mainly depends on its

Казахстан также уделяет приоритетное внимание техническому сотрудничеству, которое включает передачу знаний и опыта [Инсебаева, 2020]. Основным географическим направлением помощи в целях развития являются страны Центральной Азии, Афганистана и Кавказа. Приоритетные области сотрудничества определены как сельское хозяйство и продовольственная безопасность; защита окружающей среды; разрешение конфликтов и безопасность; образование и здравоохранение; совершенствование системы государственного управления; развитие торговли [Zakon.kz, 2013]. Казахстан предпочитает двустороннее сотрудничество, к примеру, в 1999-2013 гг. 85% помощи были предоставлены на двусторонней основе [Де Кордые, 2014]. Аналогичным образом, по данным ОЭСР, в 2018 г. 73% от общего объема ОПР было выделено в рамках двусторонних переговоров по сравнению с 27% помощи че-

agricultural production and trade, as the majority of its population live in rural areas. Consequently, employment in agriculture is high in the country, which determines its trade patterns. As a result, Uzbekistan's exports to Russia mainly consist of agricultural and food products. Calculations of trade in agricultural products demonstrate important tendencies in development of the sector in both countries. For instance, in 2001 Russia imported agricultural and food products from Uzbekistan worth \$154.3 million, which accounted for 26.4% of total imports. In 2019, the imports amounted to \$228.2 million with corresponding share equaled 19.4%. Russia also became an important supplier of agricultural and food products to Uzbekistan. While in 2001, its exports equaled \$34.2 million and were much lower than Uzbekistan's indicator, in 2019 Russia supplied agricultural and food products worth \$462.3 million. Consequently, Russia's role transformed from the net importer of agricultural products to net exporter. It should be noted that the share of agricultural exports in Russia's total exports to Uzbekistan increased from 8.4% in 2001 to 11.8% in 2019. While Russia's imports from Uzbekistan mainly comprises of fruits and vegetables, its exports are more diversified and consists of the products of milling industry, sugar and sugar confectionary, sunflower-seed, safflower or cotton-seed oil, buttermilk, cheese, margarine, chocolate and many others.

Cotton exports remain important for Uzbekistan despite its share in total exports to Russia decreased from 45.7% in 2001 to 21.1% in 2019. Motor cars exports experienced significant changes during the last two decades of bilateral trade. In 2001,

THE VOLUMES OF TRADE BETWEEN RUSSIA AND UZBEKISTAN INCREASED FROM ALMOST \$1 BILLION IN 2001 TO MORE THAN \$5 BILLION IN 2019

ОБЪЕМЫ ТОРГОВЛИ МЕЖДУ РОССИЕЙ И УЗБЕКИСТАНОМ УВЕЛИЧИЛИСЬ ПОЧТИ С \$1 МИЛЛИАРДА В 2001 ГОДУ ДО БОЛЕЕ \$5 МИЛЛИАРДОВ В 2019 ГОДУ

рез многосторонние организации [ОЭСР, 2020]. Тем не менее, также реализованы проекты в партнерстве с Израильским агентством международного сотрудничества в целях развития Машав, Японским агентством международного сотрудничества (JICA) и Программой развития Организации Объединенных Наций (ПРООН). Стоит отметить, что, в отличие от развитых стран, Казахстан не предпочитает направлять помощь через организации гражданского общества.

В практическом плане, Казахстан с 2006 по июль 2011 года выделил 53,7 миллиона долларов на гуманитарную помощь, большая часть которой была направлена в страны Центральной Азии [Zakon.kz, 2013]. Афганистан, Монголия, Кыргызстан и Таджикистан являются основными странами-получателями казахстанской помощи [ОЭСР, 2020]. В целом, за последние 20 лет, по словам заместителя министра иностранных дел Ержана Ашикбаева, Казахстан выделил более 500 миллионов долларов на ОПР [Sputnik.kz, 2020].

Следовательно, с учетом опыта предоставления ОПР и объема выделенной помощи, создание KazAID формализует и систематизирует усилия Казахстана в области сотрудничества в целях развития. Планируется, что KazAID начнет функционировать на трехсторонней основе, а Казахстан на начальном этапе будет выступать в качестве исполнителя. Перед запуском собственных проектов, агентство будет сотрудничать с международными организациями и правительствами стран Центральной Азии. Из бюджета выделено 138 миллионов тенге на создание агентства, которое стало предметом обсуж-

Russia imported motor cars worth \$63 million, share of which in total exports was 10.8%. Since the early 2000-s, the exports surged and peaked in 2007 reaching \$633.8 million with corresponding share equaled 43.4%. Global and regional economic crises negatively affected motor cars exports, but the figures remained high. After the creation of the Eurasian Economic Union and following changes in trade policy of its members, the motor cars exports dropped. It decreased to \$33.5 million in 2015. In 2019, the exports amounted to low \$18.7 million and its share dropped to 1.6%.

Beside higher supplies of agricultural and food products, Russia, in turn, increased exports of other products. For instance, exports of mineral fuels increased from almost \$3 million in 2001 to \$241.5 million in 2019. For the reported period, the corresponding shares of mineral fuels changed from 0.7% to 6.2%. Supply of wood products also demonstrates significant growth. In 2019, the exports amounted to \$437.8 million while in 2001 it equaled \$12.5 million. The shares of wood products increased from 3% to 11.2%. In the same period, supplies of machinery and mechanical appliances grew from \$60.4 million to \$418.1 million. However, the share of machinery in total exports declined from 14.8% to 10.7%. Finally, the exports of vehicles, mainly consisting of cars, experiences positive changes. While in 2001, the supplies equaled \$18.8 million with corresponding share amounted to 4.6%, in 2019 the numbers increased to \$246.6 million and 6.3%, respectively.

Therefore, as the calculations show, Russia's companies are strengthening their positions on Uzbekistan's market. Russia transformed from

**RUSSIA
TRANSFORMED
FROM NET-IMPORTER
OF AGRICULTURAL
PRODUCTS TO NET-
EXPORTER AND
INCREASED EXPORTS
OF MANUFACTURING
PRODUCTS TO
UZBEKISTAN'S
MARKET**

**РОССИЯ
ПРЕВРАТИЛАСЬ ИЗ
НЕТТО-ИМПОРТЕРА
СЕЛЬСКОХО-
ЗЯЙСТВЕННОЙ
ПРОДУКЦИИ В
НЕТТО-ЭКСПОРТЕРА
И УВЕЛИЧИЛА
ЭКСПОРТ ПРОДУКЦИИ
ОБРАБАТЫВАЮЩЕЙ
ПРОМЫШЛЕННОСТИ
НА РЫНОК
УЗБЕКИСТАНА**

дения в социальных сетях [Sputnik.kz, 2020].

Подводя итог, можно отметить, что создание KazAID, несомненно, является новым этапом развития Казахстана в соответствии с его национальной стратегией. Учитывая, что страна постоянно оказывает гуманитарную помощь региональным партнерам, систематизация процесса является важным для эффективного оказания помощи. С созданием агентства есть надежда, что оно станет более открытым для общественности, по крайней мере, начнет публиковать статистику гуманитарной деятельности Казахстана. Хотя общественность демонстрирует скептицизм в социальных сетях, отрицательно относясь к созданию KazAID из-за незнания деятельности Казахстана по оказанию помощи, глядя на опыт других агентств доноров КСР, таких как GIZ (Немецкое агентство международного сотрудничества), JICA, USAID (Государственное агентство по международному развитию Соединенных Штат) и др., очевидно, что создание агентства по оказанию помощи не только поддержит положительный международный имидж страны, но и поможет соседям в трудных ситуациях, которые влияют на стабильность в регионе. Помощь в целях развития не только служит геополитическим и экономическим интересам страны-донора как один из эффективных инструментов внешней политики, но также поддерживает местные сообщества стран-получателей, развивая их социально-экономический, гуманитарный или образовательный потенциал.

Источники:

1. Бхутиа, Сэм (2020). Может ли Узбекистан выиграть от членства в ЕАЭС? Доступно

net-importer of agricultural products to net-exporter and increased exports of manufacturing products to Uzbekistan's market. Competition with Russia requires not only support of exporting industries, but also for the most affected business. Authorities of Uzbekistan should take into account these facts while developing future trade policy and considering their approach towards regionalism.

References:

1. Bhutia, Sam (2020). Can Uzbekistan gain from EAEU membership?. Retrieved from <https://eurasianet.org/can-uzbekistan-gain-from-eaeu-membership>. Accessed on 20.11.2020.
2. Eurasianet (2020). Putin charms Uzbekistan with big deals, huge delegation. Retrieved from <https://eurasianet.org/putin-charms-uzbekistan-with-big-deals-huge-delegation>. Accessed on 21.11.2020.
3. Hashimova, Umida (2020). Uzbek Parliament Approves EAEU Observer Status. Retrieved from <https://thediplotmat.com/2020/05/uzbek-parliament-approves-eaeu-observer-status/>. Accessed on 20.11.2020.

по адресу <https://eurasianet.org/can-uzbekistan-gain-from-eaeu-membership>. Дата обращения 20.11.2020.

2. МЦТ (2020). Двусторонняя торговля между Российской Федерацией и Узбекистаном. Доступно по адресу https://www.trademap.org/tradestat/Bateral_TS.aspx?nvp=1%7c643%7c%7c860%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c1%7c1%7c1%7c1. Дата обращения 20.11.2020.
3. Хашимова, Умида (2020). Парламент Узбекистана утвердил статус наблюдателя в ЕАЭС. Доступно по адресу <https://thediplotmat.com/2020/05/uzbek-parliament-approves-eaeu-observer-status/>. Дата обращения 20.11.2020.
4. Eurasianet (2020). Путин очаровывает Узбекистан крупными сделками, огромной делегацией. Доступно по адресу <https://eurasianet.org/putin-charms-uzbekistan-with-big-deals-huge-delegation>. Дата обращения 21.11.2020.
4. ITC (2020). Bilateral trade between Russian Federation and Uzbekistan. Retrieved from https://www.trademap.org/tradestat/Bilateral_TS.aspx?nvp=1%7c643%7c%7c860%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c1%7c1%7c1%7c1. Accessed on 20.11.2020.

brookings.edu

ARTIFICIAL INTELLIGENCE: CASE OF INDIAN DAIRY INDUSTRY

ILANA DAUTOVA

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
JUNIOR RESEARCH FELLOW

ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
МЛАДШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ: ПРИМЕР МОЛОЧНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ ИНДИИ

With the continuous development of science and technology, artificial intelligence transforms the nature of everything that is connected to people's everyday lives. Artificial intelligence refers to the principle that a machine and technology can perform tasks in a way similar to human brains and solve simple and more complex problems exhibiting human-like behavior. It can collect, analyze, learn, and record new information bringing new opportunities to people. Even though there is a debate about whether the advantages of artificial intelligence outweigh its disadvantages, the contribution and benefits of this technology are significant for humankind. Artificial intelligence is continuously applicable in several industries such as technology, banking, marketing and agriculture. By 2027, the market size of artificial intelligence is projected to reach \$267 billion [Fortune Business Insights, 2020]. Thus, the applications of artificial intelligence are endless.

According to the UN's Food and Agriculture Organization, in 2018, India produced about 22% of the world's milk output becoming the largest milk-producing country in the world [TWC India Edit Team, 2019]. At the present moment, India is one of the world's fastest-growing market of dairy products. With more than 150 million small dairy farms, India surpassed the countries of the European Union in milk production. The industry continues to grow by generating \$100 billion a year [Grain, 2019]. Even though there are issues such as the spread of infections and diseases, identity theft, and mistrust between

В условиях непрерывного развития науки и технологий искусственный интеллект преобразует природу всего, что связано с повседневной жизнью людей. Под искусственным интеллектом понимается принцип, согласно которому машина и технология могут выполнять задачи аналогично человеческому мозгу и решать простые и более сложные проблемы, демонстрируя поведение человека. Он может собирать, анализировать, изучать и записывать новую информацию, открывая новые возможности для людей. Несмотря на споры о том, перевешивают ли преимущества искусственного интеллекта его недостатки, вклад этой технологии значителен для человечества. Искусственный интеллект постоянно применяется в отраслях, таких как технологии, банковское дело, маркетинг и сельское хозяйство. К 2027 году объем рынка искусственного интеллекта, по прогнозам, достигнет 267 миллиардов долларов [Fortune Business Insights, 2020]. Таким образом, способы применения искусственного интеллекта безграничны.

По данным Продовольственной и сельскохозяйственной организации ООН, в 2018 году Индия производила около 22% мирового производства молока, став крупнейшей страной-производителем молока в мире [TWC India Edit Team, 2019]. В настоящее время Индия является одним из самых быстрорастущих рынков молочных продуктов в мире. Имея более 150 миллионов молочных ферм, Индия превзошла страны Европейского Союза

farmers and traders, small dairy farms could improve and transform the dairy industry with the help of artificial intelligence, which could be a new vision of milk production and a representative example for other dairy farmers around the globe.

Firstly, Indian farmers like farmers in other developing countries cut the ears of the cattle to identify the fraud and track the disease outbreaks. In European countries, the United Kingdom and the United States, all cattle have a cattle passport that is unique for each of the animals and stays with it for its entire life. Nevertheless, farmers put a tag on animals with digits and animal numbers. The solution to this painful procedure is the facial recognition of the cattle that is run by artificial intelligence. There are a number of companies, which improve the dairy industry by applying artificial intelligence: Cainthus, a company that uses artificial intelligence to identify the health and reproduction of cattle; Moo-ID, a platform based on artificial intelligence for cattle identification; Stellapps, a technology that optimizes the supply chain of the milk production. The milktech start-

BY 2027, THE
MARKET SIZE
OF ARTIFICIAL
INTELLIGENCE IS
PROJECTED TO
REACH \$267 BILLION

К 2027 ГОДУ
ОБЪЕМ РЫНКА
ИСКУССТВЕННОГО
ИНТЕЛЛЕКТА,
ПО ПРОГНОЗАМ,
ДОСТИГНЕТ 267
МИЛЛИАРДОВ
ДОЛЛАРОВ

по производству молока. Отрасль продолжает расти, производя продукцию на 100 миллиардов долларов в год [Grain, 2019]. Несмотря на то, что существуют проблемы, такие как распространение инфекций и болезней, кража личных данных и недоверие между фермерами и торговцами, молочные фермы могут улучшить и преобразовать молочную промышленность с помощью искусственного интеллекта, что может стать новым видением производства молока и репрезентативным примером для других молочных ферм по всему миру.

Во-первых, индийские фермеры, как и фермеры в других развивающихся странах, прокалывают уши скоту, чтобы выявить мошенничество и отследить вспышки болезни. В европейских странах, Соединенном Королевстве и Соединенных Штатах весь крупный рогатый скот имеет *паспорт*, который уникален для каждого животного и остается с ним на всю жизнь. Тем не менее, фермеры ставят на животных бирки с цифрами и номерами животных. Решением этой болезненной

up called MoooFarm, which works together with Microsoft, helps Indian dairy farmers to address the issue of cattle identity by developing a machine learning (ML) platform. Moreover, this technology can tackle cattle diseases that have negative consequences on the level and quality of production [Sengupta, 2019].

Secondly, as for the health of cattle, it is the major aspect of the milk industry, since it is directly connected with the output of milk and milk products. Being one of the main diseases among the cattle, subclinical mastitis is considered to be the economically destructive cause of production losses. As stated by Sinha et al. (2014), mastitis costs Indian dairy farmers \$1 billion annually. At the present time, technology platforms based on the Internet of Things (IoT) monitor the health of the cattle by collecting the data of walking, temperature changes, and rumination of the cattle. The device of IoT that is usually used to track these data is a collar, which is put on the neck of the animals and transfers the collected data every second. The collected data is analyzed to detect any symptoms of the potential diseases or outbreaks among the cattle. Another method of detecting the disease is by applying the ML vision by using the image of the udder of the cattle. This method is successfully applied by MoooFarm,

процедуры является распознавание лиц крупного рогатого скота с помощью искусственного интеллекта. Существует ряд компаний, которые улучшают молочную промышленность с помощью искусственного интеллекта: Cainthus, компания, которая использует искусственный интеллект для определения здоровья и воспроизводства крупного рогатого скота; Moo-ID, платформа на основе искусственного интеллекта для идентификации крупного рогатого скота; Stellapps, технология, оптимизирующая цепочку поставок при производстве молока. Стартап по производству молока под названием MoooFarm, который работает вместе с Майкрасофт, помогает индийским молочным фермерам решать проблему идентификации крупного рогатого скота, разрабатывая платформу машинного обучения. Более того, эта технология позволяет бороться с болезнями крупного рогатого скота, которые имеют негативные последствия для уровня и качества продукции [Сенгупта, 2019].

Во-вторых, что касается здоровья, это является важнейшим аспектом молочной промышленности, поскольку оно напрямую связано с производством молока и молочных продуктов. Субклинический мастит, являясь одним из основных забо-

the algorithm of which observes the change in markings or discoloration of the udder [Sengupta, 2019]. Thus, artificial intelligence can benefit milk production in the identification of the cattle's infections and registration of the state of health.

Thirdly, artificial intelligence can also help in cattle trading, since it is unorganized in many farms and needs improvement. The data such as historical price, health records, information about age, milk production and in particular, historical and current number of the cattle would be helpful for both farmers in counting the number of animals and traders in making a decision of setting the price. The artificial intelligence-based machine, which has all the figures and statistics of previous years, would definitely benefit the negotiations between Indian farmers and traders.

Overall, summing up all the information above, it could be concluded that artificial intelligence is worthwhile applying in many economic industries, especially, in agriculture and dairy industry. Currently, India is adapting technology based on artificial intelligence such as machine learning and the Internet of Things to perform certain functions to improve the milk production. The ability to identify and track the number, and the health condition of cattle will give small dairy farmers in India new efficient ways to improve the quality of production and avoid the economic losses. Historically, the five Central Asian countries (Kazakhstan, Kyrgyzstan, Tajikistan, Turkmenistan, and Uzbekistan) share a nearly common agricultural past. Countries of this region, especially Kazakhstan and Kyrgyzstan, have tremendous potential for growth of its dairy industry. If India introduces artificial intelligence successfully in its milk production, Central Asian republics can adopt best practices that were implemented by the Indian farmers. Additionally,

леваний крупного рогатого скота, считается экономически разрушительной причиной производственных потерь. Как утверждают Синха и другие (2014), мастит обходится индийским молочным фермерам в 1 миллиард долларов ежегодно. В настоящее время технологические платформы на основе Интернета вещей отслеживают здоровье крупного рогатого скота, собирая данные о ходьбе, изменениях температуры и пережевывании скота. Устройство Интернета вещей, которое обычно используется для отслеживания этих данных, — это ошейник, который надевается на шею животных и передает собранные данные каждую секунду. Собранные данные анализируются для выявления любых симптомов потенциальных заболеваний или всплеск среди крупного рогатого скота. Другой метод обнаружения заболевания — это применение машинного зрения с использованием изображения вымени крупного рогатого скота. Этот метод успешно применяется MoooFarm, алгоритм которого отслеживает изменение отметин или обесцвечивание вымени [Сенгупта, 2019]. Таким образом, искусственный интеллект может помочь в производстве молока для выявления инфекций крупного рогатого скота и регистрации состояния здоровья.

В-третьих, искусственный интеллект также может помочь в торговле скотом, поскольку он не организован на многих фермах и нуждается в улучшении. Такие данные, как историческая цена, медицинские записи, информация о возрасте, молочной продуктивности и, в частности, историческая и текущая численность крупного рогатого скота, будут полезны как фермерам при подсчете количества животных, так и торговцам в принятии решения об установке цены. Машина на основе искусственного интеллекта, которая содержит все

IN 2018, INDIA PRODUCED ABOUT 22% OF THE WORLD'S MILK OUTPUT BECOMING THE LARGEST MILK-PRODUCING COUNTRY IN THE WORLD

В 2018 ГОДУ ИНДИЯ ПРОИЗВОДИЛА ОКОЛО 22% МИРОВОГО ПРОИЗВОДСТВА МОЛОКА, СТАВ КРУПНЕЙШЕЙ СТРАНОЙ-ПРОИЗВОДИТЕЛЕМ МОЛОКА В МИРЕ

artificial intelligence-driven technology will improve efficiency by facing the challenges of the dairy industry.

References:

1. Fortune Business Insights (2020). Market Research Report. Retrieved from <https://www.fortunebusinessinsights.com/industry-reports/artificial-intelligence-market-100114>. Accessed on 15.11.2020.
2. Grain (2019). India Dairy under Threat from new Trade Deals. Retrieved from <https://www.grain.org/en/article/6257-indian-dairy-under-threat-from-new-trade-deals>. Accessed on 15.11.2020.
3. Sengupta, Ramarko (2019). Milktech Startup MooolFarm to Work with Microsoft to Help Indian Dairy Farmers. Retrieved from <https://yourstory.com/2019/05/startup-milktech-moolfarm-microsoft-dairy-farmers>. Accessed on 15.11.2020.
4. Sinha, Mukesh Kr., Thomare, Nandkishore, N. and Mondal, Biswajit (2014). Subclinical Mastitis in Dairy Animals: Incidence, Economics, and Predisposing Factors. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/264502269_Subclinical_Mastitis_in_Dairy_Animals_Incidence_Economics_and_Predisposing_Factors. Accessed on 15.11.2020.
5. TWC India Edit Team (2019). On National Milk Day, Here Are 5 Facts about India's

THERE ARE A NUMBER OF COMPANIES, WHICH IMPROVE THE DAIRY INDUSTRY BY APPLYING ARTIFICIAL INTELLIGENCE

СУЩЕСТВУЕТ РЯД КОМПАНИЙ, КОТОРЫЕ УЛУЧШАЮТ МОЛОЧНУЮ ПРОМЫШЛЕННОСТЬ С ПОМОЩЬЮ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА

цифры и статистику прошлых лет, определенно принесет пользу во время переговоров между индийскими фермерами и торговцами.

В целом, обобщая всю приведенную выше информацию, можно сделать вывод, что искусственный интеллект имеет смысл применять во многих отраслях экономики, особенно в сельском хозяйстве и молочной промышленности. В настоящее время Индия внедряет технологии, основанные на искусственном интеллекте, такие как машинное обучение и Интернет вещей, для выполнения определенных функций по увеличению производства молока. Возможность идентифицировать и отслеживать поголовье и состояние здоровья скота даст фермерам в Индии новые эффективные способы повышения качества продукции и избежание экономических потерь. Исторически сложилось так, что пять стран Центральной Азии (Казахстан, Кыргызстан, Таджикистан, Туркменистан и Узбекистан) имеют почти общее сельскохозяйствен-

Dairy Industry. Retrieved from <https://weather.com/en-IN/india/news/news/2019-11-26-national-milk-day-5-facts-india-favourite-liquid-food>. Accessed on 15.11.2020.

ное прошлое, и страны этого региона, особенно Казахстан и Кыргызстан, обладают огромным потенциалом для роста своей молочной промышленности. Если Индия успешно внедрит искусственный интеллект в производство молока, республики Центральной Азии смогут перенять передовой опыт индийских фермеров. Кроме того, технологии на основе искусственного интеллекта повысят эффективность, решив проблемы молочной промышленности.

Источники:

1. Fortune Business Insights (2020). Отчет об Исследовании Рынка. Доступен по адресу: <https://www.fortunebusinessinsights.com/industry-reports/>

artificial-intelligence-market-100114. Дата обращения: 15.11.2020.

2. Grain (2019). Молочная Промышленность Индии Находится под Угрозой из-за Новых Торговых Сделок. Доступен по адресу: <https://www.grain.org/en/article/6257-indian-dairy-under-threat-from-new-trade-deals>. Дата обращения: 15.11.2020.
3. Сенгупта, Рамарко (2019). Стартап MooolFarm Будет Работать с Майкрософт, Чтобы Помочь Индийским Молочным Фермерам. Доступен по адресу: <https://yourstory.com/2019/05/startup-milktech-moolfarm-microsoft-dairy-farmers>. Дата обращения: 15.11.2020.
4. Синха, Мукеш Кр., Томаре, Н. Н., и Мондаль, Бисваджит (2014). Субклинический Мастит у Животных: Заболеваемость, Экономика и Предрасполагающие Факторы. Доступен по адресу: https://www.researchgate.net/publication/264502269_Subclinical_Mastitis_in_Dairy_Animals_Incidence_Economics_and_Predisposing_Factors. Дата обращения: 15.11.2020.
5. TWC India Edit Team (2019). В Национальный День Молока Мы Представляем 5 Фактов о Молочной Промышленности Индии. Доступен по адресу: <https://weather.com/en-IN/india/news/news/2019-11-26-national-milk-day-5-facts-india-favourite-liquid-food>. Дата обращения: 15.11.2020.

THE RISKS OF CORRUPTION: THE CASE OF CENTRAL ASIA

AZIMZHAN KHITAKHUNOV

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
JUNIOR RESEARCH FELLOW
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
МЛАДШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

РИСКИ КОРРУПЦИИ: ПРИМЕР ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ

Corruption remains one of the main threats for global development as it persists in the majority of countries. It is a major challenge not only for developing states, but also for the advanced ones. Data shows that annual costs of corruption, bribery, theft and tax evasion, and other illicit financial flows (IFF) for developing countries equal \$1.26 trillion. At the same time, the European Union members lose \$132 billion every year due to corruption [Fleming, 2019]. According to various estimates, the corruption-related losses for the global economy are extremely high. As the United Nations (2018) data shows, they amount to \$2.6 trillion, or 5% of the world GDP. Moreover, businesses and individuals annually pay more than \$1 trillion in bribes.

In Central Asia, where corruption also occurs, the regional politicians try to address this issue as one of the main priorities in their election programs. Experts and the public identify corruption as one of the main obstacles for economic growth and development. However, fights with corruption and even arrests of high-ranking government officials bring insignificant results. As a result, the problem started to undermine social stability. Therefore, it is important to analyze the current state of affairs and

**ANNUAL COSTS
OF CORRUPTION,
BRIBERY, THEFT
AND TAX EVASION,
AND OTHER ILLICIT
FINANCIAL FLOWS
FOR DEVELOPING
COUNTRIES EQUAL
\$1.26 TRILLION**

**ЕЖЕГОДНЫЕ ПОТЕРИ
ОТ КОРРУПЦИИ,
ВЗЯТОЧНИЧЕСТВА,
ВОРОВСТВА И
УКЛОНЕНИЯ ОТ
УПЛАТЫ НАЛОГОВ,
А ТАКЖЕ ДРУГИХ
НЕЗАКОННЫХ
ФИНАНСОВЫХ
ПОТОКОВ ДЛЯ
РАЗВИВАЮЩИХСЯ
СТРАН СОСТАВЛЯЮТ
\$1.26 ТРИЛЛИОНОВ**

Коррупция остается одной из основных угроз для глобального развития, поскольку она сохраняется в большинстве стран. Это серьезный вызов не только для развивающихся, но и для развитых стран. Данные показывают, что ежегодные потери от коррупции, взяточничества, воровства и уклонения от уплаты налогов, а также других незаконных финансовых потоков (IFF-НФП) для развивающихся стран составляют \$1.26 триллионов. В то же время члены Европейского союза ежегодно теряют \$132 миллиарда из-за коррупции [Флеминг, 2019]. По разным оценкам, коррупционные потери для мировой экономики чрезвычайно высоки. Как показывают данные Организации Объединенных Наций (ООН, 2018), они составляют \$2.6 триллионов, или 5% мирового ВВП. Более того, бизнес и физические лица ежегодно платят взятку на сумму более \$1 триллиона.

В Центральной Азии, где также имеет место коррупция, региональные политики стараются рассматривать этот вопрос как один из главных приоритетов в своих предвыборных программах. Эксперты и общественность считают коррупцию одним из основных

the major corruption-related threats for the Central Asian region, and review policy recommendations for the improvement of the situation.

One of the most frequently used indicators, which shows the magnitude of the problem, is the corruption perception index (CPI). The Figure 1 shows the CPI for the countries of Central Asia. As the rankings demonstrate, the corruption problem is well known in the region and worsened during the last decade. The least corrupt state in Central Asia is Kazakhstan, which ranked 110th out of 178 countries in 2010 and changed its position to the 113th in 2019 among 180 countries. The ranking of Kyrgyzstan demonstrated positive changes for the reported period. While in 2010 it was 164th, in 2019 its position improved to 126th. Almost no changes occurred with the position of other countries in Central Asia. The rankings of Tajikistan and Uzbekistan coincided in 2019, as both countries' positions were 153rd. Turkmenistan remains the most corrupt country in the region. Thus, many Central Asian states position in

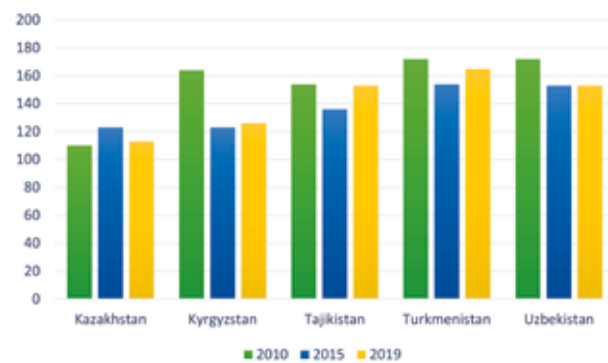
препятствий на пути экономического роста и развития. Однако борьба с коррупцией и даже аресты высокопоставленных государственных чиновников приносят незначительные результаты. В результате проблема начала подрывать социальную стабильность. Таким образом, важно проанализировать текущее состояние дел и основные угрозы, связанные с коррупцией, для региона Центральной Азии, а также сделать обзор рекомендаций по улучшению ситуации.

Одним из наиболее часто используемых индикаторов, показывающих масштабы проблемы, является индекс восприятия коррупции (ИВК). На рисунке 1 показан ИВК для стран Центральной Азии. Как показывают рейтинги, проблема коррупции хорошо известна в регионе и обострилась за последнее десятилетие. Наименее коррумпированным государством в Центральной Азии является Казахстан, который в 2010 году занял 110 место из 178 стран, а в 2019 году изменил свое по-

Figure 1. Rankings of the Central Asian countries by the Corruption Perception Index

Рисунок 1. Рейтинги стран Центральной Азии по Индексу восприятия коррупции.

Source: The Author's compilation based on the Transparency International (2020) data.

Источник: Составлено автором на основе данных Transparency International (2020).

the low ranks in the list.

Corruption can take many forms. One of them, which is associated with high revenue losses, are illicit financial flows. Global Financial Integrity (GFI, 2020) identifies the IFF as 'illegal movements of money or capital from one country to another' and classifies them as 'funds, which are illegally earned, transferred, and/or utilized across an international border.' The funds can be earned through corruption, commercial tax evasion, and transnational crime. One of the components of the IFF is trade misinvoicing, which helps to hide illicit funds within the international commercial trade system, as well as evading and/or exploiting customs regimes. The GFI (2020) report for 2008-2017 provides important data on trade-related IFF of Central Asian states, including the sums of the value gaps identified in trade between countries of the region and all of their global trading partners. For instance, average values of the IFF for Kazakhstan and Kyrgyzstan for the reported period were \$11.4 and \$1.3 billion, respectively. The value for Kazakhstan peaked in 2012 and equaled \$17.2 billion, while for Kyrgyzstan it was the highest in

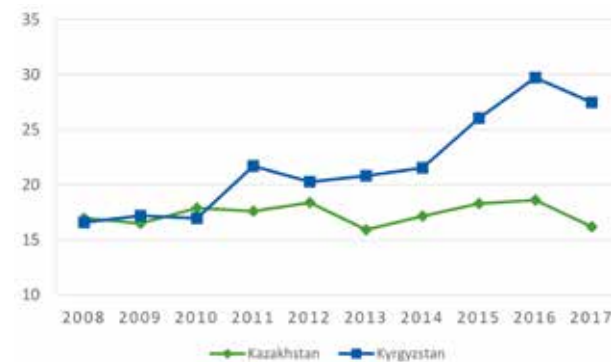
BUSINESS AND INDIVIDUALS ANNUALLY PAY MORE THAN \$1 TRILLION IN BRIBES

БИЗНЕС И ФИЗИЧЕСКИЕ ЛИЦА ЕЖЕГОДНО ПЛАТЯТ ВЗЯТОК НА СУММУ БОЛЕЕ \$1 ТРИЛЛИОНА

Figure 2. The total value gaps identified in trade between Kazakhstan and Kyrgyzstan and all of their trading partners, as a % of total trade

Рисунок 2. Общие разницы в стоимости, выявленные в торговле между Казахстаном и Кыргызстаном и всеми их торговыми партнерами, как % от общего объема торговли.

Source: The Author's compilation based on the GFI (2020) data.

Источник: Составлено автором на основе данных GFI (2020).

ложение на 113 место среди 180 стран. Рейтинг Кыргызстана продемонстрировал положительные изменения за отчетный период. Если в 2010 году он был 164, то в 2019 году его позиция улучшилась до 126 места. С положением других стран Центральной Азии практически не произошло изменений. Рейтинг Таджикистана и Узбекистана в 2019 году совпал – обе страны заняли 153 место. Туркменистан остается самой коррумпированной страной в регионе. Таким образом, многие государства Центральной Азии находятся в нижних строчках списка.

Коррупция может принимать разные формы. Одна из них, которая связана с большими потерями доходов, - это незаконные финансовые потоки. Global Financial Integrity (GFI, 2020) определяет НФП как «незаконное перемещение денег или капитала из одной страны в другую» и классифицирует их как «средства, которые незаконно зарабатываются, переводятся и/или используются через международную границу». Данные средства могут быть заработаны с помощью коррупции, уклонения от уплаты

2017 exceeding \$1.8 billion. Data for Uzbekistan is available only for 2017, when the IFF amounted to \$2.6 billion. Tajikistan and Turkmenistan were not included in the report. These numbers account for a significant share of the countries' total trade (Figure 2). For Kazakhstan, the indicator decreased from 17% in 2008 to 16.2% in 2017, while for the same period the numbers of Kyrgyzstan increased from 16.6% to 27.5%.

According to data from the earlier GFI (2015) report, during the 2004-2013 period, the cumulative IFF from developing countries equaled \$7.8 trillion, while their average value amounted to \$784.8 billion. The report also provides data for the countries of Central Asia. For instance, for the reported period the cumulative indicator for Kazakhstan reached \$167.4 billion. Average financial flows of Kazakhstan amounted to \$16.7 billion. The IFF peaked in 2008 and achieved \$26.6 billion. For the reported period, the value of the IFF exceeded \$1 billion for Kyrgyzstan, while Ta-

налогов и транснациональной преступности. Одним из компонентов НФП является выставление ложных счетов-фактур, которые помогают скрыть незаконные средства в системе международной торговли, а также уклоняться от таможенных режимов. В отчете GFI (2020) за 2008-2017 годы представлены важные данные о связанных с торговлей НФП стран Центральной Азии, включая суммы разниц в стоимости, выявленных в торговле между странами региона и всеми их глобальными торговыми партнерами.

Например, средние значения НФП для Казахстана и Кыргызстана за отчетный период составили \$11.4 и \$1.3 миллиардов, соответственно. Пик показателя для Казахстана пришелся на 2012 год, составив \$17.2 миллиардов, а для Кыргызстана он был самым высоким в 2017 году и превысил \$1.8 миллиардов. Данные по Узбекистану доступны только за 2017 год, когда размер НФП составил \$2.6 миллиар-

cryptoheroes.ch

jkistan's indicator amounted to \$0.9 billion. Data for Turkmenistan and Uzbekistan are incomplete and not available.

Kyrgyzstan is a good example, where the IFF led to one of the most severe political crises in the history of the republic. In 2019, journalists from different agencies published the results of their investigation, showing that during 2011-2016 more than \$700 million connected to the smuggling at Kyrgyzstan's customs were laundered from the country [Azattyk, 2019]. Following the investigation, activists conducted several protests demanding another investigation from the government. Poor reaction from the state, which continuously asked for the facts, combined with the pandemic-induced economic downturn and drop in migrant remittances, triggered the mass protests after the parliamentary elections and the resignation of the president Sooronbay Jeenbekov. Recently, the Anti-Corruption Service of the State Committee for National Security of Kyrgyzstan stated that from 1993 to 2002 the country's officials in collusion with local business and representatives of foreign banks illegally transferred \$1 billion loans from the republic. The government attracted those loans for

дов. Таджикистан и Туркменистан не были включены в отчет. Эти цифры составляют значительную долю от общего объема торговли стран (Рисунок 2). Показатель Казахстана снизился с 17% в 2008 году до 16.2% в 2017 году, в то время как за тот же период для Кыргызстана увеличился с 16.6% до 27.5%.

Согласно данным из более раннего отчета GFI (2015), за период 2004-2013 годов совокупный объем НФП из развивающихся стран был равен \$7.8 триллионов, в то время как их средний размер составил \$784.8 миллиардов. В отчете также приводятся данные по странам Центральной Азии. Например, за отчетный период совокупный показатель по Казахстану достиг \$167.4 миллиардов. Средние финансовые потоки Казахстана составили \$16.7 миллиардов. Пик НФП пришелся на 2008 год и составил \$26.6 миллиардов. За отчетный период для Кыргызстана величина НФП превысила \$1 миллиард, а для Таджикистана составила \$0.9 миллиардов. Данные по Туркменистану и Узбекистану неполные и недоступны.

Кыргызстан является хорошим примером, где НФП привели к одному из самых тяжелых политических кризисов в истории

industrialization purposes and put the gold reserves of the country as the collateral. Following declaration of the bankruptcy of the involved local businesses, the foreign banks obtained the collateralized gold. It should be noted that the government continues to service those volumes of debt [24.kg, 2020]. Therefore, direct consequences of corruption for Central Asia are significant loss of revenues, higher government debt, macroeconomic and political instability.

Thus, economic and political costs of corruption are high as it erodes trust in government, undermines the social contract, fuels inequalities and discontent that lead to fragility and conflict. Furthermore, as the global experience shows, corruption impedes investment, restricts economic growth and negatively affects labor markets. Moreover, it mainly hurts poor and vulnerable people [World Bank, 2020].

Fighting and defeating corruption are not easy tasks and require comprehensive reforms. Policy response may include engaging people to find solutions, cooperation between government and non-governmental organizations, application of new technologies, strengthening institutions, creating better incentives and sanctions, and international cooperation [Hunja, 2015]. At the same time, transparency and access to information play an important role in fighting corruption. However, there is no one-size-fits-all approach and each country may have its own individual policy. As Svensson (2005) notes in his important contribution to this field of research, corruption is an outcome of a country's legal, economic, cultural and political institutions. Therefore, in order to start fighting corruption for Central Asian and other developing countries it is important to un-

THE CORRUPTION FIGURES OF THE CENTRAL ASIAN STATES REMAIN ONE OF THE WORST IN THE WORLD

ПОКАЗАТЕЛИ КОРРУПЦИИ В ГОСУДАРСТВАХ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ ОСТАЮТСЯ ОДНИМИ ИЗ НАИХУДШИХ В МИРЕ

республики. В 2019 году журналисты разных агентств опубликовали результаты своего расследования, показывающие, что в течение 2011-2016 годов из страны было выведено более \$700 миллионов, связанных с контрабандой на таможне Кыргызстана [Азаттык, 2019]. После расследования активисты провели несколько акций протеста, требуя другого расследования со стороны правительства. Слабая реакция государства, которое постоянно запрашивало факты, в сочетании с экономическим спадом, вызванным пандемией, и падением денежных переводов мигрантов, вызвали массовые протесты после парламентских выборов и отставку президента Сооронбая Жээнбекова.

Недавно, Антикоррупционная служба Государственного комитета национальной безопасности Кыргызстана заявила, что с 1993 по 2002 год официальные лица страны в сговоре с местным бизнесом и представителями иностранных банков незаконно перевели из республики займы на сумму \$1 миллиард. Правительство привлекло эти займы для индустриализации и поставило золотой запас страны в качестве залога. После объявления о банкротстве вовлеченных местных компаний иностранные банки получили обеспеченное золото. Следует отметить, что правительство продолжает обслуживать эти долги [24.kg, 2020]. Следовательно, прямыми последствиями коррупции для Центральной Азии являются значительная потеря доходов, рост государственного долга, макроэкономическая и политическая нестабильность.

Таким образом, экономические и политические издержки коррупции высоки, поскольку она снижает доверие к правитель-

derstand the sources of corruption and its potential consequences. Understanding the problem can accelerate the finding of its solutions.

References:

1. Azattyk (2019). Investigation: how hundreds of millions are taken out of a poor country. Retrieved from <https://rus.azattyk.org/a/kyrgyzstan-azattyk-occrp-kloop-joint-investigation/30286836.html>. Accessed on 20.11.2020.
2. Fleming, Sean (2019). Corruption costs developing countries \$1.26 trillion every year - yet half of EMEA think it's acceptable. Retrieved from <https://www.weforum.org/agenda/2019/12/corruption-global-problem-statistics-cost/>. Accessed on 18.11.2020.
3. Global Financial Integrity (2015). Illicit Financial Flows from Developing Countries: 2004-2013. Retrieved from <https://gfintegrity.org/report/illicit-financial-flows-from-developing-countries-2004-2013/>. Accessed on 10.11.2020.
4. Global Financial Integrity (2020). Trade-Related Illicit Financial Flows in 135 Developing Countries: 2008-2017. Retrieved from <https://secureservercdn.net/45.40.149.159/34n.8bd.myftpupload.com/wp-content/uploads/2020/03/GFI-Trade-IFF-Report-2020-Final.pdf?time=1605831611>. Accessed on 18.11.2020.
5. Hunja, Robert (2015). Here are 10 ways to fight corruption. Retrieved from <https://blogs.worldbank.org/governance/here-are-10-ways-fight-corruption>. Accessed on 20.11.2020.
6. Svensson, Jakob (2005). Eight Questions about Corruption. Journal of Economic Perspectives, 19 (3): pp. 19–42.
7. Transparency International (2020). Corruption Perceptions Index. Retrieved from <https://www.transparency.org/en/cpi>. Accessed on 18.11.2020.
8. United Nations (2018). Global Cost of Corruption at Least 5 Per Cent of World Gross Domestic Product, Secretary-General Tells Security Council, Citing World Economic Forum Data. Retrieved from <https://www.un.org/press/en/2018/sc13493.doc.htm>. Accessed on 05.11.2020.
9. World Bank (2020). Combating Corruption. Retrieved from <https://www.worldbank.org/en/topic/governance/brief/anti-corruption>. Accessed on 20.11.2020.
10. 24.kg (2020). About \$1 billion in loans illegally transferred from Kyrgyzstan in 1993 – 2002. Retrieved from https://24.kg/english/172085_About_1_billion_in_loans_illegally_transferred_from_Kyrgyzstan_in_1993_-_2002/. Accessed on 05.11.2020.

DIRECT CONSEQUENCES OF CORRUPTION FOR CENTRAL ASIA ARE SIGNIFICANT LOSS OF REVENUES, HIGHER GOVERNMENT DEBT, MACROECONOMIC AND POLITICAL INSTABILITY

ПРЯМЫМИ ПОСЛЕДСТВИЯМИ КОРРУПЦИИ ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ ЯВЛЯЮТСЯ ЗНАЧИТЕЛЬНАЯ ПОТЕРЯ ДОХОДОВ, РОСТ ГОСУДАРСТВЕННОГО ДОЛГА, МАКРОЭКОНОМИЧЕСКАЯ И ПОЛИТИЧЕСКАЯ НЕСТАБИЛЬНОСТЬ

ству, подрывает общественный договор, разжигает неравенство и недовольство, которые приводят к нестабильности и конфликтам. Кроме того, как показывает мировой опыт, коррупция препятствует инвестициям, ограничивает экономический рост и отрицательно сказывается на рынках труда. Более того, от этого страдают в основном бедные и уязвимые слои населения [Всемирный банк, 2020].

Борьба с коррупцией и победа над ней – непростые задачи, требующие комплексных реформ. Политические меры могут включать привлечение людей к поиску решений, сотрудничество между правительством и неправительственными организациями, применение новых технологий, укрепление институтов, создание более эффективных стимулов и санкций, а также международное сотрудничество [Хунджа, 2015].

В то же время прозрачность и доступ к информации играют важную роль в борьбе с коррупцией. Однако не существует универсального подхода, и каждая страна может иметь свою собственную политику. Как отмечает Свенссон (2005) в своем важном вкладе в эту область исследований, коррупция является результатом деятельности правовых, экономических, культурных и политических институтов страны. Таким образом, чтобы начать борьбу с коррупцией в странах Центральной Азии и других развивающихся странах, важно понимать источники коррупции и ее потенциальные последствия. Понимание проблемы может ускорить поиск ее решений.

Источники:

1. Азаттык (2019). Расследование: как из бедной страны выводят сотни миллионов. Доступно по адресу <https://>

rus.azattyk.org/a/kyrgyzstan-azattyk-occrp-kloop-joint-investigation/30286836.html. Дата обращения 20.11.2020.

2. Всемирный банк (2020). Борьба с коррупцией. Доступно по адресу <https://www.worldbank.org/en/topic/governance/brief/anti-corruption>. Дата обращения 20.11.2020.
3. Глобальная финансовая честность (2015). Незаконные финансовые потоки из развивающихся стран: 2004-2013 годы. Доступно по адресу <https://gfintegrity.org/report/illicit-financial-flows-from-developing-countries-2004-2013/>. Дата обращения 10.11.2020.
4. Глобальная финансовая честность (2020). Незаконные финансовые потоки, связанные с торговлей, в 135 развивающихся странах: 2008-2017 годы. Доступно по адресу <https://secureservercdn.net/45.40.149.159/34n.8bd.myftpupload.com/wp-content/uploads/2020/03/GFI-Trade-IFF-Report-2020-Final.pdf?time=1605831611>. Дата обращения 18.11.2020.
5. Международная прозрачность (2020). Индекс восприятия коррупции. Доступно по адресу <https://www.transparency.org/en/cpi>. Дата обращения 18.11.2020.
6. ООН (2018). Глобальные потери от коррупции

составляют не менее 5 процентов мирового валового внутреннего продукта, сообщил Генеральный секретарь Совета Безопасности со ссылкой на данные Всемирного экономического форума. Доступно по адресу <https://www.un.org/press/en/2018/sc13493.doc.htm>. Дата обращения 05.11.2020.

7. Свенссон, Якоб (2005). Восемь вопросов о коррупции. Журнал экономических перспектив, 19 (3): стр. 19–42.
8. Флеминг, Шон (2019). Коррупция обходится развивающимся странам в \$1.26 триллионов в год, но половина стран ЕМЕА считает это приемлемым. Доступно по адресу <https://www.weforum.org/agenda/2019/12/corruption-global-problem-statistics-cost/>. Дата обращения 18.11.2020.
9. Хунджа, Роберт (2015). Вот 10 способов борьбы с коррупцией. Доступно по адресу <https://blogs.worldbank.org/governance/here-are-10-ways-fight-corruption>. Дата обращения 20.11.2020.
10. 24.kg (2020). Около \$1 миллиарда в виде займов были незаконно вывезены из Кыргызстана в 1993-2002 годах. Доступно по адресу https://24.kg/english/172085_About_1_billion_in_loans_illegally_transferred_from_Kyrgyzstan_in_1993_-_2002/. Дата обращения 05.11.2020.

daily.social

PRESIDENTIAL ELECTION IN MOLDOVA: A NEW TURN TO THE WEST

KANAT MAKHANOV

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
SENIOR RESEARCH FELLOW

ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
СТАРШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

ПРЕЗИДЕНТСКИЕ ВЫБО- РЫ В МОЛДОВЕ: НОВЫЙ ПОВОРОТ НА ЗАПАД

The leader of the Action and Solidarity Party of Moldova Maia Sandu won in the second round of presidential election defeating the incumbent president Igor Dodon, who ran as an independent candidate. Eight candidates representing practically all political parties of Moldova took part in the first round of the election. Since none of the candidates received a majority of the votes in the first round, two candidates with the highest number of votes participated in the second round of the election. According to the final results of the Central Electoral Committee (CEC) of Moldova, 57.72% of the voters voted for Maia Sandu whereas Igor Dodon received 42.28% of the votes [CEC, 2020]. In total, 1,633,621 Moldovans participated in the second round to the election, which makes a 52.78% of electoral turnout. The incumbent president Igor Dodon admitted his defeat and congratulated Maia Sandu on winning the election. The presidential term of president Dodon will expire on December 23 and the Inauguration of President Elect was scheduled to December 24 of 2020 [Diez.md, 2020]. As soon as the second round was over, the High Representative of the EU for Foreign Affairs and Security Policy Josep Borrell and as well as other high-ranking Euro-

**57.72% OF THE
VOTERS VOTED
FOR MAIA SANDU
WHEREAS IGOR
DODON RECEIVED
42.28% OF THE VOTES**

**МОЛДОВЫ, 57,72%
ИЗБИРАТЕЛЕЙ
ПРОГОЛОСОВАЛИ
ЗА МАЙЮ САНДУ,
А ИГОРЬ ДОДОН
ПОЛУЧИЛ 42,28%
ГОЛОСОВ**

Лидер Партии действия и солидарности Молдовы Майя Санду во втором туре президентских выборов победила действующего президента Молдовы Игоря Додона, баллотировавшегося как независимый кандидат. В первом туре выборов приняли участие восемь кандидатов, представляющих практически все политические партии Молдовы. Поскольку ни один из кандидатов не получил большинства голосов в первом туре, два кандидата с наибольшим количеством голосов приняли участие во втором туре выборов. По окончательным результатам Центральной избирательной комиссии (ЦИК) Молдовы, 57,72% избирателей проголосовали за Майю Санду, а Игорь Додон получил 42,28% голосов [ЦИК, 2020]. Всего во втором туре выборов приняли участие 1 633 621 граждан Молдовы, что составляет 52,78% явки избирателей. Вскоре после объявления результатов Действующий президент Игорь Додон признал свое поражение и поздравил Майю Санду с победой на выборах. Срок президентских полномочий президента Додона истекает 23 декабря, а инаугурация избранного президента была назначена на 24 декабря 2020 года [Diez.md, 2020]. По окончании

pean officials congratulated Maia Sandu on her election as President of Moldova [Rador.ro, 2020].

The victory of Maia Sandu in the second round was not very much surprising, since she had won the first round of the election by a significant margin getting 36.16% of the votes while her main rival Igor Dodon received 32.61% of the vote cast. The third candidate Renato Usatii from Our Party received 16.90% of the votes and did not make it to the second round. During the first round of the election of this year, it became clear that the electorate incumbent President Dodon has shrunk significantly compared to the previous election of 2016, when he had already secured 47.98% of the votes yet in the first round of the election. In general, the electoral statistics show that a significant shift occurred in the political preferences and expectations since four years ago. In 2016, Igor Dodon came up with a clear pro-Russian and Eurasian political agenda, prioritizing more intense cooperation with Russia and the Eurasian Economic Union (EAEU) over the integration with the EU. This

второго тура глава дипломатического ведомства ЕС Хосеп Боррелл, а также другие высокопоставленные европейские чиновники поздравили Майю Санду с избранием на пост президента Молдовы [Rador.ro, 2020].

Победа Майи Санду во втором туре не стала большой неожиданностью, поскольку она выиграла первый тур выборов со значительным отрывом, набрав 36,16% голосов, в то время как ее главный соперник Игорь Додон получил 32,61% голосов. Третий по популярности кандидат Ренато Усатый от «Нашей партии» набрал 16,90% голосов и не прошел во второй тур. В ходе первого тура выборов этого года стало ясно, что электорат действующего президента Додона значительно сократился по сравнению с предыдущими выборами 2016 года, когда Игорь Додон уже набрал 47,98% голосов еще в первом туре выборов. В целом электоральная статистика показывает, что по сравнению с четырьмя годами ранее произошел значительный сдвиг в политических предпочтениях

newsmaker.md

political stance ensured him a victory in the election of 2016, where he got 52.11% of the votes. However, the recent election of 2020 flipped the situation in favor of the leader of Action and Solidarity Party Maia Sandu and her electorate. Although Maia Sandu outperformed her main rival President Dodon by a substantial margin in the first round of the election, polls were rather uncertain about the final outcome and victory of either of the candidates were almost equally likely. For instance, a few days before the second round of the election data from polls indicated that 41.4% of the voters would vote for the incumbent President Igor Dodon while 40.5% were willing to vote for his opponent Maia Sandu [Sputnik.md, 2020]. However, these polls were taken among electors living in Moldova whereas Moldovans living abroad were the ones that affected to a great extent the fate of the election.

Table 1. Igor Dodon vs Maia Sandu during elections of 2016 and 2020
Таблица 1. Игорь Додон vs Майя Санду на выборах 2016 и 2020 годов

	2016		2020	
	Votes Голоса	Percentage Проценты	Votes Голоса	Percentage Проценты
Igor Dodon Игорь Додон	834,081	52.11 %	690,615	42.28%
Maia Sandu Майя Санду	766,593	47.89 %	943,006	57.72%
Electoral turnout Явка на выборах	1,600,674	53.45%	1,633,621	52.78 %

Source: Central Electoral Committee of Moldova, 2016, 2020.
Источник: ЦИК Молдовы, 2016, 2020.

Moldova has a very large number of its citizens permanently living abroad. About 250 thousand electors with Moldovan passports live in the countries of EU, Russia and other places [Locals.md, 2020]. The total number of Moldovans spending most of their time abroad may vary between 300 thousand and up to one million people. Moldovan relies much on its labor abroad who provide up to 16% of the country's GDP, making it the tenth country in the world in terms of remittances to GDP ratio [World Bank data, 2020].

Like in the previous presidential election of

и ожиданиях. В 2016 году Игорь Додон выступил с четкой пророссийской и евразийской политической повесткой дня, отдавая приоритет более интенсивному сотрудничеству с Россией и Евразийским экономическим союзом (ЕАЭС) над интеграцией с ЕС. Эта политическая позиция обеспечила ему победу на выборах 2016 года, где он набрал 52,11% голосов. Однако эти выборы 2020 года переломили ситуацию в пользу лидера Партии действий и солидарности Майи Санду и ее электората. Хотя Майя Санду превзошла своего главного соперника президента Додона со значительным отрывом в первом туре выборов, опросы были довольно неопределенными в отношении окончательного результата во втором туре, и победа любого из кандидатов была почти одинаково

во вероятной. Например, за несколько дней до второго тура выборов данные опросов показали, что 41,4% избирателей проголосовали бы за действующего президента Игоря Додона, а 40,5% были бы готовы проголосовать за его оппонента Майю Санду [Sputnik.md, 2020]. Однако эти опросы проводились среди избирателей, проживающих в Молдове, в то время как молдаване, живущие за границей, не были опрошены, и в значительной степени повлияли на судьбу выборов.

В Молдове очень большое количество

Figure 1a. Results of the second round of election 2016
Рисунок 1а. Итоги второго тура выборов 2016 г.

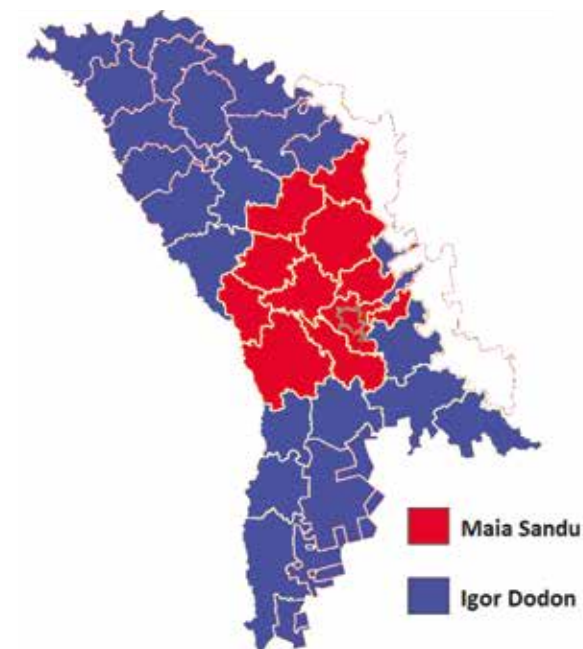
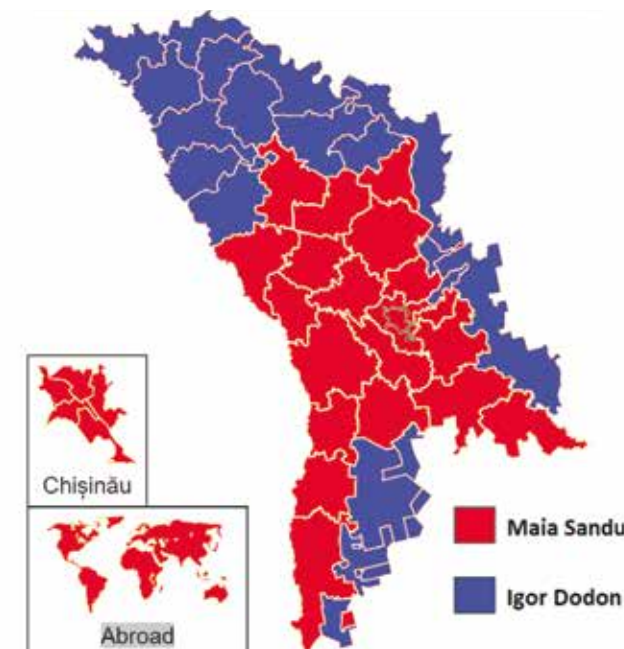

Figure 1b. Results of the second round of election 2020
Рисунок 1б. Итоги второго тура выборов 2020 г.

Source: Central Electoral Committee of Moldova, 2020.
Источник: ЦИК Молдовы, 2020 г.

2016, the results of the election show that the main ethnic and socio-cultural division of the electorate is still present. The incumbent president Igor Dodon is very popular among Russian-speaking Slavic minorities and Gagauz people. The electoral data from the districts of Moldova clearly reflects the electoral preferences of Moldovans. Thus, President Dodon got majority of the votes in the Administrative-Territorial Units of the Left Bank of the Dniester, also known as Autonomous region of Transnistria, getting 71.9% of the votes. In the Autonomous Territorial Unit of Gagauzia, President Dodon received a whopping 94.6% of the votes. He also won with significant margins in most of the Northern Moldova, where people traditionally support pro-Russian candidates. Maia Sandu, on the other hand, is the most preferred candidate among ethnic Moldovans and those who support a pro-European political

MOLDOVANS LIVING ABROAD WERE THE ONES THAT AFFECTED TO A GREAT EXTENT THE FATE OF THE ELECTION

МОЛДАВАНЕ, ЖИВУЩИЕ ЗА ГРАНИЦЕЙ, И В ЗНАЧИТЕЛЬНОЙ СТЕПЕНИ ПОВЛИЯЛИ НА СУДЬБУ ВЫБОРОВ

граждан постоянно проживает за границей. Около 250 тысяч избирателей с молдавскими паспортами проживают в странах ЕС, России и других местах [Locals.md, 2020]. Общее количество молдаван, проводящих большую часть времени за границей, может варьироваться от 300 тысяч до одного миллиона человек. Молдова во многом полагается на свою рабочую силу за рубежом, которая обеспечивает до 16% ВВП страны, что делает ее десятой страной в мире по соотношению денежных переводов к ВВП [данные Всемирного банка, 2020].

Как и на предыдущих президентских выборах 2016 года, результаты выборов показывают, что основное этническое и социокультурное разделение электората сохраняется. Действующий президент Игорь Додон очень популярен среди русскоязычных славянских меньшинств и гагаузов. Данные о выборах в

media.publika.md

agenda. Therefore, the densely populated central district of Moldova, populated mostly by ethnic Moldovans, as well as the capital city of Chisinau voted for her by great margins. The votes of Moldovan citizens living abroad greatly helped Maia Sandu to win the second round of the election. Most of the embassies of Moldova in western countries have registered victory of the oppositional candidate Maia Sandu by margins higher than 90% [CEC, 2020]. On the other hand, President Igor Dodon received a majority of the votes among Moldovans living in Russia and other post-Soviet states.

Compared to the previous election of 2016, the popularity of Maia Sandu clearly increased and some of the districts that solidly supported President Dodon voted for Maia Sandu in the election of 2020. Since the two candidates clearly represented two opposed views regarding the country's future, the election data manifests a lean towards the European future of Moldova. In total, Maia Sandu managed to flip nine districts in her favor that

THE RESULTS OF THE ELECTION SHOW THAT THE MAIN ETHNIC AND SOCIO-CULTURAL DIVISION OF THE ELECTORATE IS STILL PRESENT

РЕЗУЛЬТАТЫ ВЫБОРОВ ПОКАЗЫВАЮТ, ЧТО ОСНОВНОЕ ЭТНИЧЕСКОЕ И СОЦИОКУЛЬТУРНОЕ РАЗДЕЛЕНИЕ ЭЛЕКТОРАТА СОХРАНЯЕТСЯ

округах Молдовы четко отражают электоральные предпочтения молдаван. Так, например, Президент Додон очень популярен в административно-территориальных единицах Левобережья Днестра, также известного как Приднестровье, где он набрал 71,9% голосов. В автономно-территориальном образовании Гагаузия президент Додон получил 94,6% голосов. Он также выиграл со значительным отрывом в большей части Северной Молдовы, где люди традиционно поддерживают пророссийских кандидатов. Майя Санду, с другой стороны, является наиболее предпочтительным кандидатом среди этнических молдаван и тех, кто поддерживает проевропейскую политическую повестку. Например, густонаселенные центральные районы Молдовы, где проживают преимущественно этнические молдаване, а также столица Кишинев проголосовали за нее с большим отрывом. Голоса граждан Молдовы, проживающих за рубежом, очень помогли Майе Санду победить во втором

had voted for incumbent President Dodon in 2016, which means that during the last four years, the political preferences of Moldovans shifted towards the pro-European vector of development. Although presidential powers of Moldova are balanced by a significant role of the parliament, the President of Moldova can still determine to a great extent the internal as well as foreign policy of the country. In this light, in the next four years, we can expect an active engagement of Moldova in the process of European integration and decline in its political interaction with the Eurasian Economic Union (EAEU), where Moldova currently has an observer status. In one of her interviews right after the second round of the election, Maia Sandu already declared that she was going to put efforts to make Russia withdraw its troops from Transnistria by peaceful means [Newsmaker.md, 21.11.2020]. At the same time, during her meeting with the Russian Ambassador to Moldova Oleg Vasnetsov, the newly elected President of Moldova mentioned that she would take steps to have positive, pragmatic and predictable relations with the Russian

туре выборов. Большинство посольств Молдовы в западных странах зарегистрировали победу оппозиционного кандидата Майи Санду с отрывом более чем 90% [ЦИК, 2020]. С другой стороны, президент Игорь Додон получил большинство голосов среди молдаван, проживающих в России и других постсоветских государствах.

По сравнению с предыдущими выборами 2016 года популярность Майи Санду явно возросла, и некоторые из районов Молдовы, которые твердо поддержали президента Додона, проголосовали за Майю Санду на выборах 2020 года. Поскольку два кандидата явно представляли два противоположных взгляда на будущее страны, данные выборов 2020 демонстрируют склонность к европейскому будущему Молдовы. Всего Майе Санду удалось обратить в свою пользу девять районов, голосовавших за действующего президента Додона в 2016 году, а это означает, что за последние четыре года политические предпочтения молдаван сместились в сторону проевропейского вектора разви-

gov.md

Federation based on mutual respect and pragmatism [Moldova-suverana.md, 2020].

The presidential term of the President-elect of Moldova Maia Sandu, will probably give impetus to revitalization of the Eastern Partnership initiative, which will encourage other member states to accelerate the process. When it comes to cooperation with the EAEU, Moldova will most probably suspend its observer status sought by incumbent President Dodon. However, this would not mean suspension of economic cooperation of Moldova with the EAEU member-states.

References:

1. Central Electoral Committee of the Republic of Moldova (2016). Results of round II. Retrieved from https://a.cec.md/storage/old_site_files/r/procese-verbale/prezidentiale-t2-2016/. Accessed on 23.11.2020.
2. Central Electoral Committee of the Republic of Moldova (2020). Results of round II. Retrieved from <https://a.cec.md/ro/rezultate-alegeri-turul-ii-7696.html>. Accessed on 23.11.2020.
3. Diez.md (2020). When could the inauguration of Maia Sandu in the position of President of the Republic of Moldova take place. Retrieved from <https://diez.md/2020/11/16/cand-ar-putea-avea-loc-inaugurarea-maiei-sandu-in-functia-de-presedinta-a-republicii-moldova/>. Accessed on 23.11.2020.
4. Locals.md (2020). 500,000 electors of Moldova live in other countries and Transnistria. Retrieved from <https://locals.md/2020/czifra-dnya-skolko-moldavskih-izbiratelej-zhivut-za-granciej/>. Accessed on 23.11.2020.
5. Moldova-suverana.md (2020). Sandu, in the interview with Vasnetsov: developing good relations with Russia. Retrieved from http://moldova-suverana.md/article/sandu-la-intrevederea-cu-vasnetov-sa-dezvoltam-relatii-bune-cu-rusia_35248. Accessed on 28.11.2020.
6. Newsmaker.md (2020). Maia Sandu militates for the withdrawal of Russian soldiers from Transnistria: state warns conflict will thaw. Retrieved from <https://newsmaker.md/ro/maia-sandu-militeaza-pentru-retragerea-militarilor-rusi-din-transnistria-duma-de-stat-avertizeaza-conflictul-se-va-dezgheta/>. Accessed on 28.11.2020.
7. Rador.ro (2020). Congratulations to Maia Sandu for her election as Pres-

DURING THE LAST FOUR YEARS, THE POLITICAL PREFERENCES OF MOLDOVANS SHIFTED TOWARDS THE PRO-EUROPEAN VECTOR OF DEVELOPMENT

ЧТО ЗА ПОСЛЕДНИЕ ЧЕТЫРЕ ГОДА ПОЛИТИЧЕСКИЕ ПРЕДПОЧТЕНИЯ МОЛДАВАН СМЕСТИЛИСЬ В СТОРОНУ ПРОЕВРОПЕЙСКОГО ВЕКТОРА РАЗВИТИЯ

тия. Хотя президентские полномочия Молдовы уравниваются значительной ролью парламента, президент Молдовы все еще может в значительной степени определять внутреннюю, а также внешнюю политику страны. В этом свете в ближайшие четыре года можно ожидать активного вовлечения Молдовы в процесс европейской интеграции и снижения ее политического взаимодействия с Евразийским экономическим союзом (ЕАЭС), где Молдова в настоящее время имеет статус наблюдателя. В одном из своих интервью сразу после второго тура выборов Майи Санду уже заявила, что намерена приложить усилия, чтобы заставить Россию вывести свои войска из Приднестровья мирным путем [Newsmaker.md, 21.11.2020]. В то же время новоизбранный президент Молдовы не стала занимать анти-российской позиции и заявила, что попытается установить отношения с Россией на основе взаимного уважения и прагматизма [Moldova-suverana.md, 2020].

Новый срок полномочий избранного президента Молдовы Майи Санду, вероятно, даст толчок к активизации инициативы «Восточное партнерство», что побудит другие государства-члены ускорить этот процесс. Что касается сотрудничества с ЕАЭС, Молдова, скорее всего, приостановит свой статус наблюдателя, которого добивался действующий президент Додон. Однако это не означает приостановки экономического сотрудничества Молдовы со странами-членами ЕАЭС.

Источники:

1. Центральная избирательная комиссия Республики Молдова (2016). Результаты II тура. Доступно по адресу: https://a.cec.md/storage/old_site_files/r/procese-verbale/prezidentiale-t2-2016/. Дата обращения: 23.11.2020.

ident of the Republic of Moldova. Retrieved from <http://www.rador.ro/2020/11/16/felicitari-pentru-maia-sandu-pentru-alegerea-in-functia-de-presedinte-al-republicii-moldova/>. Accessed on 25.11.2020.

8. Sputnik.md (2020). Poll: Sandu or Dodon? Who has a better chance of victory? Retrieved from <https://sputnik.md/politics/20201109/32379258/Sondaj-Dodon-Sandu.html>. Accessed on 25.11.2020.
9. World Bank data (2020). Personal remittances, received (% of GDP). Retrieved from <https://data.worldbank.org/indicator/BX.TRF.PWKR.DT.GD.ZS>. Accessed on 25.11.2020.
2. Центральная избирательная комиссия Республики Молдова (2020). Результаты II тура. Доступно по адресу: <https://a.cec.md/ro/rezultate-alegeri-turul-ii-7696.html>. Дата обращения: 23.11.2020.
3. Diez.md (2020). Когда может состояться инаугурация Майи Санду в должности Президента Республики Молдова? Retrieved from <https://diez.md/2020/11/16/cand-ar-putea-avea-loc-inaugurarea-maiei-sandu-in-functia-de-presedinta-a-republicii-moldova/>. Дата обращения: 23.11.2020.
4. Locals.md (2020). 500 000 избирателей Молдовы проживают в других странах и Приднестровье. Доступно по адресу: <https://locals.md/2020/czifra-dnya-skolko-moldavskih-izbiratelej-zhivut-za-granciej/>. Дата обращения: 23.11.2020.

5. Moldova-suverana.md (2020). Санду в интервью Васнецову: развивая хорошие отношения с Россией. Доступно по адресу: http://moldova-suverana.md/article/sandu-la-intrevederea-cu-vasnetov-sa-dezvoltam-relatii-bune-cu-rusia_35248. Дата обращения: 28.11.2020.
6. Newsmaker.md (2020). Майя Санду выступает за вывод российских солдат из Приднестровья. Государственная Дума предупреждает, что конфликт будет таять. Доступно по адресу: <https://newsmaker.md/ro/maia-sandu-militeaza-pentru-retragerea-militarilor-rusi-din-transnistria-duma-de-stat-avertizeaza-conflictul-se-va-dezgheta/>. Дата обращения: 28.11.2020.
7. Rador.ro (2020). Поздравляем Майю Санду с избранием Президентом Республики Молдова. Доступно по адресу: <http://www.rador.ro/2020/11/16/felicitari-pentru-maia-sandu-pentru-alegerea-in-functia-de-presedinte-al-republicii-moldova/>. Дата обращения: 25.11.2020.
8. Sputnik.md (2020). Опрос: Санду или Додон? У кого больше шансов на победу? Доступно по адресу: <https://sputnik.md/politics/20201109/32379258/Sondaj-Dodon-Sandu.html>. Дата обращения: 25.11.2020.
9. Данные Всемирного банка (2020). Полученные личные переводы (% ВВП). Доступно по адресу: <https://data.worldbank.org/indicator/BX.TRF.PWKR.DT.GD.ZS>. Дата обращения: 25.11.2020.

phototass3.cdnvideo.ru

RECENT DEVELOPMENTS ON THE IRANIAN NUCLEAR AGREEMENT

ZHULDYZ KANAPIYANOVA

INDEPENDENT
RESEARCHER

НЕЗАВИСИМЫЙ
ИССЛЕДОВАТЕЛЬ

ПОСЛЕДНИЕ СОБЫТИЯ ПО ИРАНСКОМУ ЯДЕР- НОМУ СОГЛАШЕНИЮ

Iranian nuclear program began in the 1950s in the framework of the United States of America's (USA) "Atom for Peace" program. With the 1979 Iranian revolution, USA's support was halted and Islamic Republic of Iran (IRI) continued to develop its nuclear program itself. However, since the Iranian nuclear program was assumed to be the production of nuclear weapons by the West, particularly the USA and the European Union (EU), various negotiations were held until 2015 and sanctions were imposed on the Tehran administration for many years. On 14 July 2015, a comprehensive 25-year nuclear agreement, which was called as "Joint Comprehensive Plan of Action" (JCPOA) was signed between Iran and the permanent members of the United Nations Security Council (UNSC) (USA, Russian Federation, the United Kingdom, France, and China,) and Germany, shortly P5+1, which stated that "Iran's nuclear program would be exclusively peaceful" [Europarl.europa.eu, 2015]. More than five years have passed since the entry into force of the JCPOA to resolve the situation around the Iranian nuclear program. The embargo on supplies to Iran, as well as exports from that country, of conventional weapons

MORE THAN FIVE YEARS HAVE PASSED SINCE THE ENTRY INTO FORCE OF THE JCPOA TO RESOLVE THE SITUATION AROUND THE IRANIAN NUCLEAR PROGRAM

РОВНО ПЯТЬ ЛЕТ ПРОШЛО С МОМЕНТА ВСТУПЛЕНИЯ В СИЛУ СВПД ДЛЯ УРЕГУЛИРОВАНИЯ СИТУАЦИИ ВОКРУГ ИРАНСКОЙ ЯДЕРНОЙ ПРОГРАММЫ

Иранская ядерная программа началась в 1950-х годах в рамках программы Соединенных Штатов Америки (США) «Атом для мира». После иранской революции 1979 года поддержка США была остановлена и Исламская Республика Иран (ИРИ) продолжила развивать свою ядерную программу. Однако, Западом, в частности США и Европейским союзом (ЕС) предполагалось, что иранская ядерная программа связана с производством ядерного оружия и на фоне этого до 2015 года велись различные переговоры и на протяжении многих лет были введены санкции против Тегерана. 14 июля 2015 года между Ираном и постоянными членами Совета Безопасности Организации Объединенных Наций (СБ ООН) (США, Российская Федерация, Великобритания, Франция и Китай, P5 + 1) и Германией было подписано всеобъемлющее 25-летнее ядерное соглашение, которое называлось «Совместный всеобъемлющий план действий» (СВПД), в котором говорилось, что «ядерная программа Ирана будет исключительно мирной» [Europarl.europa.eu, 2015]. Ровно пять лет прошло с момента вступления в силу СВПД для урегулирования ситуации во-

expired on October 18 [Karimi, 2020]. Previously, "direct or indirect supply, sale or transfer to Iran or for use in Iran of battle tanks, armored combat vehicles, large-caliber artillery systems, combat aircraft, combat helicopters, warships, missiles or missile systems" was possible only with the permission of the UNSC in each case [UN.org, 2010]. De facto, Iran was under a full arms embargo. These restrictions became part of Iran's voluntary commitments for the early completion of negotiations on the conclusion of the JCPOA.

On October 14, President of Iran Hassan Rouhani congratulated the country's population on the imminent lifting of the arms embargo and said: "For those who doubt what the nuclear deal has brought us, this is one of its results. Starting from Sunday, we will be able to sell weapons to whoever we want and buy from whoever we want" [Mehdi, 2020]. Tehran does not hide that it is interested in the supply of weapons, primarily from countries that have made a key contribution to the preservation of the JCPOA after the USA withdrew from it in 2018. There is a need to remind that the agreement which was made during in Barack Obama's administration term was repeatedly criticized by newly elected Presi-

круг иранской ядерной программы. Эмбарго на поставки в Иран, а также экспорт из этой страны обычных вооружений истекло 18 октября [Karimi, 2020]. Ранее «прямые или косвенные поставки, продажа или передача в Иран или для использования в Иране боевых танков, бронированных боевых машин, крупно калиберных артиллерийских систем, боевых самолетов, боевых вертолетов, боевых кораблей, ракет или ракетных систем» были возможны только с разрешения СБ ООН в каждом конкретном случае. Де-факто, Иран находился под полным эмбарго на поставки оружия. Эти ограничения стали частью добровольных обязательств Ирана по скорейшему завершению переговоров о заключении СВПД.

14 октября президент Ирана Хасан Роухани поздравил страну с предстоящей отменой эмбарго на поставки оружия и заявил: «Для тех, кто сомневается в том, что принесла нам ядерная сделка, это один из ее результатов. Начиная с воскресенья, мы сможем продавать оружие кому захотим и покупать у кого захотим» [Мехди, 2020]. Тегеран не скрывает, что заинтересован в поставках оружия, в первую очередь из стран, которые внесли ключевой

dent Donald Trump in 2017. President Trump, who considered it as the worst agreement of history, declared that the USA had left the agreement on 8 May 2018 and anti-Iranian sanctions were restored in November, including a ban on the purchase of oil. The decision of the USA was met with disappointment by Iran and the other members of the P5+1, who stated that they would endeavor to maintain the deal without USA participation [Nti.org, 2020]. Mona Makram-Ebeid, a Former Member of Egypt's Parliament, Professor of Political Science at the American University in Cairo said that Tehran is a major threat in the region, especially because of its support for Hamas in neighboring Gaza, but expressed why the negotiations that Obama started were rejected by Trump so much [Marx, 2020].

In August, the United States submitted to the UNSC an extension of the restrictions "until the Council decides otherwise". During the voting, the document did not receive the required number of votes: only the USA and the Dominican Republic voted for it, Russia and China opposed it, and countries like, France, the United Kingdom (UK), Belgium, Germany, Vietnam, South Africa, Indonesia, Niger, Saint Vincent and the Grenadines, Tunisia and Estonia abstained [UN.org, 2020]. In this case, it

вклад в сохранение СВПД после выхода США из него в 2018 году. Напомним, что соглашение, достигнутое в течение срока администрации Барака Обамы, неоднократно подвергалось критике со стороны новоизбранного президента Дональда Трампа в 2017 году. Президент Трамп, который считал это худшим соглашением в истории, заявил, что США вышла из соглашения 8 мая 2018 года и в ноябре были восстановлены анти-иранские санкции, включая запрет на покупку нефти. Решение США было встречено Ираном и другими членами P5 + 1 разочарованием, которые заявили, что будут стремиться сохранить сделку без участия США [Nti.org, 2020]. Мона Макрам-Эбейд, бывший член парламента Египта, профессор политологии Американского университета в Каире, сказала, что Тегеран представляет серьезную угрозу в регионе, особенно из-за его поддержки ХАМАС в соседней Газе, но выразила, почему переговоры, начатые Обамой, были так сильно отвергнуты Трампом [Маркс, 2020].

В августе Соединенные Штаты представили в СБ ООН продление ограничений «до тех пор, пока Совет не примет иного решения». Во время голосования документ не получил необходимого количества голосов: только

can be said that the votes of European countries are very effective in the decision taken. The UK, France and Germany all agreed with USA's concerns about Iran's ability to buy weapons. But, being parties of the nuclear deal, they knew that the extension of the arms embargo would mean the end of the agreement. IRI has warned that if the resolution is adopted, they will withdraw from the JCPOA. For EU countries, Iran's exit from the JCPOA means that it may pose a greater danger by not fulfilling all the terms of the deal. According to the agreement, Iran had to restructure the reactor in Arak for conducting nuclear research for peaceful purposes and compliance with uranium enrichment limits to a level of not more than 3.67%. If Iran reaches more than this level of uranium enrichment capacity, it will get the chance to make nuclear weapons and it will create more danger to the world.

Just a few days after the vote, the United States tried to take revenge. Secretary of State Michael Pompeo personally handed the UN Security Council chairman a letter informing him of the initiation of a "snapback" (a quick return to the previous stage of something) - as the United States calls the return of UN sanctions against Iran [Johnson, 2020]. This procedure is provided for in the JCPOA: if a party of the deal insists on returning the restrictions, then the sanctions are either automatically returned after 30 days or a resolution is passed to the Security Council to vote on extending the regime without sanctions [State.gov, 2020]. However, given the USA's withdrawal from the JCPOA, their appeal was not satisfied and 13 of the 15 Security Council countries opposed it. Even the traditional USA ally, the UK, in the person of Deputy Permanent Representative James Ruskoj, indicated that the "launch of the snapback" at the moment would be incompatible with

ON OCTOBER 14, PRESIDENT OF IRAN HASSAN ROUHANI CONGRATULATED THE COUNTRY'S POPULATION ON THE IMMINENT LIFTING OF THE ARMS EMBARGO AND SAID: "FOR THOSE WHO DOUBT WHAT THE NUCLEAR DEAL HAS BROUGHT US, THIS IS ONE OF ITS RESULTS. STARTING FROM SUNDAY, WE WILL BE ABLE TO SELL WEAPONS TO WHOEVER WE WANT AND BUY FROM WHOEVER WE WANT"

14 ОКТЯБРЯ ПРЕЗИДЕНТ ИРАНА ХАСАН РОУХАНИ ПОЗДРАВИЛ СТАРУ С ПРЕДСТОЯЩЕЙ ОТМЕНОЙ ЭМБАРГО НА ПОСТАВКИ ОРУЖИЯ И ЗАВИЛ: «ДЛЯ ТЕХ, КТО СОМНЕВАЕТСЯ В ТОМ, ЧТО ПРИНЕСЛА НАМ ЯДЕРНАЯ СДЕЛКА, ЭТО ОДИН ИЗ ЕЕ РЕЗУЛЬТАТОВ. НАЧИНАЯ С ВОСКРЕСЕНЬЯ, МЫ СМОЖЕМ ПРОДАВАТЬ ОРУЖИЕ КОМУ ЗАХОТИМ И ПОКУПАТЬ У КОГО ЗАХОТИМ»

США и Доминиканская Республика проголосовали за него, Россия и Китай выступили против него, а такие страны, как Франция, Великобритания, Бельгия, Германия, Вьетнам, Южная Африка, Индонезия, Нигерия, Сент-Винсент и Гренадины, Тунис и Эстония воздержались [UN.org, 2020]. В этом случае можно сказать, что голоса европейских стран очень эффективны при принятии решения. Великобритания, Франция и Германия согласились с обеспокоенностью США по поводу способности Ирана покупать оружие. Однако, будучи участниками ядерной сделки, они знали, что продление эмбарго на поставки оружия будет означать конец соглашения. ИРИ предупредила, что если резолюция будет принята, они выйдут из СВПД. Для стран ЕС выход Ирана из СВПД означает, что он может представлять большую опасность, из-за невыполнения всех условий сделки. Согласно соглашению, Иран должен был реструктурировать реактор в Араке для проведения ядерных исследований в мирных целях и соблюдения пределов обогащения урана до уровня не более 3,67%. Если Иран достигнет большего, чем этот уровень мощностей по обогащению урана, то получит шанс сделать ядерное оружие, и это создаст больше опасности для мира.

Буквально через несколько дней после голосования США попытались взять реванш. Госсекретарь Майкл Помпео лично вручил председателю Совета Безопасности ООН письмо, информирующее его о начале «снапбэка» (быстрого возвращения к прежней стадии чего-то) - как США называют возвращение санкций ООН против Ирана [Johnson, 2020]. Эта процедура предусмотрена в СВПД: если сторона сделки настаивает на повторном включении ограничений, то санкции либо автомати-

the overall efforts to preserve the Iranian nuclear deal" [Weller, 2020]. Tehran viewed the incident as a "historic defeat" for Washington [Motamedi, 2020]. In this case, the USA has further strengthened Iran's hand with the exit from the JCPOA in 2018 and Iran seems to have gotten what it wants.

Nevertheless, realizing that the chances of their support in the UN Security Council tend to zero, on September 21, the United States imposed sanctions for the sale of weapons to Iran at the national level. President Donald Trump has signed a restrictive decree on those who will be involved in the supply of Iran with "nuclear technology, ballistic missile [production] technology and conventional weapons" [Whitehouse.gov, 2020]. According to most experts like Ebeid, the reintroduction of USA sanctions will not be effective in solving the problems under Iran's nuclear program [Marx, 2020].

Joseph Biden won the presidential elections held in the USA on 3 November 2020. New elected President Joseph Biden is in favor of maintaining the "nuclear deal" with Iran and believes that the US should get the authorities of this country to return to its terms. Ac-

чески возвращаются через 30 дней, либо в Совет Безопасности передается резолюция о голосовании по продлению режима без санкций. Однако, учитывая выход США из СВПД, их призыв не был удовлетворен, и 13 из 15 стран Совета Безопасности выступили против него. Даже традиционный союзник США, Великобритания, в лице заместителя постоянного представителя Джеймса Руского, указал, что «запуск *снапбэка* на данный момент был бы несовместим с общими усилиями по сохранению иранской ядерной сделки» [Веллер, 2020]. Тегеран расценил случившееся как «историческое поражение» Вашингтона [Motamedi, 2020]. В этом случае США еще больше укрепили позиции Ирана с выходом из СВПД в 2018 году, и Иран, похоже, получил то, что хотел.

Тем не менее, осозная, что шансы на их поддержку в Совете Безопасности ООН, стремятся к нулю, 21 сентября США ввели санкции Ирану за продажу оружия на национальном уровне. Президент США Дональд Трамп подписал ограничительный указ о тех, кто будет участвовать в поставках Ирану «ядерных технологий, техноло-

cording to Biden, as a result of the Trump administration's policies, the United States "lost their positions" in the Middle East and "lost the support of its allies" [Karpov & Medvedeva, 2020]. Judging by these statements, Biden will do his best to strengthen the current Iranian nuclear deal. Since Biden won the USA's elections, it can be assumed that the USA policy towards Iran will be more moderate and will develop positively.

References:

1. Europarl.europa.eu (2015). Joint Comprehensive Plan of Action. Retrieved from <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/122460/full-text-of-the-iran-nuclear-deal.pdf>. Accessed on 03.11.2020.
2. Karimi Nasser (2020). UN Arms Embargo on Iran Expires. Retrieved from <https://www.defensenews.com/global/mideast-africa/2020/10/19/un-arms-embargo-on-iran-expires/>. Accessed on 03.11.2020.
3. Karpov Alexander, Medvedeva Alena (2020). Space Rhetoric: What Trump Promised to do in case of his Victory in the Presidential Election. Retrieved from <https://russian.rt.com/world/article/777902-trump-obeschaniya-pobeda-vybory>. Accessed on 03.11.2020.
4. Larry Johnson (2020). Pompeo's Attempt to "Snapback" UN Security Council Sanctions on Iran—"Cut That Out!". Retrieved from <https://opiniojuris.org/2020/08/21/pompeos-attempt-to-snapback-un-security-council-sanctions-on-iran-cut-that-out/>. Accessed on 03.11.2020.
5. Marx Willem (2020). US-Iran Relations at a Crucial Crossroad as Nuclear Deal Hangs on Election Outcome. Retrieved from <https://www.nbcnews.com/news/world/iran-nuclear-deal-future-n1240457>. Accessed on 03.11.2020.
6. Mehdi Siyed Zafar (2020). Iran Plots Course After End of 13-year Arms Embargo. Retrieved from <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/iran-plots-course-after-end-of-13-year-arms-embargo/2011451>. Accessed on 03.11.2020.
7. Motamedi Maziar (2020). Conventional Arms Embargo on Iran Set to End: What's Next?. Retrieved from <https://newsdeal.in/conventional-arms-embargo-on-iran-set-to-end-whats-next-middle-east>. Accessed on 03.11.2020.
8. Newsylist.com (2020). Trump Predicted a Call From Nine Seconds after Re-election. Retrieved from <https://www.newsylist.com/tag/tehran/>. Accessed on 03.11.2020.
9. Nti.org (2020). Iran's Nuclear Program Timeline. Retrieved from <https://www.nti.org/learn/countries/iran/nuclear/>. Accessed on 03.11.2020.
10. State.gov (2020). The Return of UN Sanc-

IN THIS CASE, THE USA HAS FURTHER STRENGTHENED IRAN'S HAND WITH THE EXIT FROM THE JCPOA IN 2018 AND IRAN SEEMS TO HAVE GOTTEN WHAT IT WANTS

В ЭТОМ СЛУЧАЕ США ЕЩЕ БОЛЬШЕ УКРЕПИЛИ ПОЗИЦИИ ИРАНА С ВЫХОДОМ ИЗ СВПД В 2018 ГОДУ, И ИРАН, ПОХОЖЕ, ПОЛУЧИЛ ТО, ЧТО ХОТЕЛ

гий баллистических ракет и обычных вооружений» [Newsylist.com, 2020 год]. По мнению большинства экспертов, таких как Эбейд, возобновление санкций США не будет эффективным в решении проблем в рамках иранской ядерной программы [Маркс, 2020].

Джозеф Байден победил на президентских выборах, состоявшихся в США 3 ноября 2020 года. Новоизбранный Президент Джозеф Байден выступает за сохранение «ядерной сделки» с Ираном и считает, что США должны заставить власти этой страны вернуться к своим условиям. По словам Байдена, в результате политики администрации Трампа Соединенные Штаты «потеряли свои позиции» на Ближнем Востоке и «потеряли поддержку своих союзников» [Карпов & Медведева, 2020]. Судя по этим заявлениям, Байден сделает все возможное для укрепления нынешней иранской ядерной сделки. Можно предположить, что при президентстве Байдена, насколько разными потенциально могут быть отношения США с Ираном. Поскольку Байден выиграл выборы в США, можно предположить, что политика США в отношении Ирана будет более умеренной и будет развиваться позитивно.

Источники:

1. Веллер Марк (2020). Ядерная сделка с Ираном: почему санкции США против Ирана могут потерпеть неудачу. Доступен по адресу: https://www.bbc.com/news/world-middle-east-53984818?intlink_from_url=&link_location=live-reporting-story. Дата обращения: 03.11.2020.
2. Белый дом (2020). Заявление президента о новых ограничениях на цели Ирана в отношении ядерного оружия, баллистических ракет и обычных вооружений. Доступен по адресу: <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/statement-president-regarding-new-restrictions-irans-nuclear-ballistic-missile-conventional-weapons-pursuits/>. Дата обращения: 03.11.2020.
3. Nti.org (2020). Иранская ядерная про-

- tions on the Islamic Republic of Iran. Retrieved from <https://www.state.gov/the-return-of-un-sanctions-on-the-islamic-republic-of-iran/>. Accessed on 14.12.2020.
11. UN.org (2020). Security Council Announces Failure to Adopt Text on Iran Sanctions by 2 Against, 2 in Favour, 11 Abstentions. Retrieved from <https://www.un.org/press/en/2020/sc14277.doc.htm>. Accessed on 03.11.2020.
 12. UN.org (2020). United Nations Security Council, S/RES/1929 (2010). Retrieved from <https://www.un.org/securitycouncil/s/res/1929-%282010%29>. Accessed on 14.12.2020.
 13. Weller Mark (2020). Iran Nuclear Deal: Why US "Snapback" Sanctions on Iran Could Fail. Retrieved from https://www.bbc.com/news/world-middle-east-53984818?intlink_from_url=&link_location=live-reporting-story. Accessed on 03.11.2020.
 14. Whitehouse.gov (2020). Statement by the President Regarding New Restrictions on Iran's Nuclear, Ballistic Missile, and Conventional Weapons Pursuits. Retrieved from <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/statement-president-regarding-new-restrictions-irans-nuclear-ballistic-missile-conventional-weapons-pursuits/>. Accessed on 03.11.2020.

грамма. Доступен по адресу: <https://www.nti.org/learn/countries/iran/nuclear/>. Дата обращения: 03.11.2020.

4. Карими Нассер (2020). Эмбарго ООН на поставки оружия Ирану истекает. Доступен по адресу: <https://www.defensenews.com/global/mideast-africa/2020/10/19/un-arms-embargoes-on-iran-expires/>. Дата обращения: 03.11.2020.
5. Карпов Александр, Медведева Алена. (2020). Космическая риторика: что пообещал сделать Трамп в случае победы на президентских выборах. Доступен по адресу: <https://russian.rt.com/world/article/777902-trump-obeschaniya-pobeda-vybory>. Дата обращения: 03.11.2020.
6. Лэрри Джонсон (2020). Попытка Помпео «Snapback». Доступен по адресу: <https://opiniojuris.org/2020/08/21/pompeos-attempt-to-snapback-un-security-council-sanctions-on-iran-cut-that-out/>. Дата обращения: 03.11.2020.

org/2020/08/21/pompeos-attempt-to-snapback-un-security-council-sanctions-on-iran-cut-that-out/. Дата обращения: 03.11.2020.

7. Маркс Виллем (2020). Отношения США и Ирана на решающем перекрестке, поскольку ядерная сделка зависит от результатов выборов. Доступен по адресу: <https://www.nbcnews.com/news/world/iran-nuclear-deal-future-n1240457>. Дата обращения: 03.11.2020.
8. Мехди Сиед Зафар (2020). Иран наметил курс после окончания 13-летнего эмбарго на поставки оружия. Доступен по адресу: <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/iran-plots-course-after-end-of-13-year-arms-embargo/2011451>. Дата обращения: 03.11.2020.
9. Мотамеди Мазияр (2020). Эмбарго на поставки обычных вооружений Ирана прекращается: что дальше? Доступен по адресу: <https://newsdeal.in/conventional-arms-embargo-on-iran-set-to-end-whats-next-middle-east>. Дата обращения: 03.11.2020.
10. Europarl.europa.eu (2015). Совместный всеобъемлющий план действий. Доступен по адресу: <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/122460/full-text-of-the-iran-nuclear-deal.pdf>. Дата обращения: 03.11.2020.
11. UN.org (2020). Совет Безопасности объявил о неприятии текста о санкциях против Ирана: 2 человека против и 2 за, 11 Воздержавшихся. Доступен по адресу: <https://www.un.org/press/en/2020/sc14277.doc.htm>. Дата обращения: 03.11.2020.
12. UN.org (2020). Совет Безопасности ООН, S/RES/1929 (2010). Доступен по адресу: <https://www.un.org/securitycouncil/s/res/1929-%282010%29>. Дата обращения: 14.12.2020.
13. Newsylist.com (2020). Трамп предсказал, что звонок состоится через девять секунд после переизбрания. Доступен по адресу: <https://www.newsylist.com/tag/tehran/>. Дата обращения: 03.11.2020.
14. State.gov (2020). Возврат санкций ООН в отношении Исламской Республики Иран. Доступен по адресу: <https://www.state.gov/the-return-of-un-sanctions-on-the-islamic-republic-of-iran/>. Дата обращения: 14.12.2020.

ABAY KUNANBAYOĞLU'NUN KAZAKISTAN'IN MODERNLEŞME SÜRECİNDEKİ YERİ

SUAT BEYLUR

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
DEPUTY DIRECTOR

ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
ЗАМЕСТИТЕЛЬ ДИРЕКТОРА

АБАЙ КУНАНБАЙҰЛЫНЫҢ ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЖАҢҒЫРУ ҮРДІСІНДЕГІ ОРЫНЫ

Abay (İbrahim) Kunanbayoğlu'nun doğumunun üzerinden 175 yıl geçmiş olmasına rağmen Muhtar Avezov'un ifadesiyle "...onun (Abay'ın) sesi ve zamanının nefesi, bugün de halkının sesi ve nefesi olarak yankılanarak yeni bir dünya görüşüne dönüşüyor..." (Kibar, 2014). Bu satırların yazılışından günümüze

Абай (Ибрахим) Құнанбайұлының туғанынан 175 жыл өткеніне қарамастан, Мұхтар Әуезовтың айтқанындай «... оның (Абайдың) дауысы мен өз дәуіріндегі тынысы бүгінде өз халқының дауысы мен тынысы болып жаңа дүниетанымға айналуға ...» (Кибар, 2014). Осы жолдардың жазылғанына жарты ғасырдан астам уақыт өтсе де, Абайдың қазақ қоғамындағы рухани мұрасы жалғасты өсіп келеді. Осы кезеңде Тұңғыш Президент - Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың көшбасшылығында Қазақстан өзінің заттық және адами капиталы арқылы жедел өзгерістер мен жаңғыру үдерістерін бастан кешірді. Атқарушы құрамның сөйлеген сөздері мен саясатынан көрініп тұрғандай, Абай әрдайым өзінің ойлары және шығармаларымен рухани бағыт-бағдар ретінде қарастырылады. Бұл зерттеуде біз Абайдың қазіргі Қазақстанның жаңғыру немесе басқаша айтқанда модернизация жолындағы орны мен әсерін зерттеуге тырысамыз.

Жаңғыруды, әлеуметтік өзгерістердің теориясы ретінде оңтайландыру мен әлеуметтік өзгерістің нәтижесінде дәстүрліден жаңаға (жаңаға) көшу үрдісі ретінде анықтауға болады. Батыстан сырт қоғамдардағы модернизация бағытының өзгеру үдерістерін анықтайтын жаңғыру қоғамнан қоғамға қарай әр түрлі болып келеді. Ерте кезеңде Еуропа мен АҚШ-та құрылымдық, саяси, мәдени және әлеумет-

yarım asırdan fazla bir zaman geçmiş olmasına rağmen Kazak toplumundaki Abay'ın manevi mirası büyümeye devam etmektedir. Bu süre içerisinde Kazakistan, kurucu Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev'in önderliğinde, fiziksel ve beşeri sermayesiyle hızlı bir değişim ve dönüşüm süreci yaşamaktadır. Yönetici kadronun söylem ve politikalarından görüleceği üzere Abay, düşünceleri ve eserleriyle her daim manevi bir rehber olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmada, günümüz Kazakistan'ının çağdaşlaşma ya da diğer bir ifadeyle modernleşme çabalarındaki Abay'ın yerini ve etkisini incelemeye çalışacağız.

Bir sosyal değişim kuramı olarak modernleşme, en genel anlamıyla rasyonalleşme ve toplumsal farklılaşmanın bir sonucu olarak geleneksellikten modernliğe (yeni olana) geçiş süreci olarak ifade edilebilir. Batı dışı toplumlardaki çağdaşlaşma yönünde yaşanan değişim süreçlerini tanımlayan modernleşme, toplumdan topluma farklılık arz etmektedir. Erken dönemde Avrupa ve ABD'de fiziksel, siyasal, kültürel ve toplumsal boyutlarda yaşanan modernite gibi Batı dışı toplumlarda, özellikle 19. asrın ikinci yarısına rastlayan zaman diliminde Japon modernleşmesi, Türk modernleşmesi, Çin modernleşmesi ve Rus modernleşmesi gibi çok sayıda modernleşme örneklerinden bahsedilebilir (Yelken, 2000).

Bu bağlamda Kazak modernleşme çabalarının, 18. asrın başlarında Çar I. Petro ile başlayan Rus modernleşmesi ile yakından ilişkili olduğunu söylemek mümkündür. Zira Rus modernleşme süreciyle, Rusların Kazak bozkırlarındaki yayılması aynı döneme denk gelmektedir. 1847 yılında Kazak topraklarının tamamen Rus hâkimiyetine girmesiyle (Togan İ., 2010, s. 42) Çarlık Rusyası'nın Kazak topraklarındaki askeri ve siyasi olarak teşkilatlanması hız kazanmıştır. Bu süreç, daha önce Omsk ve Orenburg'da açılan Rus okullarının, 19. asrın sonlarına

ABAY (İBRAHİM) KUNANBAYOĞLU'NUN DOĞUMUNUN ÜZERİNDEN 175 YIL GEÇMİŞ OLMASINA RAĞMEN MUHTAR AVEZOV'UN İFADESİYLE "... ONUN (ABAY'IN) SESİ VE ZAMANININ NEFESİ, BUGÜN DE HALKININ SESİ VE NEFESİ OLARAK YANKILANARAK YENİ BİR DÜNYA GÖRÜŞÜNE DÖNÜŞÜYOR...

АБАЙДЫҢ (ИБРАХИМ) ҚҰНАНБАЙ-ҰЛЫНЫҢ ТУҒАНЫНАН 175 ЖЫЛ ӨТКЕНІНЕ ҚАРАМАСТАН, МҰХТАР ӘУЕЗОВТЫҢ АЙТҚАНЫНДАЙ «... ОНЫҢ (АБАЙДЫҢ) ДАУЫСЫ МЕН ӨЗ ДӘУІРІНДЕГІ ТЫНЫСЫ БҮГІНДЕ ӨЗ ХАЛҚЫНЫҢ ДАУЫСЫ МЕН ТЫНЫСЫ БОЛЫП ЖАҢА ДҮНИЕТАНЫМҒА АЙНАЛУДА ...

тік тұрғыдан жүзеге асқан модернизация батыстық емес қоғамдарда, әсіресе 19 ғасырдың екінші жартысында Жапон модернизациясы, түрік модернизациясы, қытай модернизациясы және ресей модернизациясы сияқты көптеген модернизация мысалдарын келтіруге болады (Желкен, 2000).

Осы тұрғыдан алғанда, қазақстандық модернизация талпыныстары XVIII ғасырдың басында Патша I Петр бастаған Ресей модернизациясымен тығыз байланысты деп айтуға болады. Себебі ресейлік модернизация үдерісі қазақ даласындағы ресейлік экспансиямен сәйкес келеді. 1847 жылы Ресейдің қазақ жерінде толық үстемдік етуімен (Тоган, 2010, 42-бет) Патшалық Ресейдің қазақ жеріндегі әскери-саяси ықпалы тез қарқынмен дамыды. Бұл үрдіс бұрын Омбы мен Орынборда ашылған орыс мектептері, 19 ғасырдың аяғында бүкіл Қазақстан жерлеріне таралды (Беннигсен және Лемерсиер, 1998). Қазақ жастарын ассимиляция мақсатында ескі үлгіде білім берген мектептерге қарсы ашылған бұл «заманауи» мектептер, сондай-ақ Шоқан Уәлиханов пен Ыбырай Алтынсарин сияқты әдебиет пен ағарту саласындағы зиялы қауымның қалыптасуына үлес қосты. Ол кезеңде, Абай бастаған алғашқы зиялы топ орыс тілін Батысқа ашылған маңызды құрал ретінде қарастырды. Әсіресе, кейінгі кезеңдегі қазақ зиялыларын тәрбиелеуде, орыс мектептеріне (қазақша-орысша) қарсы жадитшілдік қозғалыстың қазақ өкілдерінің жаңа әдіспен (usûl-i cedîd) ашқан білім беретін мектептердің маңызды орынға ие болғанын атап өткен жөн. XIX ғасырдағы қазақтардың модернизацияға талпынысындағы Ресейдің ықпалы туралы әңгімелейтін бұл бөлімде XIII ғасырға оралып, түріктердің (Алтын Орда) Ресей тарихына, мемлекеттік құрылымы мен дамуына әсерін еске түсіру

doğru bütün Kazakistan topraklarına yayılmasıyla devam etmiştir (Bennigsen ve Lemerrier, 1998). Kazak gençlerinin asimilasyonu hedefiyle eski usulde eğitim veren mekteplere karşı açılan bu "modern" okullar, yetiştirdiği, Şokan Valihanov ve İbray Altınсарын gibi isimlerle edebi ve fikri sahada bir aydın grubunun oluşmasına da hizmet etmiştir. Yaşadıkları dönem itibarıyla Abay dâhil bu ilk dönem aydın grubu Rus dilini, modern Batı'ya açılan önemli bir araç olarak görmüşlerdir. Özellikle, daha sonraki dönem Kazak aydınlarının yetişmesinde, Rus okullarına (Kazak-Rus) karşı, Cedit hareketinin Kazak temsilcilerinin açmış oldukları yeni usulde (usûl-i cedîd) eğitim veren mekteplerin önemli bir yerinin olduğunu da belirtmek gerekir. 19. asır Kazak modernleşme çabalarındaki Rus etkisinden bahsettiğimiz bu kısımda 13. asra geri dönüp Türkler'in (Altın Orda'nın) Rus tarihi, devlet yapılanması ve gelişimindeki etkilerini de (Kamalov, 2018) hatırlamakta fayda görülmektedir. Zira, Rus tarihi, Türkler olmaksızın anlaşılamayacağı gibi, Türk tarihi de Rus tarihinden bağımsız bir şekilde incelenebilir.

Tarih boyunca bütün toplumlarda görülen reform, değişim, çağdaşlaşma ve modernleşme çabaları, eğitim, siyaset, ekonomi ve din gibi bir kısım toplumsal kurumların zorladığı bir değişim süreci olarak ortaya çıkmıştır. Kazak çağdaşlaşma çabalarını da bu şekilde değerlendirmek lazım. Tavke Han döneminde örfi hukukla şer'i hukukun birleştirilmesiyle oluşturulan genel idare hukuku mahiyetindeki Jeti Jargı'ya (Yedi Yargı) giden süreci saymazsak Kazak çağdaşlaşmasını esas olarak dört dönemde inceleyebiliriz. Bunlardan ilki, 19. asrın ikinci yarısına denk gelen, Abay Kunanbayoğlu'nun, Şokan Valihanov'un ve İbray Altınсарын'ın ilk taşlarını koyduğu eğitim ve kültürel alanda değişim ve yenilenme arayışının hâkim olduğu dönemdir. İkincisi, Abay Ku-

ÖZELDE KAZAK, GENELDE TÜRK VE MÜSLÜMAN TOPLUMLARDAKİ GERİLEME VE TOPLUMSAL BOZULMANIN ÜZERİNDE DURAN ABAY'IN ŞİİR VE SÖZLERİNDE AÇIK VE ÇAĞIRAN BİR DEĞİŞİM VE ÇAĞI YAKALAMA ARZUSU GÖZE ÇARPMAKTADIR

НЕГІЗІНЕН ҚАЗАҚ, ЖАЛПЫ АЛҒАНДА ТҮРК ЖӘНЕ МҰСЫЛ-МАН ҚОҒАМДАРЫНДАҒЫ АРТҚА ШЕГІНУ ЖӘНЕ ЖӘНЕ СОЦИАЛДЫҚ ДЕГРАДАЦИЯҒА МӘН БЕРГЕН АБАЙДЫҢ ПОЭМАЛАРЫ МЕН СӨЗДЕРІНДЕ ӨЗГЕРІС ШАҒЫНА ДЕГЕН ТІЛЕК КӨРІНЕДІ

пайдалы болады (Камалов, 2018). Өйткені Ресей тарихын түріктерсіз, түрік тарихын орыс тарихынан тәуелсіз зерттеу мүмкін емес.

Тарих бойынша барлық қоғамдарда байқалған реформалар, өзгерістер, модернизация және модернизацияға талпыныс, білім, саясат, экономика және дін сияқты кейбір әлеуметтік институттар мәжбүрленген өзгерістер үдерісі ретінде пайда болды. Қазақтардың модернизацияға талпыну әрекеттерін осылай бағалау керек. Егер Тәуке хан кезеңінде әдет-ғұрып құқығы мен діни құқықты біріктіру арқылы қалыптасқан жалпы әкімшілік құқық болып саналатын Жеті жарғыға баратын үдерісті санамасақ, қазақ модернизациясын негізінен төрт кезеңде қарастыра аламыз. Бұлардың біріншісі, XIX ғасырдың екінші жартысына сәйкес келетін Абай Құнанбайұлы, Шоқан Уәлиханов және Ыбырай Алтынсардер алғашқы ірге тасын қалаған білім мен мәдениет саласындағы өзгерістер мен жаңару ізденісі басым болған кезең. Екінші кезең, Абай Құнанбайұлын рухани жетекші ретінде көрген және сонымен бірге Еділ-Орал аймағындағы Абдуннасир Курсави және Шехабеттин Маржани сияқты жадитшілерден әсер алған Әлихан Бөкейханов, Ахмет Байтұрсынұлы, Мағжан Жұмабай, Міржақып Дулатов, Мұқаметжан Сералин және Мұстафа Шокай сияқты зиялылардың көшбасшысы болған және XX ғасырдың бірінші ширегінде зияткерлік және саяси салада ықпалды болған Алаш қозғалысының кезеңі. Үшінші кезең, Кеңес Одағының барлық қысымына қарамастан Мұхтар Әуезов, Ильяс Есенберлин және Олжас Сүлейменов сияқты көптеген зиялылардың ұлттық болмыс пен тарихи сананы сақтау үшін әдебиетте, мәдениетте және ғылымда маңызды рөл ойнаған кезеңі. Соңғы кезең, тәуелсіздік кезеңінде тұңғыш Президент - Елбасы

nanbayoğlu'nu ruhani bir rehber olarak gören ve aynı zamanda İdil-Ural bölgesindeki Abdunnasir Kursavi ve Şehabettin Mercani gibi Ceditçilerden etkilenen Alihan Bökeyhanov, Ahmet Baytursunov, Mağcan Cumabay, Mircakıp Dulatov, Muhammetcan Seralin ve Mustafa Çokay gibi aydınların (Sashka, 2015) öncülüğünü yaptığı ve 20. asrın ilk çeyreğinde fikri ve siyasi sahada etkili olan Alaş Hareketi dönemidir. Üçüncüsü, Sovyetler Birliği'nin bütün baskılarına rağmen milli kimlik ve tarih bilincinin canlı tutulması amacıyla Muhtar Avezov, İlyas Esenberlin, Olcas Süleymanov gibi çok sayıda aydının edebiyat, kültür ve bilimde önemli roller üstlendiği dönemdir. Sonuncusu, bağımsızlık döneminde kurucu Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev'le başlayan ve bugün de her alanda devam eden modernleşme sürecidir.

Bu bilgiler ışığında, şair, yazar, düşünür ve toplumbilimci gibi çok yönlü bir şahsiyet olan Abay Kunanbayoğlu'nun Kazak modernleşmesindeki yerine bakacak olursak, onun öncelikle yaşadığı çağ itibarı ile 19. ve 20. asır Kazak edebi ve fikir hareketlerinin merkezinde yer aldığını söyleyebiliriz. O, düşünceleriyle 21. asır Kazakistan toplumunun da manevi ve kurucu değerlerinin başında gelmektedir.

Yaşadığı dönem dikkate alındığında, 19. asırda dünya genelinde yaşanan sosyal ve siyasal değişim ve dönüşümü anlamaya çalışarak tahlil edebilen Abay, Kazak modernleşmesinin habercisi ve rehberi sayılabilir. Yetiştirdiği çevre ve Fuzuli, Nevai, Nizami, Firdevsi, Sadi, Tolstoy, Puşkin, Lermantov, Goethe, Spencer, Spinoza ve Darwin gibi beslendiği kaynaklar açısından Abay'ın düşünce dünyasında, Doğu ile Batı'nın sentezinin olduğunu söylemek yanlış olmasa gerek. Hayatı ve düşünceleri dikkate alındığında onun, aynı zamanda, iki dönem arası geçişte sağlam bir köprü olduğu görülebilir. Özelde Kazak, genelde Türk ve Müslüman toplumlardaki gerile-

DİĞER YANDAN KOLEKTİF ŞUUR VE SOSYAL YARDIMLAŞMAYA VERDİĞİ ÖNEM DERECESİNDE, SADECE KENDİNİ, KENDİ AİLESİNİ DÜŞÜNENLERİ DE ELEŞTİRİR. AİLE İLİŞKİLERİNDE KADINI, ÖNEMLİ BİR DENGESURU OLARAK GÖREN ABAY, ESERLERİNDE AİLE İÇİ SOSYAL ROLLERİN ÖNEMİNİ GÖSTERMEK İSTER

ҰЖЫМДЫҚ ЖӘНЕ ӘЛЕУМЕТТІК ЖӘРДЕМДЕСУДІҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫН ЕСКЕРЕ ОТЫРЫП ӨЗІН ЖӘНЕ ӨЗІНІҢ ОТБАСЫН ОЙЛАҒАНДАРДЫ СЫНАЙДЫ. ӘЙЕЛДЕРДІ ОТБАСЫ ҚАТЫНАСЫНДАҒЫ МАҢЫЗДЫ ТЕҢДЕСТІК РЕТІНДЕ КӨРЕТІН АБАЙ ШЫҒАРМАЛАРЫНДА ОТБАСЫНДАҒЫ ӘЛЕУМЕТТІК РӨЛДЕРДІҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫН КӨРСЕТКІСІ КЕЛЕДІ

Нұрсұлтан Назарбаевпен басталған және бүгінде барлық салада жалғасып жатқан жаңғырту үдерісі.

Осы мәліметтер аясында ақын, жазушы, ойшыл және қоғамтанушы сынды жан-жақты тұлға саналатын Абай Құнанбайұлының қазақ модернизациясындағы орнына назар аударсақ, ол XIX-XX ғасырларда қазақ әдеби-ағарту қозғалыстарының өзегі болғанын айтуға болады. Ол XXI ғасырдағы Қазақстан қоғамының рухани және негізін қалаушы құндылықтардың бірі.

Оның өмір сүрген кезеңін ескере отырып, XIX ғасырда әлемдегі әлеуметтік және саяси өзгерістер мен қайта құруларды түсінуге тырысу арқылы талдай білген Абайды қазақ модернизациясының хабаршысы және бағыттаушысы деп санауға болады. Өскен ортасы мен Физули, Неваи, Низами, Фирдевси, Сади, Толстой, Пушкин, Лермонтов, Гете, Спенсер, Спиноза және Дарвин сияқты тұлғалардан да әсер алған Абайдың ойлау әлемі Шығыс пен Батыстың синтезінен құралды десек қателеспейміз. Оның өмірі мен ойларын ескере отырып, оның екі кезең арасындағы өтпелі кезеңдегі берік көпір болғандығын көруге болады. Қазақтың, жалпы түрік және мұсылман қоғамдарының құлдырауы мен әлеуметтік нашарлауына баса назар аударған Абай өлеңдері мен қара сөздері дәуірді қуып жетуге деген айқын және әсерлі тілектерімен ерекшеленеді. Осы мақсатқа сәйкес Абай қоғамда әрдайым сатиралық және сыншыл ақын, кейде дана сот, кейде мектепте мұғалім, кейде рухани және мәдени құндылықтардың жойылуын ескертетін пікір жетекшісі ретінде болған.

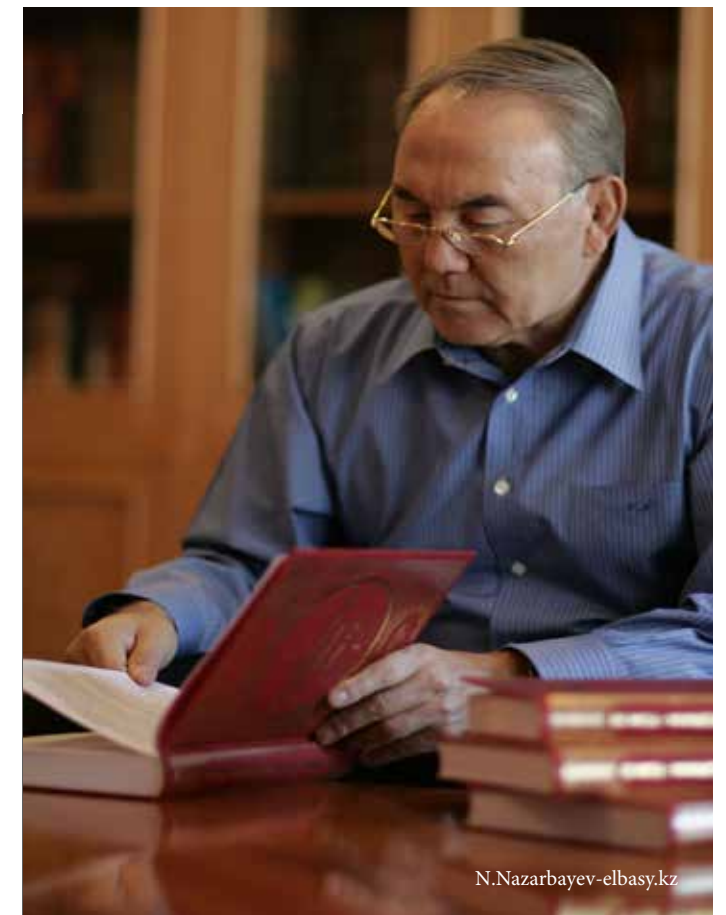
Оның ойлары мен шығармаларын қарастырғанда, Абайдың кейбір әлеуметтік институттар мен құрылымдарға баса назар аударға-

me ve toplumsal bozulmanın üzerinde duran Abay'ın şiir ve sözlerinde açık ve çağırان bir değişim ve çağы yakalama arzusu göze çarpmaktadır. Bu amaç doğrultusunda Abay, bazen hicveden ve eleştiren bir şair, bazen bilge bir hâkim, bazen mektepte bir muallim, bazen de manevi ve kültürel değerlerdeki tahribatı ikaz eden bir kanaat önderi olarak her zaman toplumun içinde olmuştur.

Düşünceleri ve eserleri dikkate alındığında Abay'ın, bir kısım toplumsal kurum ve yapıların üzerinde önemle ve ısrarla durduğunu görebiliriz. Eğitim kurumu bunların başında gelmektedir. Şiir ve sözlerinde sıkça cehaletin ve bunun neden olduğu sosyal sorunların üzerinde duran Abay; "...Dünyaca tanınmış bilgelerin sözleriyle çok zaman önce kaydedildiği gibi; tembel kişi korkak ve zayıf olur; zayıf kişi korkak ve övünген olur; övünген kişi, korkak, cahil ve akılsız olur; akılsız kişi ise arsız ve kaba olur... bütün bu kötü hasletlerden, hayvan yetiştirmenin dışında tarım, ticaret, sanat ve bilim aracılığıyla kurtulabilinir..." (Ayan, 2017) sözüyle atalet ve cehaletin bütün kötülüklerini anası olduğu üzerinde durarak "toplum bozulunca, iyiliğini kaybolacağını (meleklerin çekileceğini) kötülüğün (şeytan düzeninin) bütün toplumsal yapılara yayılarak düzenin bozulacağını" (Abay, 1886) söyler. Abay, "ağaç, yaşken eğilir" düsturuyla genç yaşta eğitimin üzerinde durarak, ilimi ve bilimi olmayan toplumun, sanat ve kültürünün de olamayacağını söyler. Eğitimle ilgili Abay'ın önemle üzerinde durduğu diğer bir husus ise bilgiye ulaşmak için yabancı dil öğrenilmesi meselesidir.

Günümüz Kazakistan'ına baktığımız zaman bağımsızlık sonrası dönemde çağdaşlaşma sürecinde eğitime, bilime, sanata ve kültüre büyük önem verildiği görülebilir. Özellikle, 2000 sonrası dönemde eğitim sisteminin Bologna sürecine entegre edilmesi hedeflenerek bu çerçevede beşer yıllık kalkınma programları hazırlanmış ve önemli yatırımlar yapılmıştır. Bir yandan modern altyapı ile donatılan Nazarbayev Entelektüel Okulları (NIS) modelinin tüm ülke sathına yayılması sağlanırken bir yandan da Kazakça, Rusça ve İngilizce'den oluşan üç dilli bir eğitim sistemi geliştirilmeye çalışılmaktadır. Eğitimdeki bu modernizasyon çalışmalarıyla Kazakistan özellikle ortaöğretimde OECD standartlarına yaklaşmaktadır

нын көреміз. Оқу орындары осылардың басында келеді. Абай өзінің өлеңдері мен қара сөздерінде надандықты және одан туындайтын әлеуметтік мәселелерді жиі атап көрсетеді; «... Әлемде әйгілі данышпандардың сөзімен ертеде жазылғандай; жалқау адам қорқақ және әлсіз болады; әлсіз адам қорқақ және мақтаншақ болады; мақтаншақ қорқақ, надан және ақымақ болады; ақылсыз адам ұятсыз және дәрекі болып келеді ... осы жаман қасиеттердің бәрінен мал өсіруден басқа ауыл шаруашылығы, сауда, өнер және ғылым арқылы құтылуға болады ... » (Аян, 2017) сөздері арқылы инерция мен надандықтың барлық зұлымдықтың анасы екенін баса айта отырып «Ел бұзылса, табады шайтан өрнек, періште төменшіктеп, қайғы жемек. Өзімнің иттігімнен болды демей, Жеңді ғой деп шайтанға болар көмек», - дейді (Абай, 1886). Абай «Жас шыбықты қалай исең солай өседі» деген ұранмен жас кездегі білімге баса назар аударып, ғылымы

N.Nazarbayev-elbasy.kz

(OECD, 2016).

Yükseköğretimde de benzer bir reform sürecinin yaşandığını belirtmek gerekir. 2019 yılı itibarı ile 131 yükseköğretim kurumunda 500 binin üzerinde öğrenci eğitim görmektedir. 1993 yılında kabul edilen "Bolaşak Bursları" programı kapsamında 10 binin üzerinde öğrenci gelişmiş ülkelerdeki en iyi üniversitelere farklı düzeylerde eğitim almak üzere gönderilmiş, mezun olup gelenler kamu kurumlarında iyi pozisyonlarda işe başlatılmıştır. Öte yandan, yükseköğretim kurumlarının fiziki ve akademik kapasitesinin geliştirilmesi için çok sayıda program uygulamaya konulmuştur (Beylur, 2019).

Abay'ın üzerinde durduğu toplumsal kurumlardan bir diğeri aile kurumu. Abay, dürüstlük ve adalet timsali Öskembay gibi bir dedenin; Kunanbay gibi dindar ve dirayetli bir babanın; kültürü, hitabeti ve kıvrak zekasıyla Ulcan gibi bir ananın; anlattığı masal ve destanlarla geleneğin temsilcisi Zere gibi bir ninenin ocağında yetişmiştir. Abay, aile ve aile ilişkilerini "Birlik olmadan dirlik olmaz" (Ayan, 2017) düsturuyla ele alır. Çalışmayan, ahlaki açıdan gelişmeyen bireylerin sırf atadan kalan miras üzerinden hayatlarını devam ettirmelerini eleştirir. Bir sözünde Abay "Topluma musibet etki etmez mi? Bir ailede herkes hastalanırsa, kolay mı olur?" diyerek ailenin toplum için de ne kadar önemli olduğunu vurgulamak ister. Diğer yandan kolektif şuur ve sosyal yardımlaşmaya verdiği önem derecesinde, sadece kendini, kendi ailesini düşünenleri de eleştirir. Aile ilişkilerinde kadını, önemli bir denge unsuru olarak gören Abay, eserlerinde aile içi sosyal rollerin önemini göstermek ister. Abay Yolu romanındaki karakterler ve yaşadığı dönem muvacehesinde bir kız evlat, bir eş (sevgili), bir anne olarak, Abay'ın dünyasındaki kadın simgesinin, çağın ötesinde olduğunu da belirtmek gerekir (Avezov, 1997).

YAŞADIKLARI DÖNEM İTİBARIYLA ABAY DÂHİL BU İLK DÖNEM AYDIN GRUBU RUS DİLİNİ, MODERN BATI'YA AÇILAN ÖNEMLİ BİR ARAÇ OLARAK GÖRMÜŞLERDİR. ÖZELLİKLE, DAHA SONRAKİ DÖNEM KAZAK AYDINLARININ YETİŞMESİNDE, RUS OKULLARINA (KAZAK-RUS) KARŞI, CEDİT HAREKETİNİN KAZAK TEMSİLCİLERİNİN AÇMIŞ OLDUKLARI YENİ USULDE (USÛL-İ CEDİD) EĞİTİM VEREN MEKTEPLERİN ÖNEMLİ BİR YERİNİN OLDUĞUNU DA BELİRTMEK GEREKİR

ОЛ ДӘУІРДЕ АБАЙДЫ ҚОСА АЛҒАНДА АЛҒАШҚЫ ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫ ТОП ОРЫС ТІЛІН ҚАЗІРГІ БАТЫСҚА АШЫЛҒАН МАҢЫЗДЫ ҚҰРАЛ РЕТІНДЕ ҚАРАСТЫРҒАН. ӘСІРЕСЕ KEЙІНГІ KEZEҢДЕГІ ҚАЗАҚ ЗІЯЛЫЛАРЫН ӨСІРУДЕ, ОРЫС МЕКТЕПТЕРІНЕ (ҚАЗАҚША-ОРЫСША) ҚАРСЫ ЖӘДИТШІЛДІК ҚОЗҒАЛЫСТЫҢ ҚАЗАҚ ӨКІЛДЕРІНІҢ ЖАҢА ӘДІСПЕН АШҚАН БІЛІМ БЕРЕТІН МЕКТЕПТЕРДІҢ МАҢЫЗДЫ ОРЫНҒА ИЕ БОЛҒАНЫН АТАП ӨТКЕН ЖӨН

мен білімі жоқ қоғамда өнер мен мәдениеттің болуы мүмкін емес дейді. Абайдың білім беру мәселесіне баса назар аударатын тағы бір мәселесі - ақпарат алу үшін шет тілін үйрену.

Бүгінгі Қазақстанға көз жүгіртсек, тәуелсіздік алғаннан кейінгі кезеңде жаңғыру үдерісінде білімге, ғылымға, өнерге және мәдениетке үлкен мән берілгендігін көруге болады. Атап айтқанда, 2000 жылдан кейінгі кезеңде білім беру жүйесін Болон процесіне енгізу мақсатында бес жылдық даму бағдарламалары дайындалып, қомақты инвестициялар салынды. Бір жағынан заманауи инфрақұрылыммен жабдықталған Назарбаев Зияткерлік мектептері (НЗМ) моделі бүкіл елге таралса, екінші жағынан қазақ, орыс және ағылшын тілдерінен тұратын үш тілді білім беру жүйесін дамыту көзделуде. Білім берудегі осы жаңғыру талпыныстары Қазақстанның, әсіресе орта білім беруде ЭЫДҰ стандарттарына жақындағанын көрсетеді (ЭЫДҰ, 2016).

Жоғарғы оқу орындарында да осындай реформалау үдерісінің болып жатқанын атап өткен жөн. 2019 жылынан бастап 131 жоғары оқу орындарында 500 мыңнан астам студент білім алуда. 1993 жылы қабылданған «Болашақ стипендиялары» бағдарламасы бойынша 10 мыңнан астам студент дамыған елдердің ең жақсы университеттеріне әр түрлі деңгейде білім алуға жіберіліп, оны бітіргендер мемлекеттік мекемелерге жақсы қызметке орналасты. Бұдан басқа, жоғары оқу орындарының материалдық және академиялық әлеуетін жақсарту мақсатында көптеген бағдарламалар жүзеге асырылды (Бейлур, 2019).

Абай атап көрсеткен тағы бір әлеуметтік институт - отбасы институты. Абай, адалдық пен әділдіктің сим-

Abay, Türk ve Müslüman toplumlardaki birkaç yüzyılın neden olduğu sosyal alandaki yozlaşmayı da dikkate alarak çağdaşlaşma sürecinde din kurumu üzerinde önemle durmuştur. Nasihatler olarak da adlandırılan Kara Sözlər'in esas itibarıyla din, ahlak ve erdemli olmak üzerine yazıldığı söylenebilir. Yaşadığı toplumdaki dini durumu, dikkate alan Abay, "Hangi emre iman edilirse, onun gerçekliğine akıl ile varmak, akıl yolu ile delillendirmek imandır" (Ayan, 2017) diyerek dini alandaki yozlaşmaya, yerleşik bazı hurafe ve yanlışlara karşı bıkmadan usanmadan halkını uyarmıştır. Kara Sözlər'deki genel içeriğe bakıldığında Abay, cehaletin ve dini yapıdaki bozulmanın toplumsal sorunların büyük çoğunluğunu oluşturduğu düşüncesini taşıdığı söylenebilir. Bu düşünce doğrultusunda Abay, hem iyi bir insan hem de iyi bir Müslüman olabilmek için bilgi, dürüstlük, adalet, ahlak ve merhamet gibi kavramlar üzerinde durarak bunların, sosyal sorunların izalesinde önemli olduğunu söylemektedir (Ayan, 2017).

Sonuç olarak, düşünceleriyle ve eserleriyle Abay, 19. asırdan 21. asra uzanan Kazak modernleşme sürecindeki sağlam bir köprü ve manevi bir rehber olma rolünü devam ettirmektedir. Diğer yönlerinin yanında daha ziyade edebi çehresi ile bilinen Abay Kunanbayoğ-

волы болған Өскенбай атасының; діндар және қабілетті Құнанбай әкесінің; өзінің мәдениетімен, шешендік сөздерімен және тапқырлығымен танылған Ұлжан анасының; өзі айтып берген ертегілері және дастандарымен дәстүрдің өкілі Зере сияқты әжесінің қасында өсті. Абай отбасылық және отбасылық қатынастарды «Бірлік болмай тірлік болмайды» ұранымен қолға алған (Аян, 2017). Ол жұмыс жасамайтын және өмірін тек ата-бабаларының мұрасы бойынша жалғастыру үшін адамгершілік жағынан дамымайтын адамдарды сынға алған. Абай өзінің бір сөзінде «Көпке қорлық жүрмей ме? Бір үйдің іші түгел ауырса, жеңіл тие ме?» (13-қарасөз) дей отырып, отбасының қоғам үшін қаншалықты маңызды екендігін баса айтқысы келеді. Ол ұжымдық сана мен әлеуметтік ынтымақтастыққа мән бергендіктен өзін және өз отбасын ғана ойлайтындарды сынады. Әйелдерді отбасылық қатынастардың теңдестіруші факторы ретінде қарастыра отырып, Абай өз шығармаларында отбасылық әлеуметтік рөлдердің маңыздылығын көрсеткісі келеді. «Абай жолы» романындағы кейіпкерлер және Абай әлеміндегі әйел символы жалғыз қызы, бір әйелі (сүйіктісі) және бір анасы ретінде кезеңнен тыс

lu, aynı zamanda belirli toplumsal kurumlar üzerinden değişim ve dönüşümü salıklayan bir toplumbilimcidir. O, modernleşmeyi (çağdaşlaşmayı) savunurken milli kimliği oluşturmuş dil, din, kültür ve gelenek gibi kurum ve yapıların muhafazasına özel ihtimam göstermiştir. Bu sebeptendir ki onu Doğu ile Batı'nın, modernleşme ile gelenekselliğin bir sentezi olarak yorumlayabiliriz. Bu sentezin, günümüzde Kazakistan'ın aile yapısından eğitim sistemine uzanan çoğu toplumsal kurum, yapı ve yaşam biçimlerinde görüldüğü söylenebilir. Bugün bağımsızlığının otuzuncu yılına doğru yürüyen Kazakistan'da bir yandan manevi diriliş programlarıyla Kazak tarihinin, kültürünün ve edebiyatının gün yüzüne çıkarılıp geliştirilmesine çalışılırken diğer taraftan eğitimde, bilimde, sağlıkta ve ekonomide önemli atılımlar yaşanmaktadır. Bu kısa zaman diliminde üst-orta gelirli ülkeler grubuna girmeyi başaran Kazakistan'ın, sahip olduğu fiziksel ve beşeri sermayesiyle, her alanda modernleşme sürecinin hızlanarak devam edeceğine kuşku bulunmamaktadır.

екенін ескеру керек (Әуезов, 1997).

Абай түрік және мұсылман қоғамдарында бірнеше ғасырлар туындаған әлеуметтік саладағы деградацияны ескере отырып, модернизация барысында дін институтына баса назар аударды. Насихат ретінде саналатын Қара сөздер негізінен дінге, адамгершілікке, ізгілікке арналған деп айтуға болады. Абай өз қоғамындағы діни ахуалды ескере отырып, діни саладағы деградациядан, кейбір қалыптасқан ырымдар мен қателіктерге қарсы тапжылмай: «Әуелі - не нәрсеге иман келтірсе, соның хақтығына ақылы бірлән дәлел жүргізерлік болып, ақылы дәлел - испат қыларға жараса, мұны якини иман десе керек» (Аян, 2017) деп өз халқын ескертті. Қара сөздердегі жалпы мазмұнына қарай отырып Абай, надандық пен діни құрылымның нашарлауы әлеуметтік мәселелердің көпшілігін құрайды деген ойда болғанын айтуға болады. Осы ойға сәйкес Абай әрі жақсы адам, әрі жақсы мұсылман болу үшін білім, адалдық, әділеттілік, адамгершілік және жанашырлық сияқты

Кайнактар

1. Ayan, Ekrem (2017). Bir Devrin Aynası Abay Kunanbay ve Kara Sözlere. Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanlığı Yayınları. Ankara ss. 50-53-71-135.
2. Bennigsen, Alexandre ve Lemercier, Chantal (1998). Sufi ve Komiser Rusya'da İslam Tarikatları. (Çev: Osman Türer). Ankara, ss. 21-40.
3. Beylur, Suat (2019). Sosyal Değişim Sürecinde Kazakistan'da Din-Devlet İlişkileri. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
4. Kibar, Zafer (Çev.) (2014). Abay Kunanbayev-Şiirleri. Kazakistan Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği. Ankara. s. 28.
5. Avezov, Muhtar (1997). Abay Yolu. (Çev: Zeynep İsmail ve Ahmet Güngör). Bilig Yayınları. Ankara. s. xix.
6. Kamalov, İlyas (2018). Altın Orda'nın Rusya Üzerindeki Etkileri. Alınan yer: <https://www.ilimvemedeniyet.com/altinordanin-rusya-uzerindeki-etkileri.html>. Erişim tarihi: 08.12.2020.
7. OECD (2016). Country Note On Transitions Kazakhstan. OECD. Alınan yer: <https://www.oecd.org/countries/kazakhstan/SS5-country-background-report-kazakhstan.pdf>. Erişim tarihi: 08.12.2020.
8. Sashka, Zhanbota (2015). 19. Yüzyılda Kazak Aydınların Din ve Eğitim Görüşleri ve Faaliyetleri. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya. Necmettin Erbakan Üniversitesi. s. 144.
9. Özdemir, Emin (2007). 20. Yüzyılın Başlarında Kazakistan'da Fikir Hareketleri. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara. ss. 123-143.
10. Yelken, Ramazan (2000). Modern Toplum Üzerine Kısa Bir Kavramsal Tartışma. Sosyal Bilimler Dergisi. ss. 176-190.

ұғымдарға баса назар аударады және бұлардың әлеуметтік мәселелерді шешуде маңызы зор дейді (Аян, 2017).

Нәтижесінде, Абай өзінің ойларымен және шығармаларымен XIX ғасырдан XXI ғасырға дейінгі қазақ модернизациясы үдерісіндегі берік көпір және рухани бағыттаушы рөлін жалғастыруда. Абай Құнанбайұлы, басқа жағынан да өзінің әдебиет-бейнесімен жақсы танымал, сонымен қатар белгілі бір әлеуметтік институттар арқылы өзгерту мен түрлендіруді ұсынатын әлеуметтанушы. Ол модернизацияны қолдай отырып, ол ұлттық бірегейлікті құрайтын тіл, дін, мәдениет және дәстүр сияқты институттар мен құрылымдардың сақталуына ерекше назар аударды. Сондықтан біз оны Шығыс пен Батыстың, модернизация мен дәстүрдің синтезі деп түсіндіре аламыз. Бұл синтезді бүгінде Қа-

зақстанның отбасы құрылымынан бастап білім беру жүйесіне дейінгі көптеген әлеуметтік институттарында, құрылымдары мен өмір салтында байқауға болады деп айтуға болады. Қазақстанда бүгінде өз тәуелсіздігінің отызыншы жылында бір жағынан, рухани жаңғыру бағдарламалары арқылы қазақ тарихын, мәдениеті мен әдебиетін жарыққа шығаруға және дамытуға күш жұмсалса, екінші жағынан білім, ғылым, денсаулық сақтау және экономика салаларында айтарлықтай жетістіктерге қол жеткізілді. Осы қысқа мерзімде табысы орташа елдердің қатарына кіре алған Қазақстан өзінің физикалық және адами капиталымен әр салада модернизация үдерісін жеделдетіні сөзсіз.

Дереккөз:

1. Аян Экрем (2017). Заман айнасы, Абай Құнанбай және қара сөздер. Ахмет Ясауи Университеті Өкілетті кеңесінің басылымдары. Анкара б. 50-53-71-135.
2. Беннигсен Александр және Лемерсиер Шанталь (1998). Ресейдегі сопылық және комиссар исламдық секталар. (Ауд. Осман Тюрер). Анкара, б. 21-40.
3. Бейлур Суат (2019). Қоғамдық өзгеру процесіндегі Қазақстандағы дін-мемлекеттік қатынастар. Жарияланбаған докторлық тезис. Анкара Иылдырым Беязит университеті әлеуметтік ғылымдар институты. Анкара.
4. Кибар Зафер (Транс.) (2014). Абай Құнанбаев өлеңдері. Анкара қаласындағы Қазақстан Республикасының елшілігі. Анкара. б. 28.
5. Әуезов Мұхтар (1997). Абай жолы. (Ауд. Зейнеш Исмаил және Ахмет Гүнгөр). Билиг басылымдары. Анкара. с. xix.
6. Камалов Илиас (2018). Алтын Орданың Ресейдегі ықпалы. Сілтеме: <https://www.ilimvemedeniyet.com/altinordanin-rusya-uzerinde-etkileri.html>. Қаралған уақыты: 08.12.2020.
7. ЭЫДҰ (2016). Қазақстандағы өтпелі кезеңдер туралы мәлімет. Сілтеме: <https://www.oecd.org/countries/kazakhstan/SS5-country-background-report-kazakhstan.pdf>. Қаралған уақыты: 08.12.2020.
8. Сашка Жанбота (2015). 19 ғасырдағы қазақ зиялыларының діні мен білімі туралы көзқарастары мен қызметі. Әлеуметтік ғылымдар институты. Жарияланбаған магистрлік тезис. Кония. Неджеттин Ербакан университеті. б. 144.
9. Өздемір Эмин (2007). XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы зияткерлік қозғалыстар. Жарияланбаған докторлық диссертация. Гази университетінің әлеуметтік ғылымдар институты. Анкара. б. 123-143.
10. Йелкен Рамазан (2000). Қазіргі қоғам туралы қысқаша тұжырымдамалық пікірталас. Әлеуметтік ғылымдар журналы. б. 176-190.

**5 KASIM 2020 TARİHİNDE
NECMETTİN ERBAKAN
ÜNİVERSİTESİ ULUSLARARASI
İLİŞKİLER BÖLÜMÜ ÖĞRETİM
ÜYESİ DOÇ. DR. YUSUF SAYIN,
“KÜRESELLEŞME VE DİJİTAL
DİPLOMASİ” KONULU ONLINE
SEMİNER VERDİ.**

2020 ЖЫЛДЫҢ 5 ҚАРАШАСЫНДА
НЕЖМЕТТИН ЕРБАКАН
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ҚАТЫНАСТАР ФАКУЛЬТЕТІ
ОҚЫТУШЫСЫ, ДОЦЕНТ, ДОКТОР ЮСУФ
САЙЫН «ЖАҢАДАНУ ЖӘНЕ ЦИФРЛЫҚ
ДИПЛОМАТИЯ» ТАҚЫРЫБЫНДА
ОНЛАЙН-СЕМИНАР ӨТКІЗДІ.

Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Vakur Sümer'in takdim konuşması ile başlayan seminerde, Doç. Dr. Yusuf Sayın ana hatlarıyla, mevcut küreselleşme çağında dijital diplomasiinin tüm devletler için büyük önem taşıdığını belirtti. Sayın, dijital teknolojinin kullanımının ülkeler arasında-

Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры доцент, доктор Вакур Сүмердің кіріспе сөзімен басталған семинарда доцент, доктор Юсуф Сайын қазіргі жаһандану кезеңінде цифрлық дипломатияның барлық мемлекеттер үшін маңызы зор екенін мәлімдеді. Доцент Сайын сандық технологияны қолданудың елдер арасындағы көптеген мәселелерге жағымды немесе жағымсыз әсер ететінін жеткізді. Сонымен қатар, ол түркі әлемінің қазіргі және болашақ ұрпақтарының мүдделері үшін қоршаған ортаны қорғауға, нақты және жан-жақты ақпаратқа, ұлттық құндылықтарды құрметтеуге және адамзаттың дамуын арттыруға негізделген жаңа, әділ өркениет құруға бағытталған жаһанданудың жаңа баламасына назар аудару керектігін баса айтты. Басқаша айтқанда, Түркия мен Орталық Азия, жаһандану үдерісінің өркениеттік жетістіктерін - техникалық даму, ғылым, әлеуметтік және рухани құндылықтар - тауып, оны қорғай алатын ынтымақтастықтың жоғары деңгейіне ұмтылу керек деді.

Семинардың жалғасында доцент Сайын бүгінде әлемде цифрландырудың қарқынында даму кезеңінде өмір сүріп жатқанымызды баса айтты. Ол цифрландыруға қатысты теорияларда ұлттық мемлекет тұжырымдамасының аяқталып, жаһандық цифрлық мемлекет құру

ki birçok konuda olumlu veya olumsuz bir etkisi olduğunu belirtti. Ayrıca, çevrenin korunmasına, doğru ve kapsamlı bilgilere, ulusal değerlere saygıya ve Türk dünyasının mevcut ve gelecek nesillerinin çıkarları için insani gelişmeyi artırmaya dayalı yeni, adil bir medeniyet inşa etmeyi amaçlayan küreselleşmeye yeni bir alternatifte odaklanılması gerektiğini vurguladı. Diğer bir deyişle, Türkiye ve Orta Asya'nın, küreselleşme sürecinde medeniyet kazanımlarını – teknik ilerleme, bilim, sosyal ve manevi değerleri – bulup koruyabilecek yüksek düzeyde bir işbirliği için çabalaması gerektiğini ifade etti.

Seminerin devamında, Doç. Dr. Yusuf Sayın, bugün dünyada baş döndürücü bir hızla yaşanan bir dijitalleşme furysı içerisinde yaşadığımızı vurguladı. Dijitalleşmeye ilişkin ileri sürülen teorilerde ulus-devlet kavramının sona ereceği ve küresel dijital bir devlet kurulması yönünde fikirlerin dile getirildiğini altını çizdi. Lakin bu süreç içerisinde devletlerin gelişen dijital imkanlar ile kendi kontrol mekanizmalarını daha da güçlendirdiklerinin görüldüğünü ve bahsi geçen teorilerin yakın zaman içerisinde hayata geçmeyeceği yönünde görüşlerini bildirdi.

Dijital diplomasiinin, bilgi iletişim teknolojileri ile sosyal medya aracılığıyla gerçekleşen kamu diplomasi etkinlikleri olarak tanımlanmakta olduğunu

идеялары жайында атап өтті. Алайда ол осы үдеріс барысында мемлекеттердің дамып келе жатқан цифрлық қондырғылармен басқару тетіктерін күшейткені байқалғанын және жоғарыда аталған теориялар жақын арада іске асырылмайтынын мәлімдеді.

Ол цифрлық дипломатия ақпараттық коммуникациялық технологиялар мен әлеуметтік медиа арқылы жүзеге асырылатын қоғамдық дипломатия іс-шаралары ретінде анықталады деп тұжырымдады. Ол көптеген елдер өздерінің веб-сайттары мен әлеуметтік медиа қосымшаларын қоғамдық дипломатия мақсатында тиімді қолданатынын білдірді. Ол twitter сияқты әлеуметтік медиа құралдары саяси мәлімдемелер мен ақпараттар үшін көбірек қолданылатынын мәлімдеді. Ол сыртқы саясат стратегиясында және жұмсақ күш саясатын жүзеге асыруда цифрлық дипломатияны замануи дағдыларға ие тәжірибелі адамдар басқаруы керек екенін атап өтті. Ол осы мақсатқа жету үшін мемлекеттік мекемелердегі және, әсіресе, сыртқы істер министрліктеріндегі қызметкерлердің білім беру үдерістерінде цифрлық дипломатия туралы ақпараттық бағдарламалар болуы керек деп өз ойымен бөлісті. Семинар қатысушылардың тақырып бойынша әр түрлі ойларымен бөлісуі және сұрақ-жауаптарымен аяқталды.

ifade etti. Birçok ülkenin kamu diplomasisi amaçları doğrultusunda internet sitelerini ve sosyal medya uygulamalarını etkin bir şekilde kullandıklarını ifade etti. Bu konuda twitter gibi sosyal medya araçlarının politik açıklamalar ve bilgilendirmeler hususunda daha fazla tercih edildiğini belirtti. Dış politika stratejileri içerisinde ve yumuşak güç politikalarının uygulanmasında dijital diplomasi-

yi zamana uygun yeteneklerle donatılmış deneyimli insanların yönetmesi gerektiğini altını çizdi. Bu amaca ulaşılabilmesi için de devlet kurumlarında ve özellikle dışişleri bakanlıkları bünyesinde yer alacak kadroların eğitim süreçleri içerisinde dijital diplomasiye dair bilgilendirme programlarının olması gerektiğini düşündüğünü dile getirdi. Seminar, katılımcıların konu ile ilgili çeşitli düşüncelerini aktarmaları ve soru-cevap bölümü ile sona erdi.

12 KASIM 2020 TARİHİNDE AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ'NÜN UZMAN ARAŞTIRMACISI DR. JANDOS RANOV, "COVID-19 SONRASINDA ORTA ASYA ÜLKELERİNİN DURUMU VE GELECEĞİ" KONUSU ÇEVİRİMİ SEMİNER VERDİ.

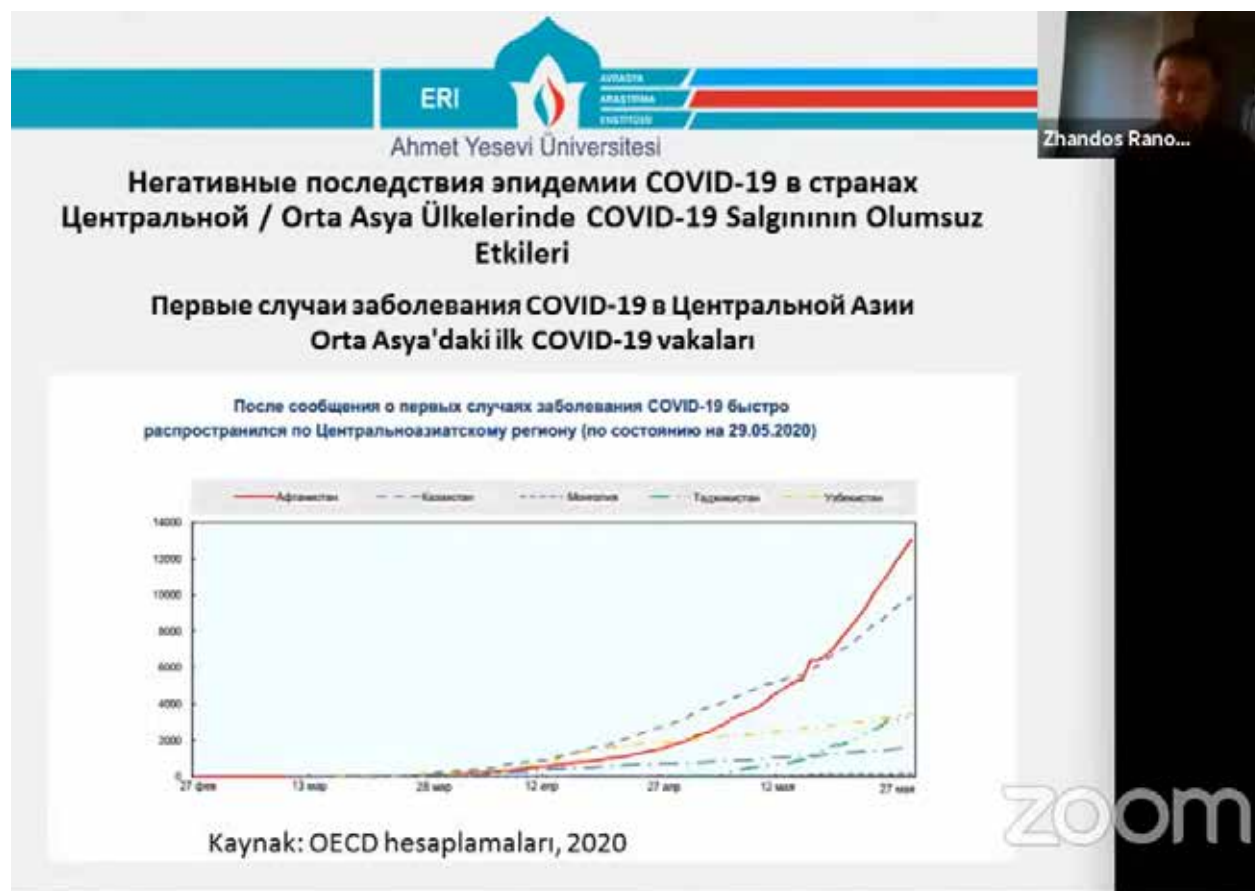
2020 ЖЫЛЫ 12 ҚАРАШАДА ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ АҒА ҒЫЛЫМИ ҚЫЗМЕТКЕРІ PHD ЖАНДОС РАНОВ «ОРТАЛЫҚ АЗИЯ ЕЛДЕРІНІҢ COVID-19-ДАН KEЙІНГІ ЖАҒДАЙЫ ЖӘНЕ БОЛАШАҒЫ» АТТЫ ОНЛАЙН-СЕМИНАР ӨТКІЗДІ.

Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Vakur Sümer'in takdim konuşmasından sonra söz alan Enstitü'nün Uzman Araştırmacısı Dr. Zhan-

Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры доцент Вакур Сүмердің кіріспе сөзінен кейін сөз алған институттың аға ғылыми қызметкері PhD Жандос Ранов бүкіл әлемді дүрсілкіндірген COVID-19 эпидемиясының Орталық Азиядағы қазіргі жағдайы мен ықтимал салдарын баяндады. Ол әлемдік COVID-19 эпидемиясының Орталық Азия елдерінің экономикасына әсері туралы түрлі ақпараттар ұсынды. Ранов Орталық Азия елдеріндегі COVID-19 эпидемиясының жағымсыз әсерлері туралы қажетті ақпарат беріп, осы салада маңызды өзгерістер болып жатқанын мәлімдеді.

Семинардың жалғасында Еуразия ғылыми-зерттеу институтының аға ғылыми қызметкері PhD Жандос Ранов COVID-19 эпидемиясының ғаламдық экономикалық әсері көбінесе халық, сауда және макроэкономикада байқалады деп мәлімдеді. Эпидемияға байланысты әр түрлі топтағы және әр түрлі жастағы адамдардың зардап шеккендігін және эпидемияның денсаулықтан бастап экономикалық және әлеуметтік өмірге дейін жайылғанын атап өтті. Ол бұл өзгерістер Орталық Азия елдерін-

dos Ranov ana hatlarıyla, tüm dünyayı sarsan COVID-19 salgınının Orta Asya'daki mevcut durumu ve olası etkilerinden bahsetti. Küresel COVID-19 salgınının Orta Asya ülkelerinin ekonomileri üzerindeki etkisi hakkında çeşitli bilgiler sundu. Ranov Orta Asya Ülkelerinde COVID-19 Salgınının Olumsuz Etkileri hakkında gerekli bilgiler verdi ve bu alanda önemli gelişmelerin gerçekleşmekte olduğunu da dile getirdi.

Seminerin devamında, Avrasya Araştırma Enstitüsü'nün Uzman Araştırmacısı Dr. Jandos Ranov COVID-19 salgınının küresel ekonomik etkilerinin en çok nüfus, ticaret, makroekonomide görüldüğünü ifade etti. Salgın nedeniyle her kesimden ve yaştan insanın farklı şekillerde etkilendiğini ve bunların sağlık durumundan ekonomik ve sosyal yaşamlara kadar sirayet ettiğini altını çizdi. Bu gelişmelerin de dünya çapında olduğu gibi Orta Asya ülkelerinde eğitim, beşeri sermaye kalitesi ve sosyo-ekonomik kalkınma üzerinde uzun vadeli olumsuz bir etkiye sahip olduğunu vurguladı. Dr. Jandos-Ranov, Orta Asya ülkelerinde COVID-19 salgınının olumsuz etkileri konusunu araştırırken, Gayri

de және бүкіл әлемде білімге, адами капитал сапасына және әлеуметтік-экономикалық дамуға ұзақ мерзімді жағымсыз әсер ететіндігін баса айтты. PhD Жандос Ранов Орталық Азия елдеріндегі COVID-19 эпидемиясының жағымсыз салдарын зерттей келе, болжам бойынша Орталық Азия экономикасының көпшілігінде Жалпы ішкі өнімнің (ЖІӨ) өсуі 2020 жылы төмен болатынын білдірді. Орталық Азиядағы алғашқы COVID-19 аурулары туралы ақпарат бере отырып, COVID-19 эпидемиясының ЖІӨ-ге әсері арасындағы байланысты ұсынған графиктермен түсіндірді. Болжам бойынша, коммерциялық және экономикалық қатынастар азайып бара жатқан жағдайда инвестициялардың да азайғанын, бұның әлемдік экономикалық тенденцияларға үлкен зиян келтіретінін және әр ел өз мүмкіндіктеріне сәйкес шаралар қабылдау арқылы бұл процесті ең аз шығынмен жеңуге тырысып жатқанын айтты.

Семинар соңында ол COVID-19 эпидемиясының Орталық Азия елдеріне экономикалық

Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH) büyümesinin Orta Asya ekonomilerinin çoğunda 2020'de negatif yönde olmasının beklendiğini ifade etti. Ayrıca, Orta Asya'daki ilk COVID-19 vakaları hakkında bilgi vererek, COVID-19 salgınının GSYİH üzerindeki etkisi arasındaki ilişkiyi sunduğu grafiklerle açıkladı. Tahmin edilebileceği gibi ticari ve ekonomik ilişkilerin azaldığı bir ortamda yatırımların da düşüşe geçtiğini bunun da küresel ekonomik eğilimler açısından oldukça sert hasarlar bıraktığını ve buna yönelik her ülkenin kendi imkanları doğrultusunda önlemler alarak bu süreci en az zararla atlarmaya çalıştıklarını sözlerine ekledi.

Seminerin sonunda, COVID-19 Salgınının Orta Asya ülkeleri üzerindeki ekonomik etkilerini açıklayarak, bütçe ve iç tüketim KDV gelirlerindeki azalmalar ile birlikte bazı ülkelerin ciddi borç oluşumu riskiyle karşılaşmaya başladığını ifade etti. Bu noktada Orta Asya ülkelerinde alınmakta olan önlemler üzerine bilgiler paylaştı. Artan ekonomik maliyetler nedeniyle de bazı ülkelerin karantina

әсерін түсіндіріп, кейбір елдер бюджеттің және ішкі тұтынудың ҚҚС түсімдерінің қысқаруымен қарыздың пайда болу қаупіне ұшырай бастағанын мәлімдеді. Ол Орталық Азия елдерінде қабылданған шаралар туралы ақпаратпен бөлісе отырып, экономикалық шығындардың өсуіне байланысты кейбір елдер карантиндік шараларды жеңілдету немесе алып тастау арқылы экономикалық қиындықтармен күресуге тырысып жатқанын атап өтті. Семинар, қатысушылардың тақырып бойынша әр түрлі ойларымен бөлісіп сұрақ-жауаптарымен аяқталды.

önlemlerini hafifleterek veya kaldırarak ekonomik zorluklarla mücadele etmeye çalıştığını altını çizdi. Seminer, katılımcıların konu ile ilgili çeşitli düşüncelerini aktarmaları ve soru-cevap bölümü ile sona erdi.

19 KASIM 2020 TARİHİNDE KAZAK MİLLİ TARIM ÜNİVERSİTESİ ULUSLARARASI AŞILAMA MERKEZİ'NİN BAŞKANI PROF. DR. KAYSAR TABINOV, "COVID-19 AŞILARINA TEMEL OLUŞTURMAYA YÖNELİK OLARAK KAZAKİSTAN'IN PANDEMİ AŞILARINI GELİŞTİRME VE KAYDETTİRME TECRÜBESİ" BAŞLIKLİ BİR SEMİNER VERDİ.

2020 ЖЫЛЫ 19 ҚАРАШАДА ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ АГРАРЛЫҚ ЗЕРТТЕУ УНИВЕРСИТЕТІНІҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ВАКЦИНАЦИЯ ОРТАЛЫҒЫНЫҢ ЖЕТЕКШІСІ, В.Ф.К., ПРОФЕССОР ҚАЙСАР ТАБЫНОВ «ПАНДЕМИЯЛЫҚ ВАКЦИНАЛАРДЫ ЖАСАУ МЕН ТІРКЕУДІҢ ҚАЗАҚСТАНДЫҚ ТӘЖІРИБЕСІ» ТАҚЫРЫБЫНДА СЕМИНАР ӨТКІЗДІ.

Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры доцент, доктор Вакур Сүмердің кіріспе сөзімен басталған семинарда в.ф.к., профессор Қайсар Табынов, өз сөзінде бүкіл әлем COVID-19 пандемиясымен әлі де күресіп жатқанын айта отырып, Қазақстан мысалында эпидемияға қарсы вакциналық зерттеулердің соңғы жағдайын түсіндірді. Кейбір аймақтарда оптимистік жағдай болғанымен, жалпы эпидемия қаупі артып келе жатқанын айтқан в.ф.к., профессор Табынов ешбір мемлекет қысқа мерзімде эпидемияға қарсы шектеулерді жоймайтынын баса айтты. Семинардың жалғасында, профессор Табынов, вакцина жұқпалы ауруларға қарсы иммунитетті қалыптастыруға арналған медициналық немесе ветеринариялық иммунобиологиялық препарат екенін айта келе, вакцинаның әлсіреген немесе жойылған микроорганизмдерден, олардың метаболизм өнімдерінен, гендік инженерия немесе химиялық жолмен алынған антигендерден қалай жасалатынын түсіндірді.

Қазіргі уақытта әр елде COVID-19-ға қарсы вакцинация бойынша түрлі зерттеулер жалғасып жатқанына тоқталған профессор Табынов өзінің зерттеу тобымен осы кезеңге дейін осы салада көп зерттеулер жасағандықтарын

Vakur Sümer

Опыт в разработке и регистрации пандемических вакцин в Казахстане как основа для создания вакцин против COVID-19

Кайсар Табынов, профессор

Директор Международного центра вакцинологии при КазНАИУ

ktabynov@gmail.com

Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Vakur Sümer'in takdim konuşması ile başlayan seminerde, Prof. Dr. Kaysar Tabynov, ana hatlarıyla, tüm dünyanın hala COVID-19 salgınıyla savaşımaya devam ettiğinden bahsederek, salgına karşı aşı çalışmalarının son durumunu Kazakistan örneği çerçevesinde anlattı. Bazı bölgelerde iyimser bir durum ortaya çıkmasına rağmen, genel olarak salgın riskinin artarak devam ettiğini söyleyen Prof. Dr. Kaysar Tabynov, zira hiç bir devletin kısa vadede salgın karşıtı kısıtlamaları ortadan kaldırmaya çağını vurguladı.

Seminerin devamında, Prof. Dr. Kaysar Tabynov, aşının bulaşıcı hastalıklara karşı bağışıklık oluşturmak için tasarlanmış tıbbi veya veterinerlik immunobiyolojik bir preparat olduğunu belirterek, zayıflatılmış veya öldürülmüş mikroorganizmalardan, bunların metabolik ürünlerinden, genetik mühendisliği veya kimyasal yollarla elde edilen antijenlerinden nasıl aşı üretildiğini anlattı.

Şimdiki durumda, COVID-19'a karşı her ülkede çeşitli aşı çalışmalarının devam ettiğini ifade eden Prof. Dr. Kaysar Tabynov, kendi araştırma grubunun da bu alanda şimdiye kadar çok çalışmalar yaptığını belirtti. Özellikle, kendisinin çalıştığı Kazak Milli Tarım Üniversitesi Uluslararası Aşılama Merkezi'nin, Almatı'daki Aykimbayev Çok Tehlikeli Enfeksiyon-

mәлімдеді. Атап айтқанда, өзі жұмыс істейтін ҚазҰАЗУ Халықаралық вакцинация орталығы Алматы қаласындағы М.Айқымбаев атындағы аса қауіпті инфекциялар Ұлттық ғылыми орталығымен (АҚИҰҒО) бірлесе отырып, COVID-19-қа қарсы вакциналау жұмыстарын жалғастырып жатқандығын баса айтты. Қазақстандағы биологиялық қауіпсіздікті, фундаменталды және қолданбалы ғылыми-зерттеу жұмыстарын қамтамасыз етуге арналған М.Айқымбаев атындағы АҚИҰҒО жанынан құрылған Орталық референс-зертханасы тек Қазақстанда ғана емес, Орталық Азиядағы ABSL-3 дәрежелі (биоқауіпсіздік деңгейі 3) жалғыз зертхана болып табылады.

ҚазҰАЗУ Халықаралық вакцинация орталығының көптеген маңызды вакцина зерттеулері мен жобаларын жасағанын айтқан профессор Табынов, аталмыш орталықта вакциналардың өндірісі мен зертханада сыналуды үшін қолайлы жағдайлармен қатар, Қазақстанда бір қатар пандемияға қарсы вакциналар жасап, денсаулық сақтау қызметінде қолданысқа енгізетін білікті мамандардың бар екенін атап өтті. Орталықтың жануарларға, құстарға және адамдарға арналған вакциналардың әртүрлі буындарын зерттеу, өндіру және қолдану бойынша көп жұмыс жасағанына тоқталған профессор Та-

lar Ulusal Bilim Merkezi ile işbirliğiyle, COVID-19'a karşı aşı çalışmalarını devam ettirdiğini vurguladı. Kazakistan'daki biyolojik güvenliğini sağlanmaması, temel ve uygulamalı bilimsel araştırma işlerinin yapılması üzerine odaklanan Aykimbayev Çok Tehlikeli Enfeksiyonlar Ulusal Bilim Merkezi'nde kurulan Merkezi Referans Laboratuvarı'nın sadece Kazakistan'daki değil, aynı zamanda Orta Asya'daki tek ABSL-3 (biyogüvenlik seviyesi 3) laboratuvarı olduğunu da altını çizdi.

Daha önce de Kazak Milli Tarım Üniversitesi Uluslararası Aşılama Merkezi'nin birçok önemli aşı çalışmaları ve projeleri geliştirdiğini anlatan Prof. Dr. Kaysar Tabinov, söz konusu merkezin aşılarda laboratuvarda üretilmesi ve test edilmesi için uygun bir tertibata ve Kazakistan'da bir dizi pandemik aşı geliştiren ve bunu sağlık hizmetlerine sokan kalifiye personele sahip olduğunu da söyledi. Dolayısıyla hayvanlar, kuşlar ve insanlar için çeşitli nesil aşılarda incelenmesi, üretime dönüştürülmesi ve uygulanmasında çok çalışmalar yaptığını açıklayan Prof. Dr. Kaysar Tabinov, son 17 yılda kendi araştırma grubu ile, yüksek derecede patojenik kuş gribi, brusella, kuş gribi A/H5N1, domuz gribi A/H1N1 gibi tehlikeli enfeksiyonlara karşı veterinerlik tıbbı için 7 aşı ve ilaçlama için 3 aşı oluşturmayı başardıklarını bahsetti. Ayrıca, bulunan bu aşılarda yakla-

bynov, соңғы 17 жыл ішінде өздерінің зерттеу тобымен бірге жоғары патогенді құс тұмауы, бруцеллез, А/Н5N1 құс тұмауы мен А/Н1N1 шошқа тұмауы сияқты аса қауіпті инфекцияларға қарсы ветеринарлық 7 вакцина мен медициналық 3 вакцинаны сәтті жасап шығарғандарын жеткізді. Сонымен қатар, қазіргі таңда осы вакциналардың шамамен 60%-ы табысты түрде қолданысқа және өндіріске енгізіліп жатқандығын мәлімдеді.

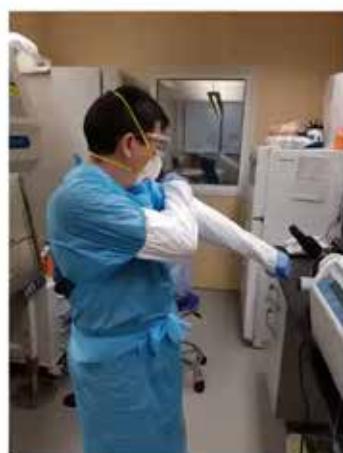
Семинар соңында қатысушылар тақырып бойынша өзара пікір алмасты. Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры, доцент, доктор Вакур Сумер, қызықты семинары үшін в.ғ.к., профессор Қайсар Табыновқа алғысын білдіріп, вакцина зерттеу жұмыстарына сәттілік тіледі.

шак %60'ının halihazırda başarıyla uygulanmış veya üretime geçiş aşamasında olduğunu da ifade etti.

Seminerin sonunda katılımcılar konuyla ilgili görüş alışverişinde bulundular. Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Vakur Sümer, verimli semineri için Prof. Dr. Kaysar Tabinov'a teşekkür ederek aşı çalışmalarında başarılar diledi.

Средства индивидуальной защиты в BS ABSL-3 лабораториях

zoom

Названия COVID-19 вакцин

NARUVAX-C19

NARUVAX-C19/Nano

zoom

25 KASIM 2020 TARİHİNDE HOCA AHMET YESEVİ ULUSLARARASI TÜRK-KAZAK ÜNİVERSİTESİ AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ İLE SELÇUK ÜNİVERSİTESİ İŞBİRLİĞİNDE “ABAY VE TÜRK DÜNYASI” BAŞLIKLİ ULUSLARARASI PANEL DÜZENLENDİ.

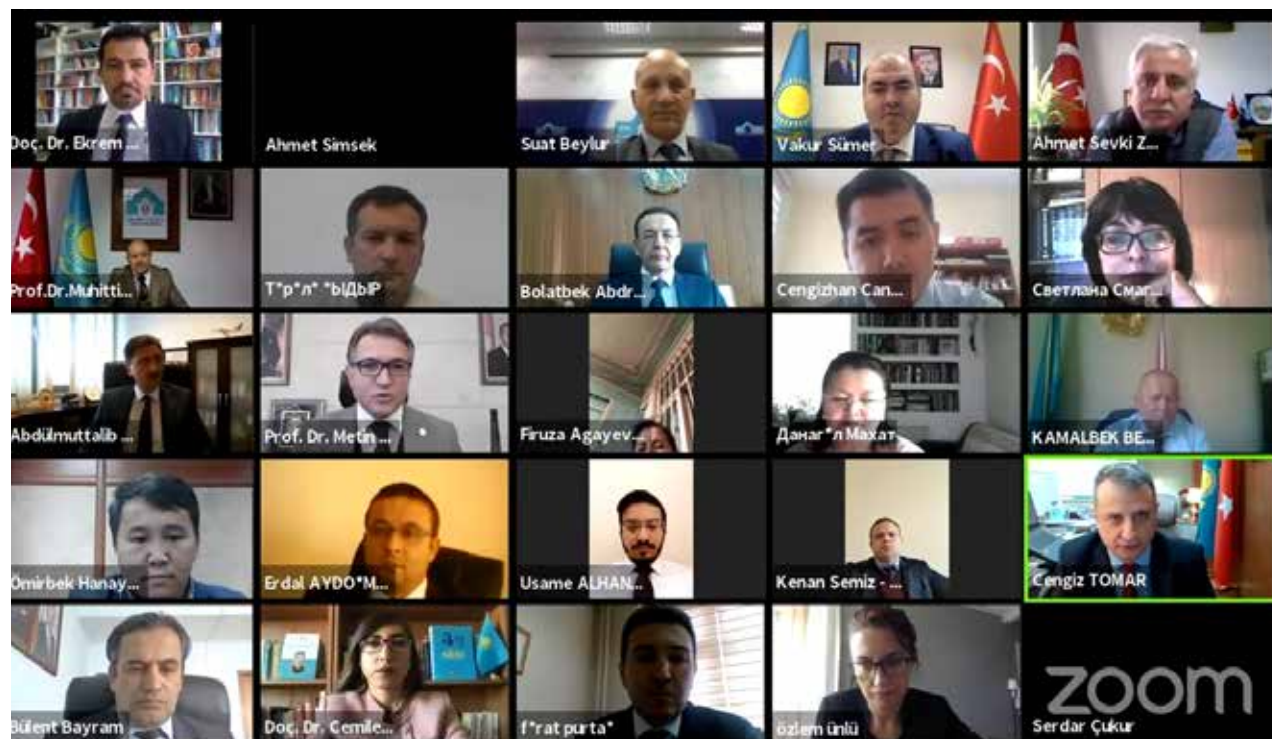
25 ҚАРАША 2020 ЖЫЛЫ ҚОЖА АХМЕТ ЯСАУИ АТЫНДАҒЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАЗАҚ-ТҮРІК УНИВЕРСИТЕТІ ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ МЕН СЕЛЧУК УНИВЕРСИТЕТІ БІРЛЕСІП «АБАЙ ЖӘНЕ ТҮРІК ӘЛЕМІ» АТТЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ПАНЕЛЬ ӨТКІЗДІ.

Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Avrasya Araştırma Enstitüsü ve Selçuk Üniversitesi işbirliğinde 25 Kasım 2020 tarihine

Қожа Ахмет Ясауи Халықаралық Түрік-Қазақ Университеті Еуразия ғылыми-зерттеу институты және Селчук университетінің ынтымақтастығымен ұйымдастырылған «Абай және түрік әлемі» атты халықаралық онлайн панель заманауи қазақ жазба әдебиетінің негізін қалаушы ұлы ақын Абай Құнанбайдың туғанына 175 жыл толуына орай өткізілді.

«Абай және түркі әлемі» халықаралық панелінің ашылуына Қазақстан Республикасының Анкарадағы Елшісі Абзал Сапарбекұлы, Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті Өкілетті кеңес төрағасы профессор, доктор Мухиттин Шимшек, Селчук университетінің ректоры, профессор, доктор Метин Аксой, Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінің ректоры профессор, доктор Болатбек Абдрасилов, Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті Ректор өкілі атқарушы профессор, доктор Женгиз Томар қатысты.

Профессор Женгиз Томар іс-шараның ашылу салтанатының модераторы болды. Қазақстан Республикасының Анкарадағы Төтенше және өкілетті елшісі Абзал Сапарбекұлы өзінің кіріспе сөзінде, Абайдың тек қазақ халқы үшін ғана емес, бүкіл түркі әлемі үшін рухани және ойшыл тұлға екенін айта отырып Абайдың

de düzenlenen “Abay ve Türk Dünyası” ana temalı uluslararası çevrimiçi panel, modern Kazak yazılı edebiyatının kurucusu, büyük şair Abay Kunanbay’ın doğumunun 175. yıldönümü münasebetiyle gerçekleştirildi.

“Abay ve Türk Dünyası” uluslararası panelinin açılışına Kazakistan Cumhuriyeti Ankara Büyükelçisi Sayın Abzal Saparbekuly, Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanı Sayın Prof. Dr. Muhittin Şimşek, Selçuk Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Metin Aksoy, Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Bolatbek Abdasilov, Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Rektör Vekili Sayın Prof. Dr. Cengiz Tomar katıldılar.

Etkinliğini açılış töreninin moderatörlüğünü Ahmet Yesevi Üniversitesi Rektör Vekili Prof. Dr. Cengiz Tomar yaptı. İlk olarak açılış konuşmasında bulunan Kazakistan Cumhuriyeti Ankara Büyükelçisi Sayın Abzal Saparbekuly, öncelikle Abay’ın sadece Kazak halkı için değil, bütün Türk dünyası için önemli gönül ve düşünce adamı olduğunu belirterek, Türk dünyasında Abay’ın doğumunun 175. yıldönümü münasebetiyle düzenlenen benzer etkinliklerin önemine değindi. Ayrıca, söz konusu panelin düzenlenmesine vesile olan Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanı Sayın Prof.

tuғанына 175 жыл толуына орай түркі әлемінде ұйымдастырылған осындай іс-шаралардың маңыздылығын атап өтті. Сонымен қатар, панелді ұйымдастырған Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті Өкілетті кеңес төрағасы, профессор, доктор Мухиттин Шимшекке, Селчук университетінің ректоры, профессор, доктор Метин Аксойға және Еуразия ғылыми-зерттеу институтына алғысын білдірді.

Селчук университетінің ректоры, профессор Метин Аксой, Селчук Университеті Абай Құнанбай сияқты түрік әлемінің алдыңғы қатарлы зиялыларын таныстыруға бағытталған осындай іс-шараларды өткізуге қуанышты екенін білдіре отырып, Түркі әлеміндегі руханиятты қалалары ретінде танымал Кония мен Түркістандағы екі университет тереңірек ынтымақтастықта болуы керек екенін баса айтты.

Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінің ректоры, профессор, доктор Болатбек Абдрасилов өзінің кіріспе сөзінде Қазақстан Президенті Касым-Жомарт Тоқаев мырзаның шешімімен басталған Абай Құнанбайдың туғанына 175 жыл толуы аясында университет ұйымдастырған іс-шаралар мен кітап басылымдары туралы әңгімелеп, панелдің сәтті өтуіне тілектестік білдірді.

Dr. Muhittin Şimşek'e ve Selçuk Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Metin Aksoy'a ve paneli organize eden Avrasya Araştırma Enstitüsü'ne teşekkür etti.

Panelde yaptığı açılış konuşmasında Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanı Prof. Dr. Muhittin Şimşek, Kazakistan için çok önemli bir şahsiyet olan Abay'ın, son yüzyılın önemli şair ve mütefekkirlerinden olduğunu ifade ederek, Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi olarak çeşitli bilimsel çalışmalar ve etkinlikler çerçevesinde Abay'ın eserlerini Türk dünyasına tanıtmaktan büyük memnuniyet duyduklarını vurguladı ve panelin başarılı geçmesini diledi.

Üçüncü olarak açılış konuşmasını yapan Selçuk Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Metin Aksoy, Selçuk Üniversitesi olarak Türk dünyasının Abay Kunanbay gibi önde gelen fikir adamlarının tanıtılmasını amaçlayan bu tür etkinliklere öncülük etmekten memnuniyet duyduğundan hareketle, Türk dünyasında maneviyatın şehirleri olarak bilinen Konya'da ve Türkistan'da bulunan iki üniversitenin daha derin işbirliğinde olmaları gerektiğini vurguladı.

Ahmet Yesevi Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Bolatbek Abdrasilov ise, yaptığı açılış konuşmasında, Kazakistan Cumhurbaşkanı Sayın Kasım-Cömert Tokayev'in kararıyla başlayan Abay Kunanbay'ın doğumunun 175. yıl dönümü etkinlikleri kapsa-

Халықаралық панельдің ашылу салтанатынан кейін ғылыми баяндамалар жалғасты. Сессияны Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті Еуразия ғылыми-зерттеу институты директорының орынбасары доктор Суат Бейлур жүргізді. Абай Құнанбайдың әдеби мұрасын зерттейтін көрнекті ғалымдардың өз тәжірибелерімен және білімдерімен бөлісуге бағытталған панельде Түркия, Әзірбайжан, Якутия және Қазақстан сияқты әр түрлі елдер мен аймақтардың мамандары қатысып өз пікірлерімен бөлісті.

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры, т.ғ.д. Тұрсын Жұртбай «Абайдың діни тұлғасы», Анкара Хажы Байрам Вели университетінің оқытушы- профессоры және Ахмет Ясауи университеті Өкілетті кеңес төрағасының кеңесшісі, «Bilig» журналының редакторы профессор Фырат Пурташ «Абай философиясының Қазақстанның сыртқы саясатына әсерлері», Баку мемлекеттік университетінің оқытушы-профессоры профессор Фируза Агаева «Абай Құнанбай және түрік әлемі», Муғла Сытқы Кочман Университетінің оқытушысы доцент Экрем Аян «Абай Құнанбайдың өмірі мен отбасы», Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің оқытушы-профессоры Данагүл Махат «Абай шығармашылығындағы Түрік халықтары», Анкара Хажы Байрам

mında üniversite tarafından yapılan etkinlikler ve kitap çalışmalarından bahsetti, ve panelin başarılı geçmesi dileğinde bulundu.

Uluslararası panel, açılış töreninden sonra bilimsel tebliğlerle devam etti. Oturum, Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdür Yardımcısı Dr. Suat Beylur'un moderatörlüğünde gerçekleşti. Abay Kunanbay'ın edebi mirasını inceleyen önemli bilim adamlarının deneyimlerini ve bilgilerini paylaşmaları için bir platform oluşturmayı amaçlayan panelde Türkiye, Azerbaycan, Yakutistan ve Kazakistan gibi farklı ülke ve bölgelerden katılan uzmanlar çeşitli tebliğler sundu.

L.N. Gumilev Avrasya Milli Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Tursın Jurtbay "Abay'ın Dini Şahsiyeti", Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Öğretim Üyesi ve Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkan Danışmanı, "Bilig" Dergisi'nin Editörü Prof. Dr. Firat Purtaş "Abay'ın Felsefesinin Kazakistan Dış Politikasına Yansımaları", Bakü Devlet Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Firuza Agayeva "Abay Kunanbay ve Türk Dünyası", Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Ekrem Ayan "Abay Kunanbay'ın Hayatı ve Ailesi", L.N. Gumilev Avrasya Milli Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Danagül Mahat "Abay Eserlerindeki Türk Halkları", Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Öğre-

Вели университетінің оқытушы-профессоры Жемиле Кынажы «Абай жолы романындағы кеңестік идеологияның іздері», әл-Фараби атындағы ҚазҰУ оқытушы-профессоры Светлана Смағұлова «Абай Құнанбайдың мемлекеттік тұлғасы», Абант Иззет Байсал университетінің оқытушысы Йылмаз Бажаклы «Абай Құнанбай шығармашылығындағы ирония», Якутск мемлекеттік университетінің оқытушы-профессоры доцент Саргилана Егорова «Абай және якут әдебиеті», Кастамону Университетінің оқытушы-профессоры Хажы Ахмет Шимшек, «Абай шығармаларының Түркияда зерттелуі» және М. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтының доценті Қыдыр Төреәлі «Абай және түрік әдеби тілі» атты мақалаларын ұсынды.

Панель соңында Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті Еуразия ғылыми-зерттеу институты директоры доцент Вакур Сүмер панельде маңызды пікірлер ұсынған барлық қатысушыларға және панельді ұйымдастыруға үлес қосқандарға алғысын білдіріп, Абайды қаншалықты зерттесек де, күн сайын бізге берері мол дәрія екендігін айтып өтті.

tim Üyesi Doç. Dr. Cemile Kınacı "Abay Yolu Romanı'nda Sovyet İdeolojisinin İzleri", Al-Farabi Kazak

Милли Университеті Оғретім Үyesi Prof. Dr. Svetlana Smagulova "Abay Kunanbay'ın Devlet Adam-lığı", Abant İzzet Baysal Üniversitesi Öğr. Gör. Yılmaz Bacaklı "Abay Kunanbay'ın Eserlerinde İroni", Yakutsk Devlet Üniversitesi Оғретім Үyesi Doç. Dr. Sargılana Egorova "Abay ve Yakut Edebiyatı", Kastamonu Üniversitesi Оғретім Үyesi Dr. Hacı Ahmet Şimşek "Abay Eserlerinin Türkiye'de İnce-lenmesi" ve M. Avezov Edebiyat ve Sanat Enstitü-sü'nden Doç. Dr. Kadir Töreali "Abay ve Türk Edebi Dili" başlıklı bildiriler sundu.

Panelin sonunda kapanış konuşmasını yapan Ho-ca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniver-sitesi Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Vakur Sümer, panelde önemli tebliğler sunan tüm değerli katılımcılara ve panelin organizasyo-nunda emeği geçen herkese teşekkürlerini suna-rak, Abay'ın, her ne kadar derinine gitsek de, her gün yeni bir şey üreten büyük bir derya olduđu-nun altını çizdi.

26 KASIM 2020 TARİHİNDE, PISA ÜNİVERSİTESİ (İTALYA) SİYASAL BİLİMLER BÖLÜMÜ'NÜN ÖĞRETİM ÜYESİ DR. FİLİPPPO VERRE, "SURIYE İLE TÜRKİYE ARASINDAKİ SINIRAŞAN SU SORUNLARI" BAŞLIKLİ SEMİNER VERDİ.

2020 ЖЫЛДЫҢ 26 ҚАРАШАСЫНДА ПИЗА УНИВЕРСИТЕТІ (ИТАЛИЯ) САЯСИ ҒЫЛЫМДАР КАФЕДРАСЫНЫҢ ОҚЫТУШЫСЫ ДОКТОР ФИЛИПППО ВЕРРЕ «СИРИЯ МЕН ТҮРКИЯ АРАСЫНДАҒЫ ТРАНСШЕКАРАЛЫҚ СУ МӘСЕЛЕЛЕРІ» АТТЫ СЕМИНАР ӨТКІЗДІ.

Аврasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Va-kur Sümer'in takdim konuşması ile başlayan se-minerde Filippo Verre, ana hatlarıyla, sınıraşan su kaynaklarına ilişkin uluslararası müzakereler ve an-laşmaların her açıdan çok karmaşık bir süreç oldu-ğunu ifade etti. Bölgede büyük nehirlerin varlığı-

Еуразия ғылыми-зерттеу институтының дирек-торы, доцент, доктор Вакур Сүмердің кіріспе сөзімен басталған семинарда Филиппо Вер-ре трансшекаралық су ресурстары бойынша халықаралық келіссөздер мен келісімдер бар-лық жағынан өте күрделі үдеріс екенін мәлім-деді. Аймақта үлкен өзендердің болуына қа-рамастан, Сирия мен Түркия арасындағы су ресурстарын пайдалану саласындағы шиелені-стер 1970-2000 жылдары аралығында бірне-ше рет болғанын айтты. Ол мұндай су негізін-дегі мемлекетаралық қақтығыстар Таяу Шығыс аймағында жиі болуы мүмкін екенін атап өтті. Ол, әсіресе, 2000 жылдан кейін мұндай мәсе-лелердің азайып, суға байланысты екі ел ара-сындағы қатынастардың қалыпқа келе бастаға-нын атап өтті.

Филиппо Верре, Түркияның Оңтүстік-Шығыс Анадолы жобасын (GAP) жүзеге асырып, көп-теген бөгеттер мен электр қуатын өндіретін қондырғылар құрып және аймақты дамыту үшін суды пайдалану қадамдарын Сирия құп-тамаса да уақыт өте келе олардың арасындағы мәселелердің дипломатия арқылы шешіл-генін айтты. Екінші жағынан, сумен байланы-сты мәселелер тек өз тақырыбында ғана емес, сонымен қатар электр энергиясы, экологиялық проблемалар, саяси және қауіпсіздік мәсе-лелері сияқты мәселелерге әсер етіп, бұл шешім үдерістерін қиындататынын атап өтті. Осы

na rağmen su kaynaklarının kullanımı konusunda Türkiye ile Suriye arasında gerilimlerin 1970-2000 arasında pek çok kez yaşandığını vurguladı. Bu tür su kaynaklı devletler arası anlaşmazlıkların Orta Doğu bölgesinde genelde cereyan edebildiğinin altını çizdi. Özellikle 2000 sonrasında sorunların azalarak iki ülke arasında ilişkilerin su konusunda normalleşme sürecine girdiğini bildirdi.

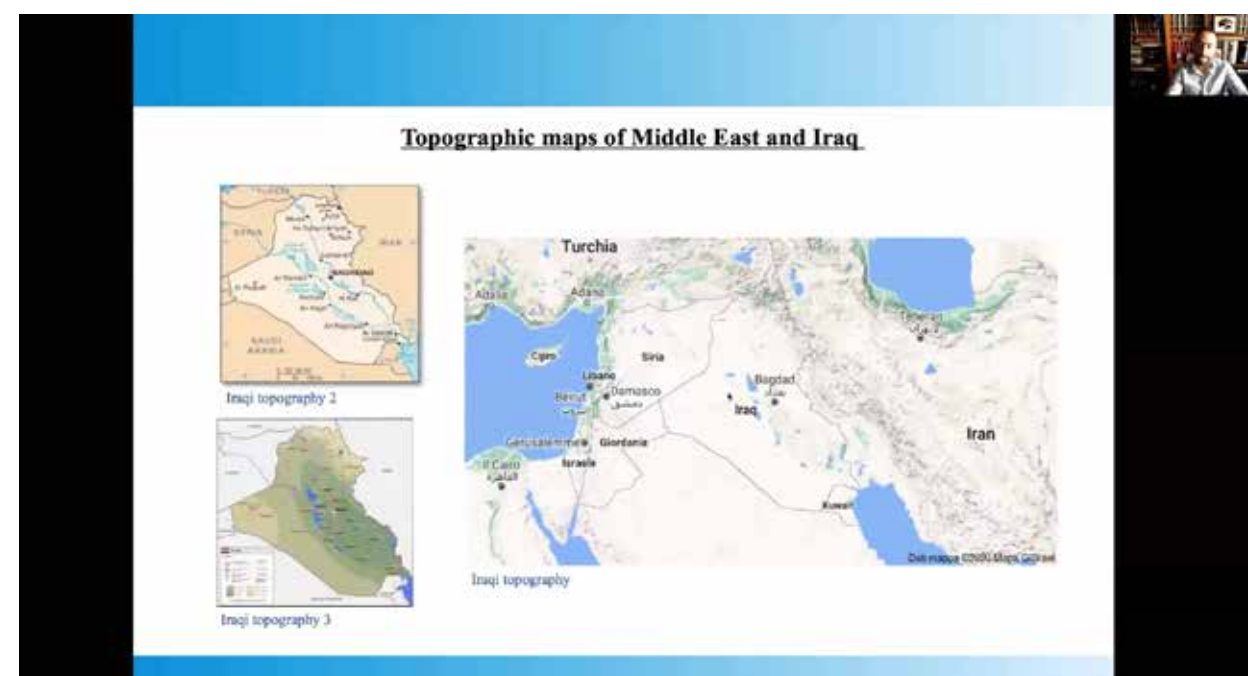
Filippo Verre, Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu Projesini (GAP) hayata geçirerek pek çok baraj ve elektrik üretim tesisleri kurması ve suyu bölgenin kalkınması adına kullanımına yönelik adımları Suriye tarafından sıcak karşılamasa da zaman içerisinde diplomasi yolu ile aradaki pürüzlerin giderildiğini dile getirdi. Öte yandan su kaynaklı sorunların sadece kendi konusu içerisinde kalmayarak elektrik, çevre sorunları, siyasi ve güvenlik gibi meselelerden etkilenmesi ve bunlara dahil edilmesinin de çözüm süreçlerini zorlaştırdığının altını çizdi. Bu kapsamda, su sorunlarının ülkeler üstü bir yapı tarafından denetlenmesinin de, sorunların, ülkeler arası ikili ilişkiler aracılığı ile belirlenmesini gerektirdiğini, bunun da bir sonuca ulaşılmasında çeşitli güçlükler yarattığını ifade etti.

Filippo Verre, Türkiye ve Suriye arasında 1990'ların sonları ile 2000'lerin ilk on yılında arasında imzalanan birçok anlaşmanın, söz konusu iki ülke-

tұрғыда су мәселелерін мемлекеттен жоғары құрылым арқылы бақылауының, мәселелердің екі ел арасындағы қатынастар арқылы шешуді талап ететіндігін және бұл нәтижеге жетуде түрлі қиындықтар туғызатындығын мәлімдеді.

Филиппо Верре, Түркия және Сирия арасында 1990-шы жылдардың аяғы мен 2000 жылдың алғашқы он жыл ішінде жасалған бірнеше келісімнің екі елдің су ресурстарын пайдалануда айтарлықтай жетістіктерге жетуге мүмкіндік бергендігін айтты. Алайда, ол 2011 жылдан бастап Сирияда басталған азамат соғысы салдарынан елдің хаосқа ұшырауы осы оң үдеріске теріс әсер еткенін жеткізді. Ол Сириядағы шарттар шеңберінде бұл саладағы ынтымақтастықтың жақын болашақта алға басуы мүмкін емес екендігін болжады. Верре, шекаралас екі елдің суды тиімді пайдалану үшін инфрақұрылым құра алатындықтарын және бұның Түркия мен Сирия үшін тиімді болатынын айтты.

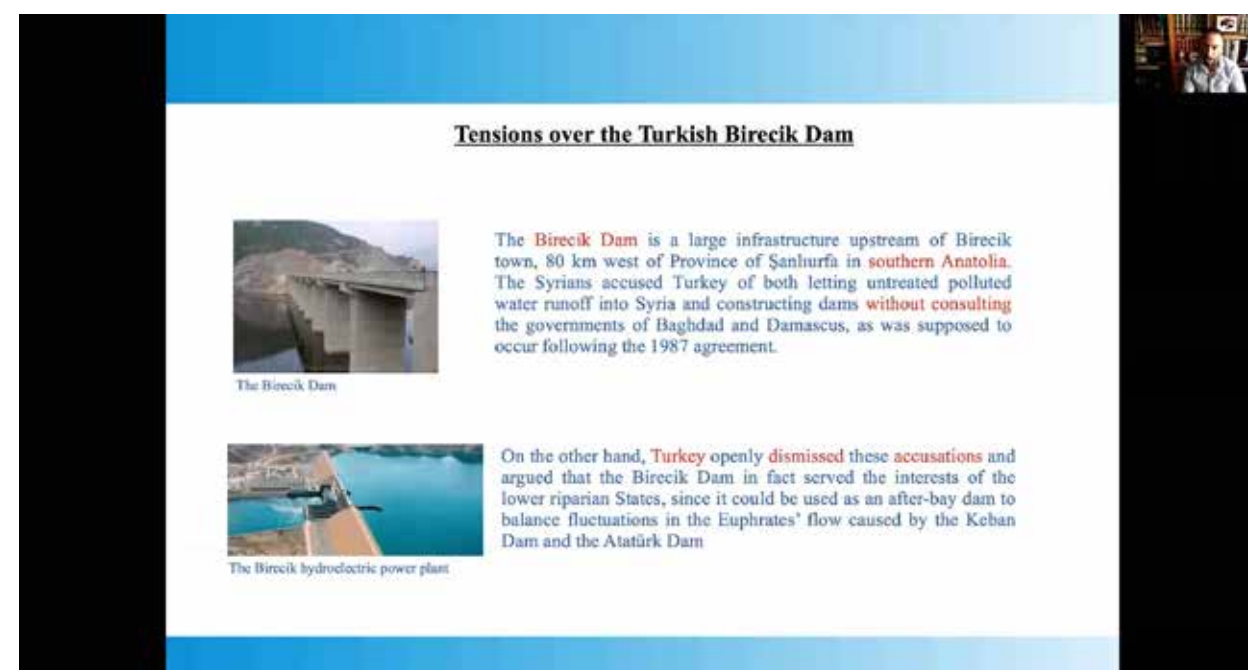
Семинар қатысушылардың тақырып бойынша әр түрлі ойларымен бөлісуі және сұрақ-жауаптарымен аяқталды.

nin su kaynaklarının kullanımı konusunda önemli gelişmeler kayıt etmelerine imkan sağladığını belirtti. Ancak Suriye'de 2011'den başlayarak büyüyen iç savaş nedeniyle ülkenin kaosa sürüklenmesinin bu olumlu sürece de etkisi olduğunu ifade etti. Suriye'nin içinde bulunduğu şartlar çerçevesinde, Yakın gelecekte bu alandaki işbirliklerinin ilerleme kaydetmesinin pek mümkün görünme-

diğini bildirdi. Verre, esasen sınır komşusu olan bu iki ülkenin inşa edebileceği etkin su kullanımına yönelik altyapı sistemlerinin hem Türkiye hem de Suriye için yararlı olacağını söyleyerek sözlerini tamamladı.

Seminer, katılımcıların konu ile ilgili çeşitli düşüncelerini aktarmaları ve soru-cevap bölümü ile sona erdi.

ERI Infographic No. 34

Орта Азиядағы табиғи апаттар қаупі Orta Asya'da Doğal Afet Riskleri Natural Disaster Risks in Central Asia

Estimated Seismic Hazard in Central Asia

Recent Disaster Events in Central Asia

Date	Type of disaster	Number of deaths	Affected population	Economic Loss (\$ millions)
26 April 1966	Tashkent earthquake, Uzbekistan	10	100,000	300
13 October 1985	Mag. 5.8 earthquake, Tajikistan	-	8,080	200
19 August 1992	Mag. 7.3 Dushanbe-Aliak earthquake, Kyrgyzstan	54	66,806	130
25 May 1992	Tajikistan flood	1,348	63,500	300
6 May 1993	Dushanbe region flood, Tajikistan	5	75,357	143
June 2000	Central Asia region drought	-	3,600,000	107

Risk Ranking for Largest Cities in Central Asia

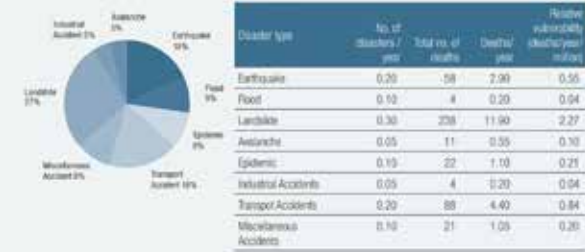
City	Country	Earthquake	Flood	Landslide	Population (millions)	Earthquake Risk	Flood Risk	Landslide Risk	Overall Risk
Tashkent	Uzbekistan	3	1	1	2.18	6.55	0.44	0.02	7.0
Baku	Azerbaijan	3	3	1	1.89	5.68	0.76	0.02	6.5
Almaty	Kazakhstan	4	1	3	1.21	4.84	0.24	0.04	5.1
Tbilisi	Georgia	3	2	2	1.16	3.30	0.44	0.02	3.8
Bishkek	Kyrgyzstan	4	1	2	0.84	3.35	0.17	0.02	3.5
Dushanbe	Tajikistan	4	3	3	0.55	2.21	0.33	0.02	2.6
Ashgabat	Turkmenistan	3	1	2	0.77	2.32	0.15	0.02	2.5
Naryn-Sultan	Kazakhstan	1	1	1	0.59	0.59	0.12	0.01	0.7

Disaster Risk Statistics (1988-2007)

Kazakhstan

Kyrgyzstan

Tajikistan

Turkmenistan

Uzbekistan

Central Asia

Source: www.unisdr.org
www.worldbank.org

How to Cite: Eurasian Research Institute, (2020). Natural Disaster Risks in Central Asia. ERI Infographics No. 34

Asya Avrupa / Азия Еуропа
(Haber – Yorum) / (Ақпараттық сараптама)

Avrasya Araştırma Enstitüsü Yayınıdır
Еуразия ғылыми-зерттеу институты басылымы

Aralık 2020 Sayı: 57
Желтоқсан 2020 жыл №57